

Geografisk uddannelsesdækning og søgning til uddannelserne i Region Hovedstaden

Rapport

Region Hovedstaden

September 2013

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.	INDLEDNING	4
1.1	Baggrund	4
1.2	Formål og metode	5
1.3	Læsevejledning	6
2.	HOVEDRESULTATER	7
3.	SØGEMØNSTRE OG UDDANNELSESDÆKNING	12
3.1	Gymnasiale uddannelser	12
3.1.1	Søgemønstre	12
3.1.2	Uddannelsesdækning	15
3.1.3	Sammenhæng mellem rejsetid og søgemønstre	18
3.2	Erhvervsuddannelser	22
3.2.1	Søgemønstre	22
3.2.2	Uddannelsesdækning	25
3.2.3	Praktikpladser	29
3.2.4	Sammenhæng mellem rejsetid og søgemønstre	31
3.3	Videregående uddannelser	34
3.3.1	Søgemønstre	34
3.3.2	Uddannelsesdækning	38
4.	HVAD HAR BETYDNING FOR UDDANNELSESVALG?	41
4.1	Hvad betyder rejsetid for søgemønstrene?	42
4.1.1	Hypotese 1: Rejsetid	42
4.1.2	Afstandsfølsomhed	43
4.1.3	Hvorfor er effekten af rejsetid ikke stærkere?	50
4.1.4	Hypotese 2: Forskellig effekt alt efter socioøkonomisk baggrund?	51
4.1.5	Hypotese 3: Forskellig effekt alt efter karakterer?	51
4.1.6	Hypotese 4: Forskellig effekt alt efter antal skift undervejs?	52
4.2	Uddannelsesvalget set fra unges og forældres eget perspektiv	54
4.2.1	Hvad har betydning for uddannelsesvalget?	54
4.2.2	Valg af uddannelsessted	57
4.2.3	De unges vurdering af transporttid	59

4.2.4	Forældres vurdering af transporttid	61
5.	PERSPEKTIVERENDE SCENARIER PÅ ERHVERVSUDDANNELSESOMRÅDET	63
6.	METODE OG DATA	65
6.1	Anvendt datamateriale	65
6.2	Statistisk model til analyse af sammenhæng mellem rejsetid og søgemønstre	68
7.	BILAG	70
7.1	Bilag 1: Spørgeskema til undersøgelse blandt uddannelsessøgende	70
7.2	Bilag 2: Spørgeskema til undersøgelse blandt uddannelsessøgendes forældre	77
7.3	Bilag 3: Kontrolvariable og modelspecifikation	82
7.4	Bilag 4: Udbud af erhvervsuddannelser i Region Hovedstaden	89

1. Indledning

1.1 BAGGRUND

Denne analyse af den geografiske uddannelsesdækning afdækker, hvorvidt og i hvilket omfang rejsetid med kollektiv transport har betydning for de unges uddannelsesvalg. Uddannelsesvalget er dog et komplekst fænomen, som er påvirket af mange faktorer, og som også er tæt forbundet med de unges identitetsproces. Behovet for identifikation med uddannelse og fremtidigt job er derfor meget afgørende: Hvem er jeg? Hvad har jeg lyst til og ikke lyst til? Hvad er jeg god til? Hvilken fremtid ser jeg for mig selv? Hvilket uddannelsessted passer til mig? Hvad vælger mine venner? Og hvad siger mine forældre? De unge orienterer sig fx ud fra værdier og interesser, som de har udviklet i deres opvækstmiljø, ud fra deres erfaringer i grundskolen og skolens bedømmelse af deres kompetencer samt ud fra nogle udbredte opfattelser af og fordomme om, hvilke uddannelser som er efterstræbelsesværdige.

Det er dog også en central formodning, at jo kortere rejsetid til en uddannelse en uddannelsessøgende har, des større sandsynlighed har den uddannelsessøgende for at søge eller påbegynde den pågældende uddannelse. Dels kan de uddannelsessøgende have en stærk tilknytning til deres lokalområde gennem sociale netværk, foreningsliv, idrætsklubber mv., hvilket gør dem mindre villige til at forlade lokalområdet for at opnå en given uddannelse. Dels har rejsetid en sammenhæng med omkostninger både i form af direkte omkostninger for tog- og busbilletter og i form af alternativomkostningerne ved værdien af de handlinger, de uddannelsessøgende ellers kunne have foretaget frem for tid brugt på transport. I analysen opstilles en række hypoteser om netop denne sammenhæng, som efterfølgende efterprøves gennem statistisk analyse.

Nærværende analyse ligger direkte i forlængelse af andre analyser, som Region Hovedstaden har fået gennemført om relaterede problemstillinger. GisGroup har i 2011 gennemført en uddannelsesanalyseⁱ, som havde til formål at afdække uddannelsesdækningen i hovedstadsregionen. Rapporten konkluderer, at henholdsvis 99 % og 96 % af de 15-24-årige kan komme til en henholdsvis gymnasial og erhvervsfaglig ungdomsuddannelsesinstitution inden for 30 minutter fra deres bopæl, mens 83-87 % kan nå et erhvervsakademi eller en professionshøjskole inden for tilsvarende tidsrum. Rapporten analyserer også forskelle mellem uddannelsesdækningen på forskellige gymnasiale uddannelser og forskellige erhvervsfaglige grundforløb, hvor der viser sig at være relativt store forskelle. Nærværende undersøgelse bygger videre på denne uddannelsesanalyse ved at analysere effekten af uddannelsesdækning i forhold til uddannelsesvalg. Altså, om det har en betydning, hvor uddannelsesstederne og uddannelserne er placeret.

Tetraplan har i 2012 gennemført en analyse af ungdomsuddannelsernes tilgængelighedⁱⁱ, som er en af flere rapporter vedrørende tilgængelighed af offentlige institutioner i hovedstadsregionen. Rapporten viser, at de to primære transportformer til ungdomsuddannelsessteder er cykel og gang samt kollektiv transport, og at en sekundær transportform er bil. Samtidig viser rapporten, at alle ung-

domsuddannelsesstederne i københavnsområdet ligger inden for 800 meter af enten en station eller et busstoppested på pendler-busnettet; det samme gælder for 90 % af uddannelsesstederne udenfor Københavnsområdet.

Analysen af den geografiske uddannelsesdækning ligger endvidere naturligt i forlængelse af undersøgelsen Unge uden job og uddannelseⁱⁱⁱ, som Pluss Leadership og Epinion har gennemført for Region Hovedstaden i 2013. Den store udfordring i regionen er antallet af unge uden uddannelse og job, herunder også studenterrestgruppen (de ufokuserede studenter), samt den skæve fordeling mellem gymnasieområdet og det erhvervsfaglige område. Ved tilmeldingen i 2013 til ungdomsuddannelserne søgte kun 13 % af eleverne i 9. og 10. klasse EUD, mens 80 % søgte de gymnasiale uddannelser^{iv}. Nærværende undersøgelse beskriver de søgemønstre, der ligger til grund herfor, og analyserer hvordan de hænger sammen med den aktuelle uddannelsesdækning, og den udvikling er der sket heri i forbindelse med oprettelser og nedlæggelse af uddannelser og uddannelsessteder.

1.2 FORMÅL OG METODE

Denne rapport har til formål at afdække sammenhæng mellem uddannelsesvalg (søgemønstre) og den geografiske uddannelsesdækning (afstand til uddannelse).

Analysen af uddannelsesvalg og søgemønstre tager udgangspunkt i Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse og Den Koordinerede Tilmelding for henholdsvis søgning til ungdomsuddannelser og videregående uddannelser. Den geografiske uddannelsesdækning/afstanden til uddannelse er operationaliseret som rejsetid med kollektiv transport.

Undersøgelsen af problemstillingen gennemføres på baggrund af en nyskabende statistisk analyse og ved brug af spørgeskemaundersøgelser blandt uddannelsessøgende og forældre samt analyser af søgemønstrene og uddannelsesudbud. Den statistiske analyse er unik i den forstand, at den på baggrund af individdata for søgning, socioøkonomisk baggrund og rejsetid med kollektiv transport estimerer den reelle betydning af rejsetid for uddannelsesvalg.

Afstandsfølsomheden, eller betydningen af rejsetid med kollektiv transport fra bopæl til uddannelsessteder på søgning af uddannelse, er i denne undersøgelse beregnet i statistiske regressionsmodeller. I modellerne er der taget højde for de uddannelsessøgendes køn, alder, herkomst, karakterer (grundskole og ungdomsuddannelse) og deres forældres uddannelsesniveau, beskæftigelse, indkomst, boligform og civilstand. Det betyder, at analysen afstandsfølsomheden er renset for effekten af de uddannelsessøgendes og deres forældres karakteristika. Med andre ord sammenligner man uddannelsessøgende, der ligner hinanden på de nævnte karakteristika, men hvor deres rejsetid varierer. På den måde bliver effekten af rejsetid på søgemønstre isoleret.

Nærværende analyse styrker det videnskæssige grundlag om sammenhængen mellem søgemønstre og rejsetid til uddannelser. Det sker ved at:

- Kortlægge uddannelser og uddannelsessteder i hovedstadsregionen aktuelt og historisk.
- Kortlægge søgemønstre i forhold til ungdomsuddannelser og videregående uddannelser blandt unge bosat i hovedstadsregionen aktuelt og historisk.
- Analysere sammenhæng mellem rejsetid med kollektiv transport og søgning til ungdomsuddannelser og videregående uddannelser.
- Analysere sammenhæng mellem rejsetid med kollektiv transport og søgning til ungdomsuddannelser og videregående uddannelser, når man tager højde for karakteristika ved de uddannelsessøgende og deres forældre samt skift med kollektiv transport.
- Analysere unges og deres forældres egne perspektiver på uddannelsesvalg og transporttidens betydning.
- Scenarier og regneeksempler for betydningen af ændret uddannelsesdækning og ændrede søgemønstre.

Analyserne foretages på regional-, kommunal- og individniveau samt i forhold til uddannelser og uddannelsesniveauer. Samlet set giver undersøgelsen dels et omfattende overblik over uddannelsesdækningen og søgemønstrene i hovedstadsregionen og dels en grundig analyse af sammenhængen mellem disse parametre samt de forhold og faktorer, som påvirker den. Sidstnævnte analyse er bygget op omkring en række hypoteser, som er udledt af den eksisterende litteratur på området. Disse hypoteser diskuteres i den første del af analysen.

1.3 LÆSEVEJLEDNING

I det følgende **kapitel 2** præsenteres analysens hovedkonklusioner. I **kapitel 3** beskrives og diskuteres søgemønstre og uddannelsesdækning aktuelt og historisk. **Kapitel 4** indeholder selve analysen af sammenhængen mellem rejsetid og søgemønstre, herunder en statistisk analyse og en analyse af spørgeskemaundersøgelserne på uddannelsessøgende og forældre. I **kapitel 5** diskuteres mulige konsekvenser af oprettelse og nedlæggelse af uddannelser og uddannelsessteder – kapitlet har en perspektiverende karakter og tager udgangspunkt i resultaterne fra de to foregående kapitler. **Kapitel 6** giver et overblik over undersøgelsens metode og data. **Kapitel 7** indeholder bilagsmaterialet. Referencer til rapporter, artikler mv. fremgår af slutnoterne til sidst i rapporten.

2. Hovedresultater

I dette kapitel præsenteres rapportens hovedkonklusioner. Konklusionerne er opdelt i tre dele; Søgemønstre og uddannelsesdækning, Hvad har betydning for uddannelsesvalget? og Perspektiverende scenarier på erhvervsuddannelsesområdet.

1. SØGEMØNSTRE OG UDDANNELSESDÆKNING

De gymnasiale uddannelser dominerer

I 2013 er rekorden blevet slået igen. Andelen, som søger en gymnasial ungdomsuddannelse gennem Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse, er rekord høj (80 %), mens andelen som søger en erhvervsuddannelse omvendt er rekord lav (13 %). Det er ikke nyt, at flere unge søger en gymnasial uddannelse fremfor en erhvervsuddannelse efter 9. eller 10. klasse, men forskellen i søgningen mellem de to uddannelsesretninger er blevet større og større gennem de sidste 10 år. Siden 2008 er antallet af ansøgere til erhvervsuddannelser faldet med 907, mens antallet af ansøgere til gymnasiale uddannelser er steget med 2.058.

Stx – det naturlige valg

Blandt de gymnasiale uddannelser stiger søgningen særligt til stx og hf, mens søgningen til htx og htx ligger stabilt. 60 % af alle ansøgere søger en stx-uddannelse. Særligt i de østlige kommuner langs kysten er stx det altdominerende uddannelsesvalg, mens søgemønstrene i de øvrige kommuner er mere sammensat. Det er samtidig stx og hf-uddannelser, som har den bedste uddannelsesdækning, altså hvor der er flest uddannelsessteder og dermed kortest rejsetid. Gennem de senere år har der været en række tilpasninger i udbuddet af stx og hf uddannelsessteder, mens det ikke har været tilfældet for htx og htx. Der er dog ikke noget i analysen, der tyder på, at udbuddet (antal uddannelsessteder) i sig selv har skabt en større efterspørgsel (antal ansøgninger gennem Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse).

Erhvervsuddannelserne oplever lavere søgning

Der er mange forskellige udviklingstendenser på erhvervsuddannelsesområdet. Antallet af ansøgere gennem Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse efter 9. og 10. klasse er (kraftigt) faldende, således at der nu blot er 13 % som søger en erhvervsuddannelse i forhold til 20 % i 2008. Den samlede tilgang er dog konstant i samme periode, fordi flere søger ind senere – eksempelvis i 20-24 års alderen. En anden udvikling ses i antallet af praktikpladssøgende, hvor stigningen er på 271 % (1.544), samt i antallet af elever i skolepraktik hvor stigningen er 196 % (1.017). Søgemønstrene varierer meget mellem kommunerne. Søgningen til erhvervsuddannelserne er højest i Nordsjælland og på

Vestegnen og lavest langs den østlige kyst og i København. Alle kommuner har dog oplevet tilbagegang i antallet af ansøgere gennem Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse.

I forhold til fagområder er der også forskelle. Her er søgningen til bygge og anlæg og til det merkantile område særligt gået tilbage. I forhold til det merkantile område kan forklaringen hænge sammen med den såkaldte polariseringseffekt, som består i, at der inden for butiksfag ansættes flere og flere med en videregående uddannelse samtidig med, at der også ansættes flere uaglærte, eksempelvis inden for discountkæderne, hvorved behovet for faglærte falder.

Stor stigning i ansøgninger gennem Den Koordinerede Tilmelding til erhvervsakademier og professionshøjskoler

Både søgningen til uddannelserne på erhvervsakademierne og professionshøjskolerne er steget kraftigt fra 2008 til 2012, henholdsvis 40 % og 68 %. På det erhvervsakademiske område er der især stor stigning på det it-faglige område og inden for design, mens der inden for professionsbacheloruddannelserne er stor fremgang for alle fagområder. Udbuddet af uddannelser og uddannelsessteder er i høj grad blevet tilpasset siden reformen i 2008 med sammenlægning af lokaliteter og oprettelse af flere uddannelser.

Analysen af søgemønstrene viser, at de uddannelsessøgende i høj grad foretrækker videregående uddannelser i hovedstadsregionen frem for andre regioner, og det gælder på alle videregående niveauer. Således er kun 12 % af førsteprioritetsansøgningerne til uddannelsessteder udenfor regionen, hvoraf 5 % er til Roskilde Universitet. Blandt anden prioritets ansøgningerne er 24 % dog til uddannelsessteder uden for regionen.

Sådan prioriterer de unge i uddannelsesvalget

Analysen af søgemønstrene viser, at de uddannelsessøgende først vælger gymnasial eller erhvervsfaglig uddannelse, herefter vælger uddannelsesretning og til sidst uddannelsesstedet. Det forekommer således kun sjældent, at en person har en gymnasial uddannelse som første prioritet og en erhvervsfaglig uddannelse som anden prioritet – eller omvendt. Ligeledes viser analysen, at hovedparten søger den samme uddannelsesretning i både første og anden prioritet, men blot på forskellige uddannelsessteder. De samme tendenser gør sig over gældende for søgning til de videregående uddannelser.

2. HVAD HAR BETYDNING FOR UDDANNELSESVALGET?

Rejsetid med kollektiv transport fra bopæl til uddannelse har betydning for de uddannelsessøgende

Analyserne viser, at længere rejsetid med kollektiv transport mindsker sandsynligheden for at søge en given ungdomsuddannelse eller videregående uddannelse. Det betyder,

at hvis rejsetiden øges til en given uddannelse, falder sandsynligheden for at søge den pågældende uddannelse.

En nærmere analyse viser, at det særligt er skift og transporttid til fods, der er afgørende. Eksempelvis gør skiftesituationen de rejsende mere utilfredse, da skift kan medføre, at de rejsende ikke altid når frem i tide, skiftet gør rejsen stresset, og de rejsende bliver afbrudt i deres arbejde eller ro undervejs i transporten. Rejsetiden ændrer dog ikke sandsynligheden for at søge en given uddannelse markant. Det skyldes ikke mindst, at langt de fleste i hovedstadsregionen har adgang til kollektiv transport inden for kort afstand af deres bopæl og at de gennemsnitlige rejsetider til uddannelse generelt er lave.

Det er også væsentligt at holde sig for øje, at nærværende analyse kun ser på afstands-følsomheden blandt gruppen af unge, der rent faktisk søger en uddannelse. Analysen undersøger således ikke rejsetidens betydning for i det hele taget at søge en uddannelse, og analysen afdækker heller ikke betydningen af rejsetid for frafald på uddannelserne. I begge tilfælde kan rejsetid potentielt have stor betydning.

Både unge og forældre oplever, at transporttid har stor betydning for uddannelsesvalget

Resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen understøtter ovenstående hypotese. En relativt stor andel af de unge (28-30 %) svarer, at transporttiden har stor betydning for valget af uddannelse. Det gælder både de unge, der har søgt ungdomsuddannelser og videregående uddannelser.

Uddannelsesvalg er et komplekst fænomen, hvor en lang række forhold har betydning.

Afstand og rejsetid som en barriere for at søge en bestemt type af uddannelse, skal også ses i relation til både social baggrund, den unges faglige kompetencer og ikke mindst betydningen af de unges identitetsproces, herunder holdnings- og værdimæssig påvirkning fra forældre, venner, vejledere mv. Analysen viser, at både køn, alder, herkomst og karakterer fra grundskolen har betydning for søgning af ungdomsuddannelse. Det samme gælder forældrenes uddannelse, indkomst og familiens boligform. Tilbøjeligheden til at søge en erhvervsuddannelse frem for en gymnasial uddannelse stiger desuden i takt med den unges ønske om at "bruge sine hænder" på uddannelsen, mens sandsynligheden falder i takt med de unges faglige evner inden for sproglige-, naturvidenskabelige- og samfunds-faglige fag. Interesse for uddannelsen er desuden det forhold, som den største andel af de unge selv tillægger betydning for deres uddannelsesvalg. Det gælder særligt de unge, der har søgt en videregående uddannelse eller en erhvervsuddannelse.

Forældre har stor betydning for uddannelsesvalget

Forældre har stor betydning for de unges uddannelsesvalg. Særligt de unge, der har søgt en gymnasial uddannelse oplever dette. Det hænger også sammen med, at ansøge-

re til en gymnasial uddannelse generelt er yngre og i højere grad bor hjemme. Mange forældre har diskuteret valg af uddannelse med deres barn. Af forældrenes besvarelser fremgår det, at påvirkningen i høj grad sker igennem den generelle opdragelse, samt gennem diskussioner omkring fremtid, arbejde og nødvendigheden af at have en god uddannelse.

Halvdelen af forældrene har anbefalet deres barn at vælge en bestemt uddannelse. Af de forældre, der har anbefalet en bestemt type uddannelse, har kun 4 % anbefalet deres barn at tage en erhvervsuddannelse. Dette er interessant set i relation til den generelt meget lave søgning til erhvervsuddannelserne i regionen. Der er samtidig også mangel på viden blandt forældrene om, hvor langt deres barn er villig til at rejse for at komme fra bopæl til uddannelse. Forældrene undervurderer de unges rejsevillighed, hvilket kan have betydning for deres vejledning af barnet i forhold til valg af uddannelse.

Vejledere spiller en begrænset rolle for uddannelsesvalg

Vejlederne spiller en ret begrænset rolle for de unges uddannelsesvalg. Det er kun 12-14 % af de unge, der har søgt hhv. en ungdomsuddannelse eller en videregående uddannelse, der svarer, at en vejleder har haft betydning for valget. Dette er et overraskende lavt tal ikke mindst set i lyset af det store fokus på vejledning i de nationale indsatser for at få flere unge til at gennemføre en uddannelse. Der er ingen tydelige mønstre ift. hvilke unge, der svarer, at vejlederen har haft betydning. Det er dog primært de yngste og der ses en lille overvægt af mænd. Forældrebaggrund har ikke nogen betydning.

Fordomme om uddannelserne er fremherskende

Det har betydning for en stor del af de unge, uanset hvilken type uddannelse de har søgt, at uddannelsesstedet har et godt ry. Godt 15 % af de interviewede har decideret fravalgt en uddannelse på grund af fordomme om uddannelsen eller uddannelsesstedet. Som en af de unge uddyber i spørgeskemaundersøgelsen: "*Teknisk skole er kun dumme mennesker, stx er hippier, hhx er pop, htx er nørder*". Citatet illustrerer en gennemgående tendens til meget stereotype opfattelser af ungdomsuddannelserne blandt de unge, men opfattelserne har ikke desto mindre reelt en betydning for uddannelsesvalget.

3. PERSPEKTIVERENDE SCENARIER PÅ ERHVERVSUDDANNELSESOMRÅDET

Er erhvervsuddannelserne i krise?

Dette er et vanskeligt, men meget relevant spørgsmål. At bedømme ud fra datagrundlaget i denne rapport er svaret ja. For det første er antallet af ansøgere gennem Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse faldende, hvilket er en udvikling, som har stået på i mange år. Det faldende ansøgertal gennem Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse fører dog ikke til en lavere tilgang, fordi flere søger ind i en højere alder. Det betyder

dog, at antallet af de erhvervsuddannede i den samlede arbejdsstyrke falder, og at den enkelte erhvervsuddannede gennemsnitligt får færre år på arbejdsmarkedet. For det andet viser undersøgelsen, at erhvervsuddannelserne generelt ikke er attraktive for ret mange af de bogligt dygtige elever. Der er således en klar tendens til at de unge med de laveste grundskolekarakterer vælger en erhvervsuddannelse, mens kun en lille andel af unge med høje karakterer rekrutteres. Dette vil alt andet lige påvirke det faglige miljø på uddannelserne. For det tredje har erhvervsskolerne et dårligt ry blandt de unge og blandt deres forældre. Kun en meget lille andel af forældrene har anbefalet deres børn at vælge en erhvervsuddannelse, og de unge forbinder erhvervsskolerne med et lavt fagligt niveau.

25 % af en ungdomsårgang skal have en erhvervsuddannelse

Ifølge profilmodellen fra 2011 er andelen af en ungdomsårgang, som får en erhvervsuddannelse faldet til 22 %. I lyset af det aktuelle fald i søgningen til erhvervsuddannelserne forventes profilmodellens tal for 2013 at være ca. 17 % af en ungdomsårgang. Epinions beregninger viser, at der er behov for at 'flytte' godt 1200 ansøgere fra det gymnasiale område til det erhvervsfaglige område for at kunne sikre, at 25 % af en ungdomsårgang, som får en erhvervsuddannelse. Dette kan eksempelvis ske ved en styrkelse af erhvervsuddannelserne i regionens knudepunkter; særligt på det tekniske område hvor det fremtidige behov er størst.

3. Søgemønstre og uddannelsesdækning

I dette afsnit beskrives og diskuteres søgemønstrene til ungdomsuddannelser og videregående uddannelser i hovedstadsregionen. Der foretages derudover en beskrivelse af uddannelsesstedernes beliggenhed opdelt på gymnasiale, erhvervsfaglige og videregående uddannelsesinstitutioner, samt de ændringer der er sket siden 2008, hvor der både blev gennemført reformer på professionsbachelorområdet og erhvervsuddannelsesområdet.

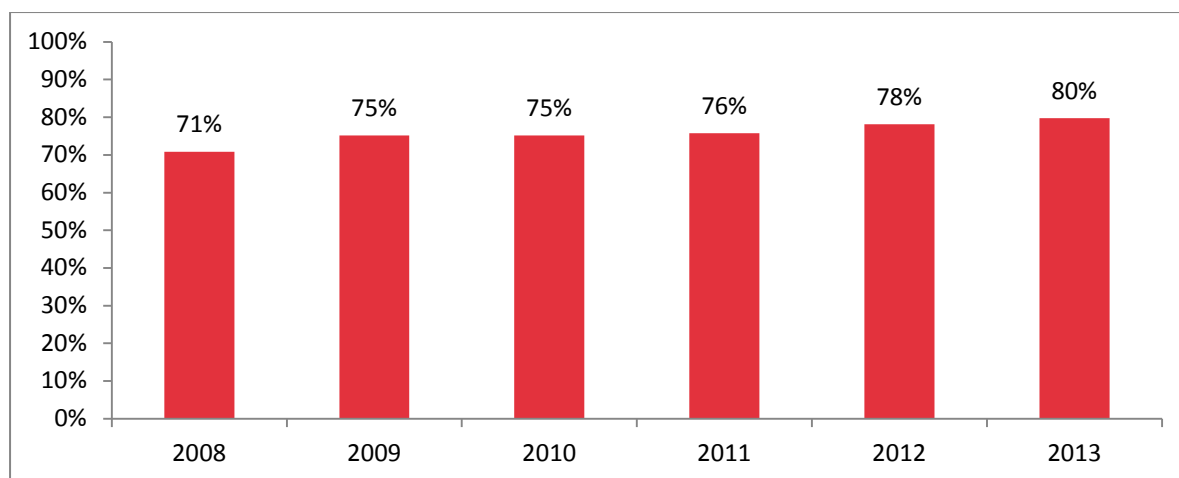
3.1 GYMNASIALE UDDANNELSER

3.1.1 Søgemønstre

I 2013 er rekorden blevet slået igen. Andelen, som søgte en gymnasial ungdomsuddannelse gennem Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse, var rekord høj (80 %), mens andelen som søgte en erhvervsuddannelse omvendt var rekord lav (13 %). Det er ikke nyt, at flere unge søger en gymnasial uddannelse fremfor en erhvervsuddannelse efter 9. eller 10. klasse, men forskellen i søgningen mellem de to uddannelsesretninger er blevet større og større gennem de sidste 10 år. I dette afsnit kortlægges søgemønstrene til gymnasiale uddannelser: Først kortlægges udviklingen over tid, og dernæst afdækkes de aktuelle søgemønstre også i forhold til fordelingen af prioriteringer.

Figuren nedenfor viser udviklingen i søgningen til gymnasiale uddannelser i hovedstadsregionen. Andelen, som søger gymnasiale uddannelser i hovedstadsregionen, er i perioden fra 2008 til 2013 steget fra 71 % til 80 %, hvilket svarer til, at ca. 2.100 flere søger de gymnasiale uddannelser. På landsplan er søgningen til de gymnasiale uddannelser steget fra 63 % til 74 % i samme periode.

Figur 1: Andel af ansøgere gennem Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse som søger gymnasiale uddannelser. Hovedstadsregionen, 2008-2013.

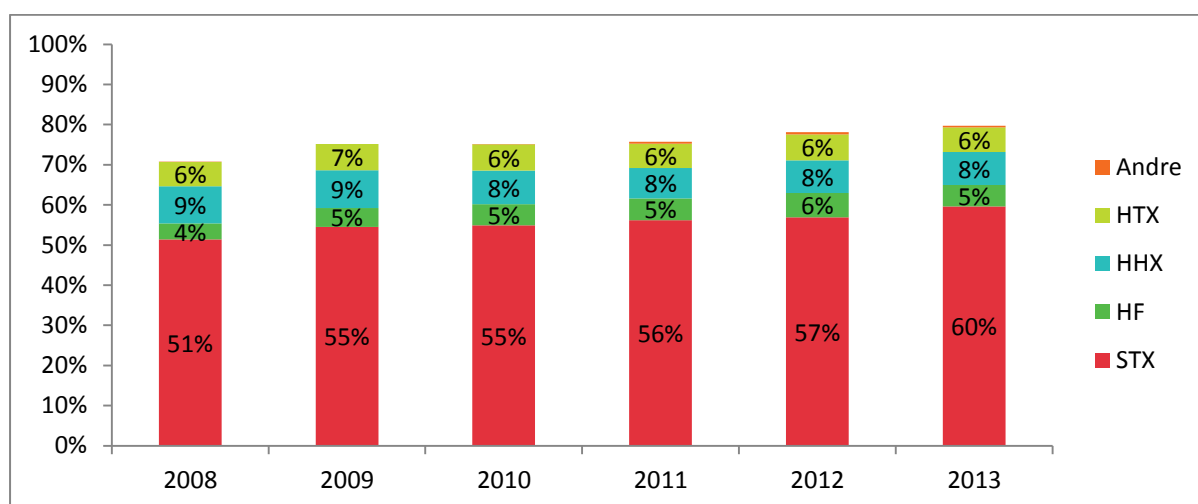


Kilde: Uni-C

Udviklingen i søgningen til de enkelte gymnasiale uddannelser fremgår af tabellen nedenfor. Det ses, at andelen, som søger stx stiger fra 51 % til 60 %, hvilket svarer til ca. 1.800 personer. Søgningen til hf stiger fra 4 % til 5 %, hvilket svarer til en stigning på ca. 250 personer – dette er i forhold til udgangspunktet i 2008 en kraftig stigning. Godt en tredjedel af de studerende på hf har søgt ind via Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse. Htx oplever en stabil søgning på ca. 6 % i hele perioden, og ansøgertal stiger med ca. 100 personer fra 2008 til 2013. Endelig er der hhx, som faktisk oplever et mindre fald i søgningen fra 9 % til 8 %, hvilket svarer til godt 100 personer.

På landsplan ses de samme tendenser. Her er søgningen til stx steget fra 41 % til 48 %, hf er steget fra 4 % til 6 %, htx er steget fra 6 % til 7 % og endeligt ligger hhx stabilt på 12 %. Både i hovedstadsregionen og på landsplan er det altså særligt stx og hf, som oplever fremgang, mens søgningen til hhx og htx ikke synes at ændre sig væsentligt.

Figur 2: Andel af ansøgere gennem Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse som søger gymnasiale uddannelser opdelt på stx, hf, hhx, htx og andre. Hovedstadsregionen, 2008-2013.



Kilde: Uni-C

Note: 'Andre' er studenterkursus og International Baccalaureate – IB. Her var søgningen via Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse i 2013 samlet set på 59 personer.

Den relative fordeling mellem de gymnasiale uddannelsesretninger – eller markedsandele om man vil – har også flyttet sig i perioden fra 2008 til 2013, men ændringerne er dog relativt små. Selv om antallet af ansøgere til htx og hhx er stabilt, falder uddannelsernes markedsandel, fordi det samlede antal ansøgninger stiger. Omvendt stiger markedsandelene for stx og hf. Disse tendenser svarer til udviklingen på landsplan.

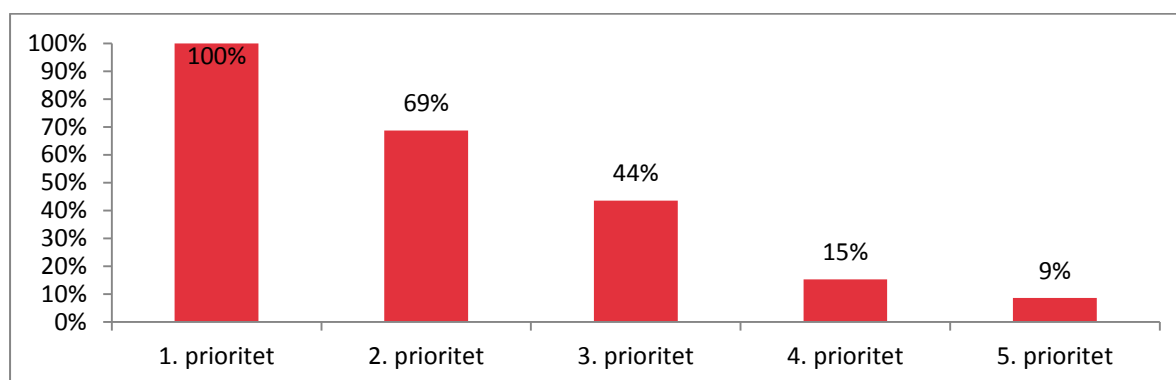
De ovenstående analyser vedrører førsteprioritetsansøgninger via Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse. Men for at forstå søgemønstre er det også vigtigt at se på fordelingen af prioriteter i ansøgningerne gennem Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse.

Ansøgerne har således mulighed for at angive fem prioriteter. Prioriteterne kan indirekte bidrage til at belyse betydningen af rejsetid. Hvis en person har flere prioriteter, indikerer det alt andet lige, at

vedkommende er mere villig til at rejse for at komme på en uddannelse, end hvis vedkommende kun har én prioritet. Og hvis ansøgerne generelt søger flere forskellige uddannelser (eks. stx, hhx mv.), som ligger tæt på den uddannelsessøgendes bopæl, kan rejsetid antages af have en stor betydning.

I 2011 er der 15.944 personer, som søger en ungdomsuddannelse i hovedstadsregionen. 69 % (10.956) søger også en anden prioritet, 44 % (6.945) en tredjeprioritet, 15 % (2.438) en fjerdeprioritet og 9 % (1.370) en femteprioritet. Gennemsnitligt har en person altså to til tre prioriteter på deres ansøgning. Det skal samtidig bemærkes, at fra 2012 skal ansøgere have tre prioriteter.

Figur 3. Andel af ansøgere via Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse med forskelligt antal prioriteter. 2011.

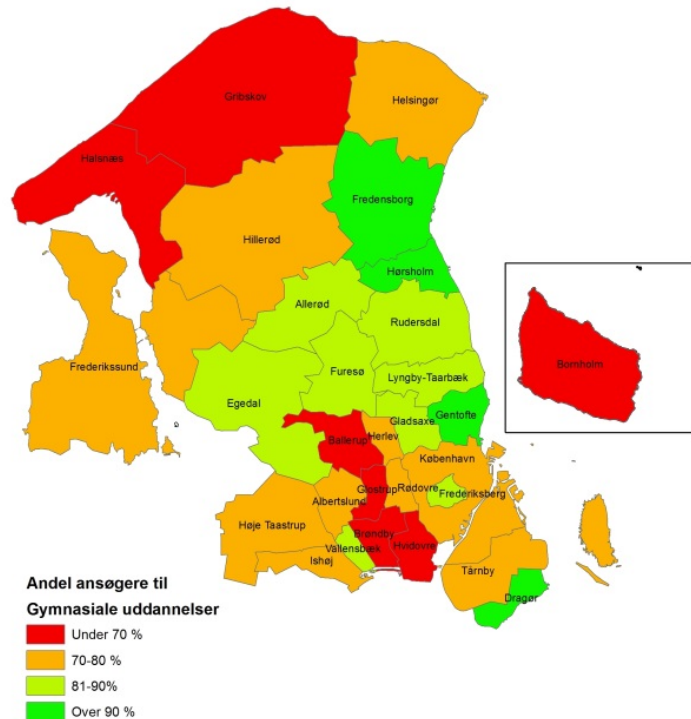


Kilde: Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse (Uni-C)

Tilbøjeligheden til at have flere prioriteter varierer i forhold til ansøgerens første prioritet. Størstedelen (77 %) af de uddannelsessøgende, som søger en gymnasial uddannelse som første prioritet, har også søgt en gymnasial uddannelse som anden prioritet. Af dem søger 90 % den samme uddannelse forskellige steder. Tendensen er den samme på tværs af alle gymnasiale uddannelser hf, htx, hhx og stx. For stx-ansøgerne er tendensen dog særlig udtalt, idet 95 % af ansøgerne både søger stx som første og anden prioritet. Ansøgerne søger altså stx på flere forskellige gymnasier samtidigt, hvilket resulterer i en stor efterspørgsel på udvalgte gymnasier, som gør, at de unge ikke er sikre på at få en plads på favoritgymnasiet. Særligt Ørestad Gymnasium og Falkonergårdens Gymnasium og Hf-kursus er populære.

Søgningen til gymnasiale uddannelser varierer også mellem kommunerne, og er størst i og omkring København og mindre i nogle kommuner på Vestegnen og i Nordsjælland. I Gentofte, Hørsholm, Fredensborg og Dragør kommuner søger over 90 % en gymnasial uddannelse. I Halsnæs, Bornholm, Brøndby og Ballerup søger færre end 70 % en gymnasial uddannelse. Forskellene i søgemønstrene til de gymnasiale uddannelser synes dog ikke at variere systematisk i forhold til udbuddet af gymnasiale uddannelser i kommunerne. Der er eksempelvis ikke forskel i søgemønstrene i kommuner med og uden hhx uddannelser, ligesom der heller ikke er forskel i søgemønstrene mellem kommuner med eller uden htx uddannelser. Se en mere detaljeret gennemgang af søgningen til de enkelte gymnasiale uddannelsesretninger i afsnit 3.1.3.

Kort 1. Andel af ansøgere gennem Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse som søger en gymnasial uddannelse. 2013.



Kilde: Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse.

3.1.2 Uddannelsesdækning

Region Hovedstaden har de seneste år fået udarbejdet en række rapporter af såvel kortlæggende som analyserende karakter angående kollektiv transport i regionen. I 2011 udgav regionen bl.a. en uddannelsesanalyse i samarbejde med GISGroup^v, som kortlægger uddannelsesdækningen i regionen. Uddannelsesdækningen er defineret som andelen af unge i aldersgruppen 15-24 år, som kan komme til den nærmeste uddannelsesinstitution inden for 30 minutter med kollektiv transport. Nærværende analyse bygger videre på denne kortlægning. I afsnittet redegøres der først for uddannelsesdækningen i regionen. Dernæst beskrives udbuddet af gymnasiale uddannelsessteder aktuelt og udviklingen over tid. Endelig sammenholdes udviklingen i søgemønstrene med udviklingen i uddannelsesudbuddet.

Uddannelsesdækningen for gymnasiale uddannelser er generelt høj i hovedstadsregionen. Dette gælder for alle fire gymnasiale uddannelsesretninger, men varierer også mellem kommunerne.

Uddannelsesdækningen (dvs. andelen af unge i aldersgruppen 15-24 år, som kan komme til den nærmeste uddannelsesinstitution inden for 30 minutter med kollektiv transport) er:

- over 90 % i 25 ud af 29 kommuner for stx
- over 90 % i 23 kommuner for hf og under 50 % i 2 kommuner
- over 90 % i 16 kommuner for hhx og under 50 % i 5 kommuner

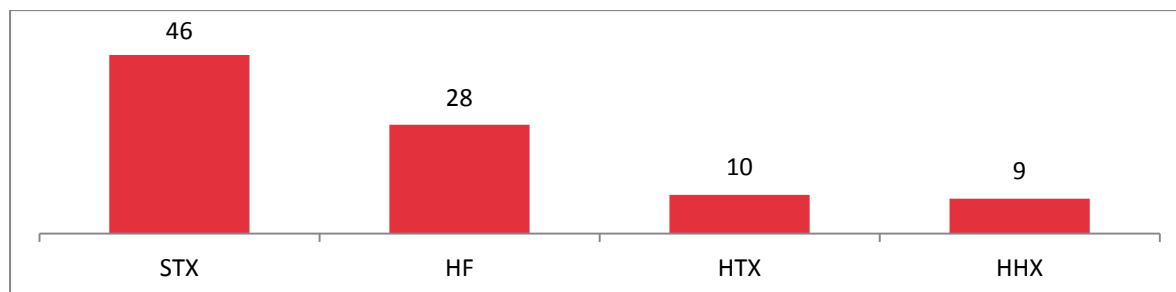
- over 90 % i 16 kommuner for htx og under 50 % i 5 kommuner.

Der er altså relativ stor forskel på uddannelsesdækningen mellem de forskellige gymnasiale uddannelsesretninger.

3.1.2.1 Udbud af gymnasiale uddannelser

I hovedstadsregionen udbydes stx-uddannelsen på 46 lokaliteter, hf udbydes på 28 forskellige steder, htx og hhx udbydes på henholdsvis 10 og ni steder. Der er altså lidt over fire gange så mange steder at tage en stx-uddannelse som en hhx og htx-uddannelse og ca. dobbelt så mange steder som at tage en hf-uddannelse.

Figur 4. Antal steder i hovedstadsregionen som udbyder gymnasiale uddannelser. 2013.



Inden for hver gruppe af gymnasiale uddannelser er der forskel i fagsammensætningen, hvad angår eksempelvis studieretninger. På de 46 gymnasier, hvor man kan tage en stx-uddannelse, er der således større eller mindre forskelle på studieretninger, kernekompetencer etc. Eksempelvis kan man inden for de kunstneriske studieretninger følge en design- eller musiklinje på Ørestads Gymnasiet, mens man på Frederiksborgs Gymnasium kan kombinere musik med samfundsfag eller engelsk.

Boks 1. Udbud af gymnasiale uddannelser i hovedstadsregionen

Udbud af gymnasiale uddannelser i hovedstadsregionen

Der er 33 almene gymnasier, som alene udbyder stx og 13 gymnasier, som både udbyder stx og hf. Hf-uddannelsen udbydes derudover på 15 andre uddannelsessteder. Disse uddannelser ligger i flere tilfælde sammen med en VUC-uddannelse. Otte af de almene gymnasier er privatejede og det samme er en af hf-uddannelserne.

Der er fire tekniske gymnasier, som alene udbyder htx-uddannelsen. Det gælder Frederiksbergs Tekniske Gymnasium, Lyngby Tekniske Gymnasium, Teknisk Gymnasium i Hillerød og HTX Vibenhushus. Derudover udbydes htx på Campus Bornholm og Gymnasierne i Ishøj, mens de resterende htx-uddannelser ligger i forbindelse med en erhvervsskole.

Der er tre handelsgymnasier, som alene udbyder hhx-uddannelsen. Det er Handelsgymnasiet i Ballerup, Handelsgymnasiet i Helsingør og Handelsgymnasiet JTP Niels Brock. De resterende hhx-uddannelser ligger hovedsagligt i forbindelse med en erhvervsskole eller med et alment gymnasium.

Samlet set er der 76 forskellige steder i hovedstadsregionen, hvor man kan tage en eller flere gymnasiale uddannelser. De præsenteres på kortet nedenfor.

Kort 2. Lokaltiteter med gymnasiale uddannelser i hovedstadsregionen. 2013.



Kilde: Uddannelsesportalen Genvejru, www.genvejru.dk

Siden 2000 er udbuddet af gymnasiale uddannelser og uddannelsessteder tilpasset via oprettelser og nedlæggelser. Fire almene gymnasier er fusioneret til to, samtidig med at der er oprettet tre nye gymnasier og nedlagt to. Samlet set har disse ændringer bidraget til at sænke det samlede udbud. På hf området er der ligeledes sket en udvidelse af kapaciteten, idet der inden for de seneste tre år er kommet ni nye steder, hvor man kan tage en hf-uddannelse, heraf nogle få steder, hvor man kan tage den toårige hf-uddannelse. Der er i perioden ikke oprettet eller nedlagt htx og hhx uddannelser i hovedstadsregionen.

Boks 2. Ændring i udbud af gymnasiale uddannelser i hovedstadsregionen

Ændring af udbud af gymnasiale uddannelser i hovedstadsregionen

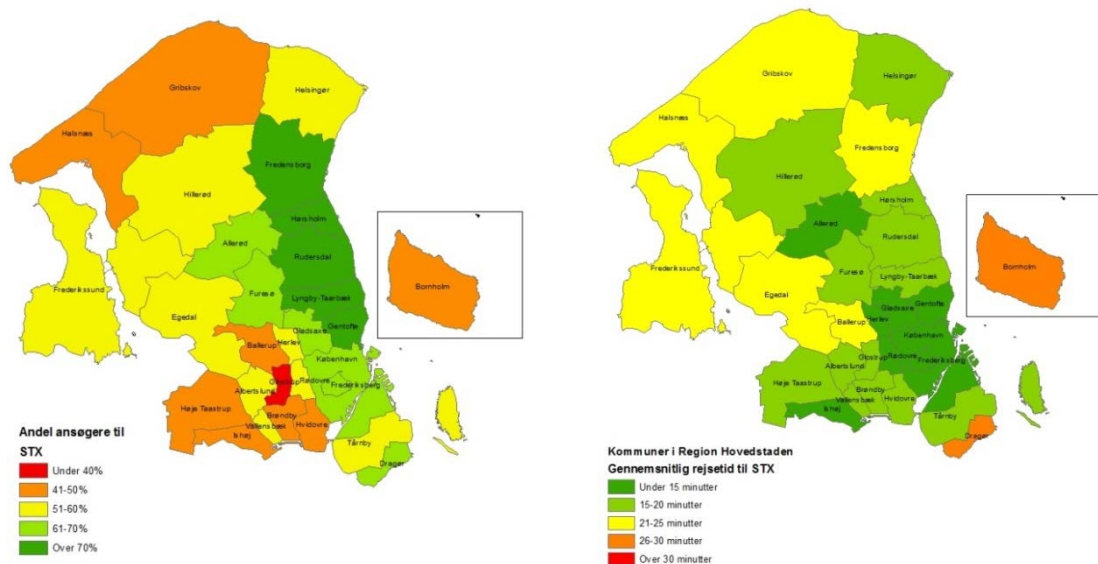
Nærum Gymnasium er oprettet i 2003. Ørestad Gymnasium er oprettet i 2005, men flyttede først ind på den nuværende lokalitet i 2007. Gefion Gymnasium er oprettet i 2010, idet Metropolitanskolen og Østre Borgerdyd Gymnasium blev lagt sammen. Kongshøj Gymnasium og HF blev dannet i 2003 som en fusion af Albertslund Amtsgymnasium og Vallensbæk HF. Derudover er to almene gymnasier blevet nedlagt. Frederiksbergs Studenterkursus er nedlagt i 2003 og det private gymnasium Kildegård Gymnasium er nedlagt i 2004.

I 2001 er hf-uddannelsen nedlagt på Gladsaxe Gymnasium, mens Frederiksbergs Gymnasium nedlagde optaget i 2003. Derudover var hf-optaget nedlagt i perioden 2003-2008 på Hvidovre Gymnasium og hf på Høje Tåstrup Gymnasium i perioden 2003-2012. Der er siden 2003 blevet oprettet ni hf-uddannelser i hovedstadsregionen. Det svarer altså til, at en tredjedel af alle hf-uddannelser i regionen er oprettet i den periode. Den mest markante udvikling er sket i perioden efter 2010. I 2011 er der således oprettet toårigt hf-uddannelser på fire lokaliteter; ved Københavns VUC og VUC Hvidovre-Amager (fordelt på to uddannelsessteder) og VUC samt ved hf og VUC Nordsjælland, som har oprettet uddannelsen i både Helsingør og Hillerød. Desuden er hf oprettet ved Amager HF og VUC i 2012. I 2008 har VUC Vestegnen oprettet uddannelsen i både Albertslund og Rødovre. Samme år oprettede VUC Lyngby også hf. Endelig er hf som enkeltfag blevet oprettet ved Voksenuddannelsen i København i 2003

3.1.3 Sammenhæng mellem rejsetid og søgemønstre

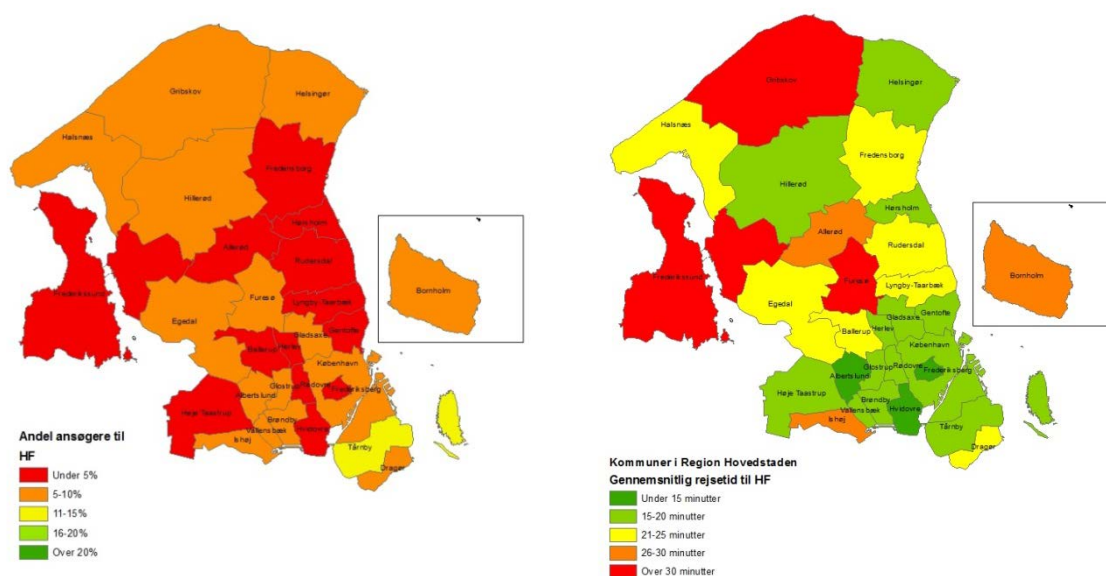
I dette afsnit foretages en beskrivende analyse, hvor en række kort over søgemønstrene i kommunerne sammenholdes med den gennemsnitlige rejsetid til den nærmeste uddannelse. Formålet er at beskrive rejsetid og søgemønstre i forhold til hinanden, med fokus på de forskelle der er mellem kommunerne i regionen. Nærværende afsnit omhandler de fire gymnasiale uddannelsesretninger, som beskrives separat. Til sidst i afsnittet foretages en opsummerende diskussion af kapitlet.

Kort 3. Andel ansøgere gennem Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse til stx (venstre) og gennemsnitlig rejsetid til nærmeste stx-uddannelse (højre).



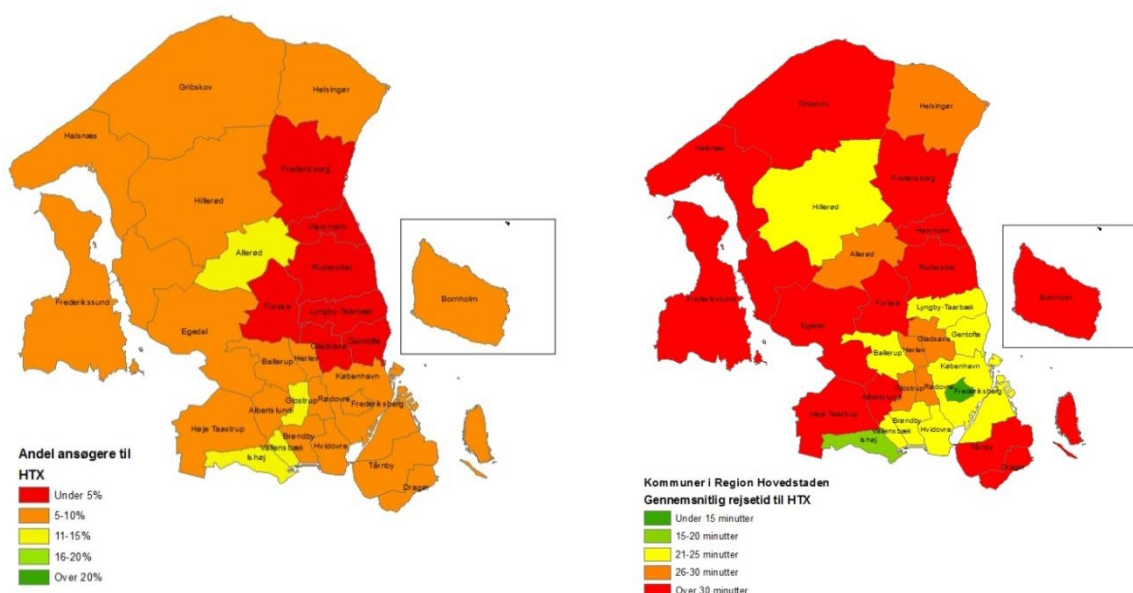
Søgningen til stx varierer tydeligt mellem kommunerne. Således er der en stor andel af de unge i de østlige og kystnære kommuner som søger stx, mens andelen i de vestlige og nordlige kommuner er lavere. Den laveste andel ansøgere til stx finder man i Glostrup. I København og Frederiksberg søger en høj andel af de unge stx efter 9. eller 10. klasse. Samtidig kan det konstateres, at uddannelsesdækningen generelt er høj i hele regionen, idet der ikke er en kommune med en gennemsnitlig rejsetid på 30 minutter eller mere, og i 21 ud af 30 kommuner er den gennemsnitlige rejsetid til nærmeste stx-uddannelse under 20 minutter.

Kort 4. Andel ansøgere gennem Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse til hf (venstre) og gennemsnitlig rejsetid til nærmeste hf-uddannelse (højre).



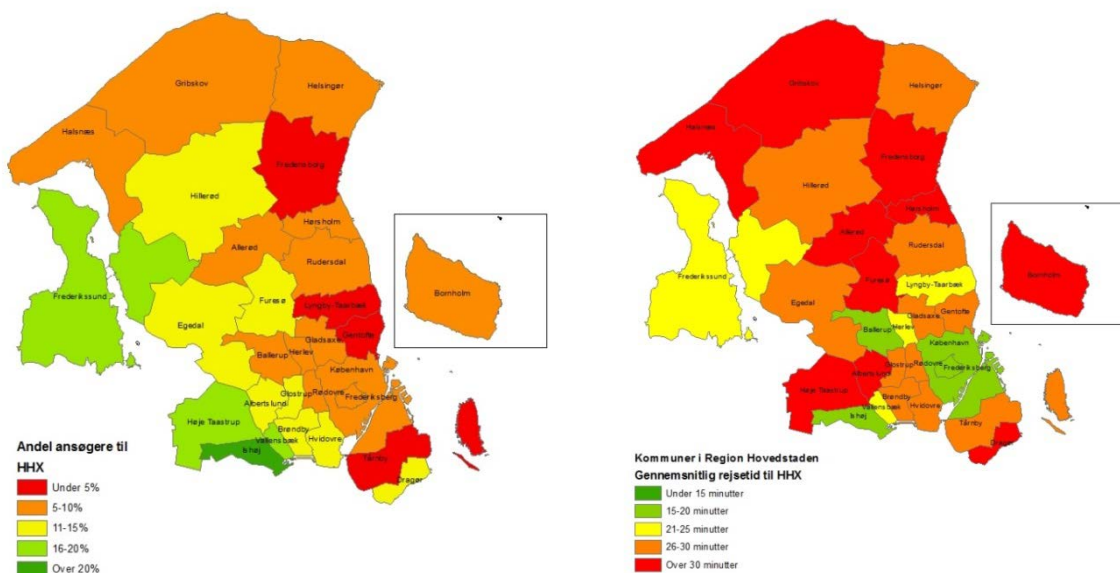
Andelen af ansøgere gennem Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse til hf er i stærk vækst (jf. afsnit 3.1.1). I de østlige kystnære kommuner og i kommunerne omkring København er der få ansøgere, mens Tårnby Kommune har en relativ høj andel over 10 %. Næsten alle kommuner er dog markeret med orange eller rød, da andelen af ansøgere til hf er relativ lav (sammenlignet med andre ungdomsuddannelser). Den gennemsnitlige rejsetid til den nærmeste hf-uddannelse er dog relativ lav i de fleste kommuner. I 23 ud af de 29 kommuner er den gennemsnitlige rejsetid således under 30 minutter, mens den i 11 ud af 29 kommuner er under 20 minutter.

Kort 5. Andel ansøgere gennem Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse til htx (venstre) og gennemsnitlig rejsetid til nærmeste htx-uddannelse (højre).



I Vestegnskommunerne er søgningen til htx relativ høj og det samme gælder i Allerød. De unge på Vestegnen har generelt et meget varieret søgemønster i den forstand, at søgningen spreder sig over alle de fire gymnasiale uddannelser (og erhvervsuddannelser) modsat kommunerne i de østlige og kystnære kommuner, hvor stx er det altdominerende uddannelsesvalg. Det kan hænge sammen med udbuddet af uddannelser (jf. afsnit 3.1.2), som i kraft af CPH West er meget bredt. Den samme tendens ses i øvrigt på Bornholm, hvor Campus Bornholm også har et bredt udbud af uddannelser. Den gennemsnitlige rejsetid til den nærmeste htx-uddannelse er høj sammenlignet med stx og hf. I 13 af de 29 kommuner er der gennemsnitligt mere end 30 minutter til den nærmeste htx-uddannelse.

Kort 6. Andel ansøgere gennem Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse til hhx (venstre) og gennemsnitlig rejsetid til nærmeste hhx-uddannelse (højre).



Søgningen til hhx er størst i de vestlige kommuner; Frederikssund, Høje Tåstrup, Ishøj og Vallensbæk samt øvrige kommuner i den vestlige del af regionen. Godt en fjerdedel af de unge i de førnævnte kommuner, som går på hhx, gør det i Region Sjælland på Roskilde Handelsskole. Transportmulighederne hertil er gode. Men størstedelen søger altså en hhx-uddannelse i regionen. Den gennemsnitlige rejsetid til den nærmeste hhx-uddannelse er høj sammenlignet med stx og hf, ligesom det var tilfældet for den nærmeste htx-uddannelse.

På baggrund af nærværende analyse er det ikke muligt at konstatere, om udbuddet (antal uddannelsessteder) driver efterspørgslen (antal ansøgninger), eller det er omvendt. Mest nærliggende er det dog, at de to effekter spiller sammen. Søgningen gennem Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse efter 9. og 10. klasse til de gymnasiale uddannelser er stigende, og det gælder både stx, htx og hhx som traditionelt søges i forlængelse af folkeskolen, og det gælder hf, som traditionelt har et ældre aldersgennemsnit. De største stigninger ses dog for stx og hf, hvor uddannelsesdækningen er bedst og hvor der er foretaget flest tilpasninger i uddannelsesudbuddet over de senere år, hvor antallet af uddannelsessteder er steget. Søgningen til hhx og htx ligger derimod relativt stabilt, og på dette område er der da heller ikke sket nogen ændringer i relation til udbuddet af uddannelsessteder. Spørgsmålet om "udbud og efterspørgsel" belyses yderligere under inddragelse af registerdata og spørgeskemaundersøgelsen blandt uddannelsessøgende og forældre i kapitel 4.

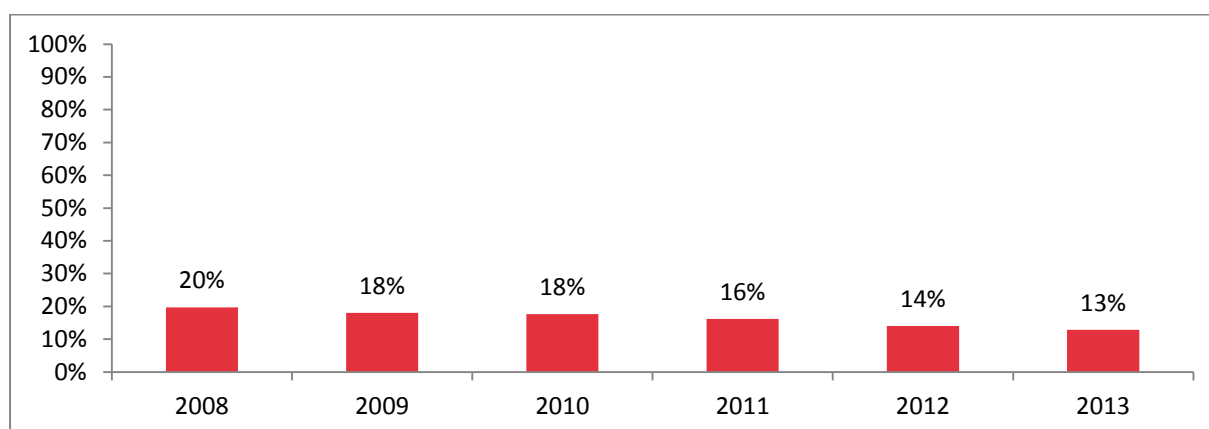
3.2 ERHVERVSUDDANNELSER

3.2.1 Søgemønstre

Hvor der i 2013 har været en rekord stor søgning til gymnasiale uddannelser, har søgningen til erhvervsuddannelserne været rekord lav. Andelen, som søgte en erhvervsuddannelse gennem Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse, var således 13 %, mens andelen som søgte en gymnasial uddannelse var 80 %. Det er ikke en ny tendens, at færre og færre unge søger en erhvervsuddannelse efter 9. eller 10. klasse, sådan har det været gennem en længere årrække. I dette afsnit kortlægges søgemønstrene til erhvervsuddannelser: Først kortlægges udviklingen over tid, og dernæst afdækkes de aktuelle søgemønstre også i forhold til fordelingen af prioriteringer.

Figuren nedenfor viser udviklingen i søgningen til erhvervsuddannelser i hovedstadsregionen. Andelen, som søger erhvervsuddannelser i regionen, er i perioden fra 2008 til 2013 faldet fra 20 % til 13 %, hvilket svarer til ca. 1.000 færre ansøgere. På landsplan er søgningen til erhvervsuddannelser faldet fra 26 % til 19 % i samme periode.

Figur 5. Andel af ansøgere gennem Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse som søger erhvervsuddannelser. Hovedstadsregionen, 2008-2013.



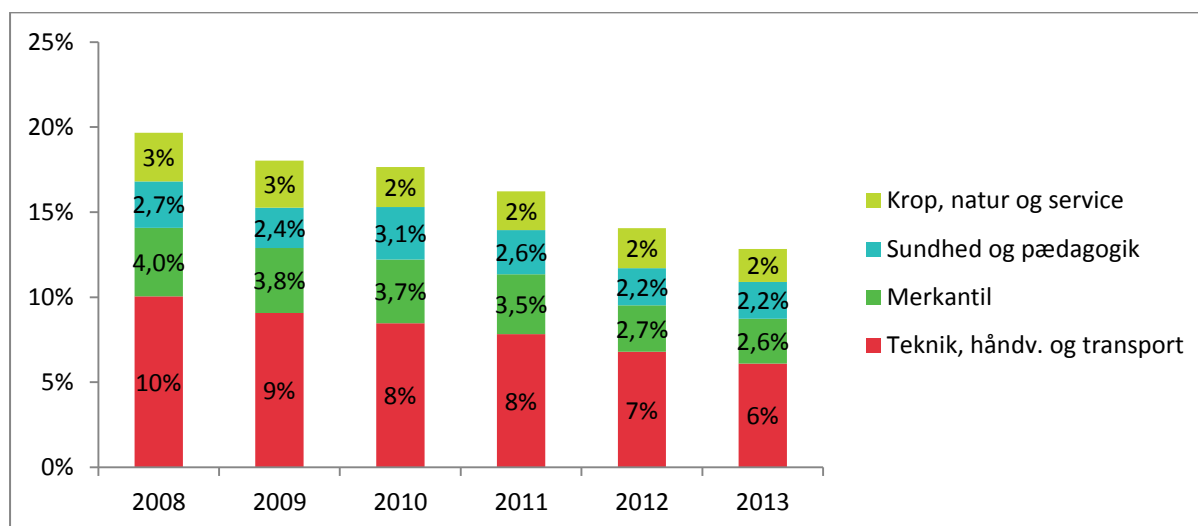
Kilde: Uni-C

Udviklingen i søgningen til de enkelte fællesindgange fremgår af tabellen nedenfor. Det ses, at andelen, som søger teknik, håndværk og transport falder kraftigt fra 10 % til 6 %, hvilket svarer til et fald på ca. 550 personer. Søgningen til det merkantile område falder fra 4 % til 3 %, hvilket svarer til et fald på ca. 200 personer. Fagområdet sundhed og pædagogik oplever en relativ stabil søgning på ca. 2-3 % i hele perioden, men ansøgertallet falder dog med ca. 60 personer fra 2008 til 2013. Endelig er der krop, natur og service, hvor søgningen falder fra 3 % til 2 %, hvilket svarer til godt 120 personer.

På landsplan ses de samme tendenser. Her er søgningen til teknik, håndværk og transport faldet fra 14 % til 9 %, søgningen til det merkantile område er faldet fra 6 % til 4 %, fagområdet sundhed og pædagogik ligger stabilt på 3 % og endeligt er søgningen til krop, natur og service faldet fra 5 % til 4

%. Både i hovedstadsregionen og på landsplan er det altså en særlig kraftig tilbagegang for teknik, håndværk og transportområdet.

Figur 6. Andel af ansøgere gennem Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse som søger erhvervsuddannelser opdelt på fællesindgang. Hovedstadsregionen, 2008-2013.



Kilde: Uni-C

Faldet i søgningen er som nævnt størst inden for teknik, håndværk og transport. Hvis vi ser dybere i tallene viser det sig, at faldet særligt er sket inden for bygge og anlæg. Søgningen til dette område er således faldet 50 % fra 2008 til 2013, hvilket forklarer en stor del af det samlede fald i søgningen. En af forklaringerne på den faldende interesse for bygge- og anlægsområdet kan findes i effekter af den økonomiske krise efter 2008, hvor beskæftigelsen inden for bygge- og anlægsområdet blev et af de første ofre for den faldende aktivitet. Der har også været en tendens til stagnerende lønninger pga. konkurrencen fra østarbejdere.

Ligeledes er søgningen til det merkantile område faldet meget, her er faldet på 30 % i perioden. Dette fald kan muligvis forklares med at de unge er bevidste om den faldende beskæftigelse for de merkantile erhverv. Både kontorassistenter og butiksassistenter er truet af polariseringseffekter, som består i, at der ansættes flere og flere med en videregående uddannelse samtidig med, at der også ansættes flere ufaglærte, eksempelvis inden for discountkæderne.^{vi}

Tilbøjeligheden til at søge mere end én prioritet er relativ lav for de unge der søger en erhvervsuddannelse via Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse. Kun 40 % har også en 2. prioritet, og for de flestes vedkommende søger de en uddannelse inden for samme fællesindgang, enten ved to uddannelsessteder eller to lignende uddannelser på samme uddannelsessted.

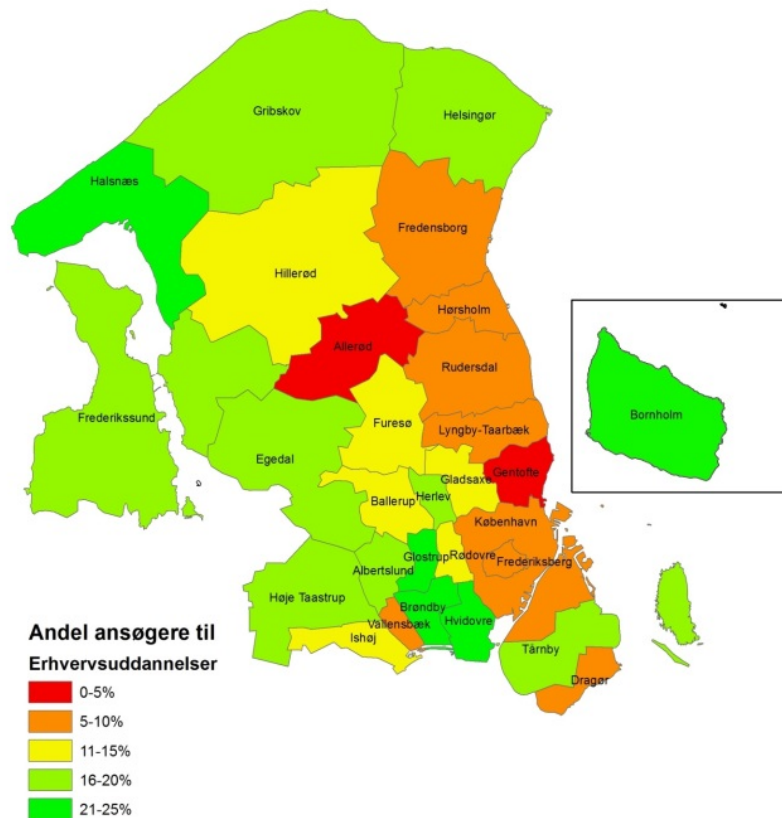
På det gymnasiale område er elevtilgangen stort set lig med antallet af førsteprioritetsansøgninger via Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse. Dette gælder dog ikke hf, hvor mange søger i en senere alder og altså ikke i forbindelse med at de går ud af grundskolen. På erhvervsuddannelsesområdet er der ikke den samme sammenhæng mellem elevtilgang og søgning via Fælles Tilmelding til Ung-

domsuddannelse. Faktisk har tilgangen til de erhvervsfaglige grundforløb ligget relativt stabilt omkring 11.000 personer siden 2008, mens gennemsnitsalderen ved tilgang er steget omkring et år. Færre kommer altså direkte på en erhvervsuddannelse efter grundskolen. Tilgangen af elever mellem 15 og 19 år er faldende, mens tilgangen af elever i aldersgruppen 20-24 år er stigende. Forklaringen er ikke at flere studenter tager en erhvervsuddannelse, dette antal ligger nemlig konstant i perioden. Forklaringen kan derimod hænge sammen med at flere unge generelt er uafklarede, skoletrætte etc.

Det er et generelt billede, at andelen som søger erhvervsuddannelser er større i kommunerne på Vestegnen og i Nordsjælland end i og omkring København (se Kort 7 nedenfor). I Bornholm, Brøndby, Halsnæs, Hvidovre og Glostrup kommuner søger over 20 % en erhvervsuddannelse. Det er altså disse kommuner, som har den største søgning til erhvervsuddannelserne. I alle fem kommuner ligger der en erhvervsskole. I Allerød, Hørsholm, Dragør, Fredensborg, Frederiksberg, Rudersdal og Lyngby-Taarbæk kommuner søger under 10 % ind på erhvervsuddannelser, hvilket er den laveste søgning i regionen. I seks ud af disse otte kommuner ligger der ikke en erhvervsskole. Der er således en indikation på, at uddannelsesinstitutionerne historisk set er lagt, hvor efterspørgslen blandt de uddannelsessøgende har været størst. Omvendt kan institutionernes beliggenhed naturligvis også påvirke søgemønstrene.

Kortet nedenfor viser andel af ansøgere til erhvervsuddannelser for kommunerne i hovedstadsregionen.

Kort 7. Andel ansøgere til erhvervsuddannelser opdelt på kommuner. 2013.



Kilde: Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse

3.2.2 Uddannelsesdækning

Region Hovedstaden har de seneste år fået udarbejdet en række rapporter af såvel kortlæggende som analyserende karakter angående kollektiv transport i regionen. I 2011 udgav regionen bl.a. en uddannelsesanalyse i samarbejde med GISGroup^{vii}, som kortlægger uddannelsesdækningen i regionen. Uddannelsesdækningen er defineret som andelen af unge i aldersgruppen 15-24 år, som kan komme til den nærmeste uddannelsesinstitution inden for 30 minutter med kollektiv transport.

I dette afsnit redegøres der først for uddannelsesdækningen på erhvervsuddannelsesområdet. Dernæst beskrives udbuddet af erhvervsuddannelsessteder aktuelt og udviklingen over tid. Endelig sammenholdes udviklingen i søgemønstrene med udviklingen i uddannelsesudbuddet.

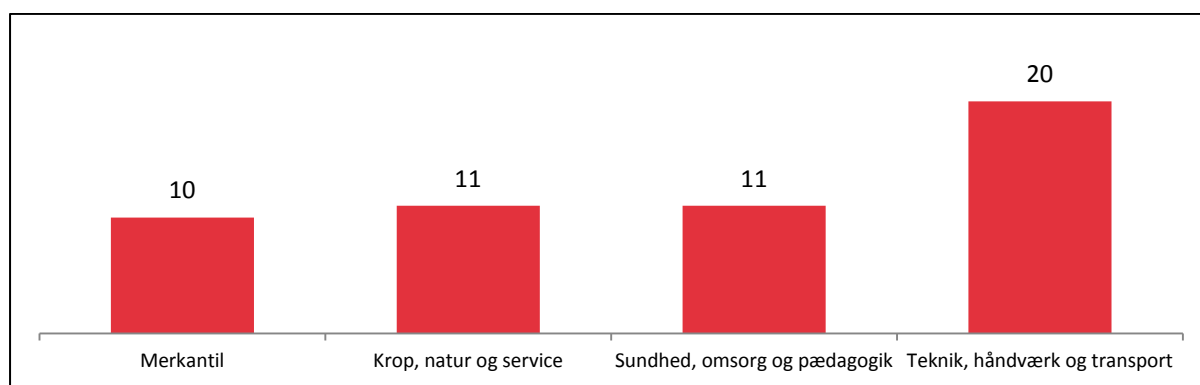
Uddannelsesdækningen for erhvervsuddannelser er dog i GIS-rapporten kun kortlagt overordnet for regionen og er ikke opdelt på kommuneniveau. Rapporten viser, at uddannelsesdækningen er over 90 % i 19 ud af 28 kommuner (Bornholm er ikke med i analysen) og under 50 % i en enkelt kommune for de erhvervsfaglige grundforløb generelt. Uddannelsesdækningen varierer dog meget i forhold til de enkelte grundforløb. For de største grundforløb; produktion og udvikling, merkantil, bygge og anlæg samt strøm, styring og IT er uddannelsesdækningen over 85 %. Den laveste dækningsgrad er

for transport og logistik på 18 %. Ifølge et notat fra Danske Regioner er hovedstadsregionen den region, hvor den gennemsnitlige rejsetid til en erhvervsuddannelse er længst^{viii}.

3.2.2.1 Udbud af erhvervsuddannelser

Erhvervsuddannelser udbydes af 13 institutioner fordelt på 34 forskellige lokaliteter i regionen, hvor der udbydes et eller flere grundforløb. Opgøres udbuddet efter grundforløb er der 10 lokaliteter, hvor man kan følge det merkantile grundforløb, 11 lokaliteter hvor man kan følge et servicegrundforløb, 11 lokaliteter med SOSU-grundforløb samt 18 lokaliteter, hvor man kan følge et teknik/håndværk-grundforløb.

Figur 7. Antal erhvervsskoler i hovedstadsregionen som udbyder erhvervsfaglige grundforløb. 2013.



Der udbydes sammenlagt 67 forskellige erhvervsuddannelser fordelt på de fire fællesindgange. Af bilag 4 i afsnit 7.4 fremgår det mere præcist hvilke erhvervsuddannelser, der udbydes og ikke udbydes i regionen. Kortet nedenfor giver et overblik over den geografiske fordeling af uddannelsesudbuddet på erhvervsuddannelsesområdet. Det ses tydeligt, at udbuddet er geografisk koncentreret i København, på Vestegnen og ved Hillerød og Helsingør. Der er stort set ingen institutioner op langs østkysten.

Kort 8. Lokalteter med erhvervsuddannelser i hovedstadsregionen. Juli, 2013.



Kilde: Uddannelsesportalen GenvejNu, www.genvej.nu

Der er sket en række tilpasninger af erhvervsuddannelsesudbuddet i løbet af de senere år. Dels er der nedlagt og oprettet erhvervsuddannelser og erhvervsskoler, og dels er der gennemført en reform af erhvervsuddannelsessystemet i 2008.

Reformen havde til formål at bidrage til et løft i uddannelsesniveaue ved at fokusere på tilskyndelsen til at gennemføre en ungdomsuddannelse og fokusere derfor primært på indsatsen overfor unge med svage forudsætninger for at tage en ungdomsuddannelse. Reformen beskrives i hovedpunkter i boksen nedenfor.

Boks 3. Erhvervsuddannelsesreformen

Fakta - reform af erhvervsuddannelserne

- ✓ I maj 2007 foretog et bredt politisk flertal bestående af Venstre, Dansk Folkeparti, Socialdemokraterne, SF, Kristendemokraterne og De Radikale en reform af de 120 erhvervsskoler i Danmark inkl. SOSU- og landbrugsskolerne
- ✓ Reformen trådte i kraft 1. august 2007 og skulle løfte uddannelsesniveautet blandt unge og forbedre tilskyndelsen til at gennemføre en uddannelse så målsætningen om 95 % unge med ungdomsuddannelse kunne indfries
- ✓ Reformen fokuserede især på indsatsen overfor unge med svage forudsætninger for at tage en ungdomsuddannelse
- ✓ Der blev afsat 450 mio. til gennemførelse af reformen og desuden bevilget 50 mio. kr. fra 2007-2009 til særlige tiltag
- ✓ Reformen fornyede erhvervsskolerne ved at indføre mentor- og kontaktlærerordninger, psykologisk rådgivning, styrke virksomhedernes økonomiske tilskyndelse til at indgå elevaftaler, øge antallet af offentlige praktikpladser og efteruddannelse af erhvervsskolelærere
- ✓ Reformen var en del af tre uddannelsespolitiske tiltag som skulle styrke ungdomsuddannelser – de andre tiltag omfattede en ny organisering af 10. klasserne og en intensiveret vejledning af udsatte elever

Kilde: Undervisningsministeriet; Finansministeriet

På erhvervsuddannelsesområdet er der sket en række tilpasninger af udbuddet, herunder centralisering af uddannelsessteder og administrative enheder, men også oprettelse af nye uddannelser og uddannelsessteder. Dette beskrives i boksen nedenfor.

Boks 4. Ændring i udbud af gymnasiale uddannelser i Region Hovedstaden

Ændring af udbud af gymnasiale uddannelser i hovedstadsregionen

Der har været to administrative fusioner. På Bornholm blev gymnasiale og erhvervsfaglige uddannelser fusioneret til Campus Bornholm i 2010. Derudover fusionerede Teknisk Skole Hillerød og Helsingør Erhvervsskole i 2000 og blev en del af Erhvervsskolen Nordsjælland. Det samme skete for AMU-Center Hillrød, som i 2007 fusionerede med Erhvervsskolen Nordsjælland. I begge tilfælde skete der dog ingen lokalitetsændringer.

Københavns Tekniske Skole (KTS) har på den anden side gennemgået en større udvikling både hvad angår oprettelse af nye lokaliteter og nye uddannelser. I 2003 oprettede Københavns Tekniske Skole tre nye afdelinger af KTS – nemlig KTS i Valby, KTS i Herlev og KTS i Glostrup alle med grundforløbene Teknik, håndværk og transport og Krop, natur og service. Siden oprettelsen af disse afdelinger er der tilføjet flere uddannelsesforløb. Tilsammen har de siden afdelingerne blev oprettet ni uddannelser – herunder elektriker, boligmontering, tømrer, maler og murer. Desuden KTS oprettet maler-uddannelse på KTS-afdeling i København Nordvest tilbage i 2003 og to skiltetekniker-uddannelser i 2009.

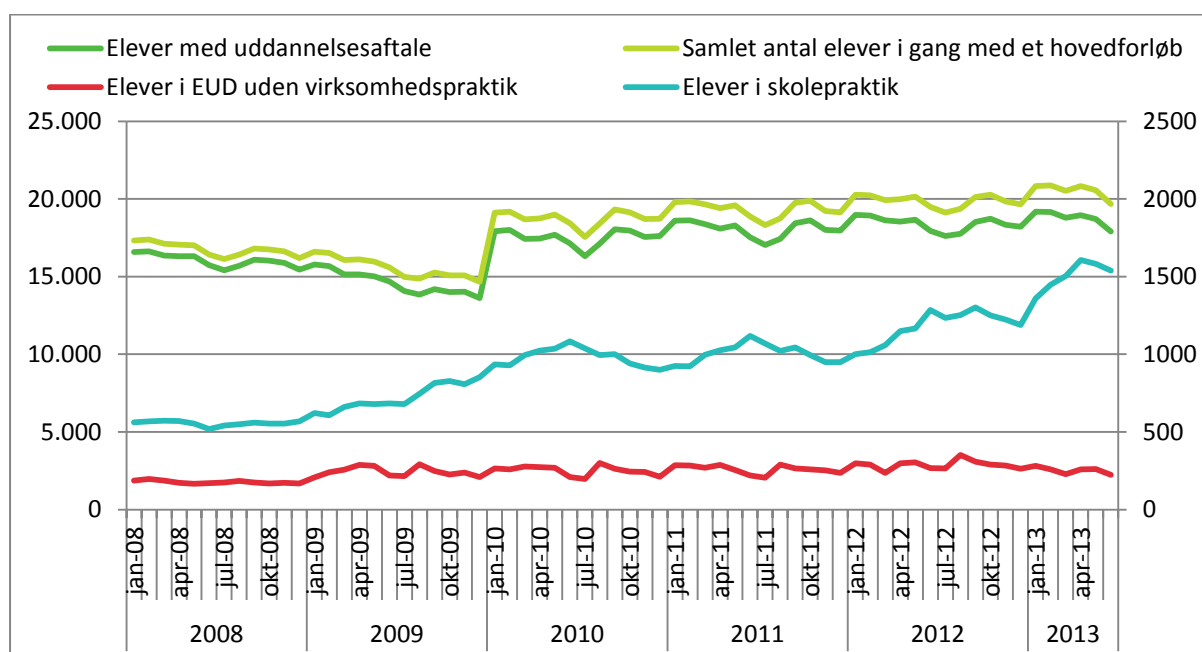
SOSU C har også oprettet en afdeling i Herlev, så de nu udbyder SOSU-uddannelsen i Brøndby og Herlev. Hotel- og Restaurantskolen har i 2010 samlet tre lokaliteter i Valby. Niels Brocks erhvervsuddannelser har nedlagt optaget på deres grundforløb inden for Krop, natur og service i 2009.

3.2.3 Praktikpladser

I dette afsnit gøres rede for praktikpladssituationen fra 2008 til 2013. I denne periode har det samlede antal elever, som er i gang med et hovedforløb, ligget relativt stabilt.

Figuren nedenfor viser udvikling i antallet af elever i gang med et hovedforløb i hovedstadsregionen for perioden 2008-2013. Eleverne er opdelt på elever med uddannelsesaftale (grøn – venstre akse), elever i EUD uden virksomhedspraktik (rød – højre akse), elever i skolepraktik (blå – højre akse) og samlet antal elever i gang med et hovedforløb (gul – venstre akse). Figuren kan læses sådan, at forskellen mellem den gule og grønne kurve udgøres af summen af den røde og blå kurve. Med andre ord er antal elever uden uddannelsesaftale udtrykt ved antal elever uden skolepraktik eller virksomhedspraktik.

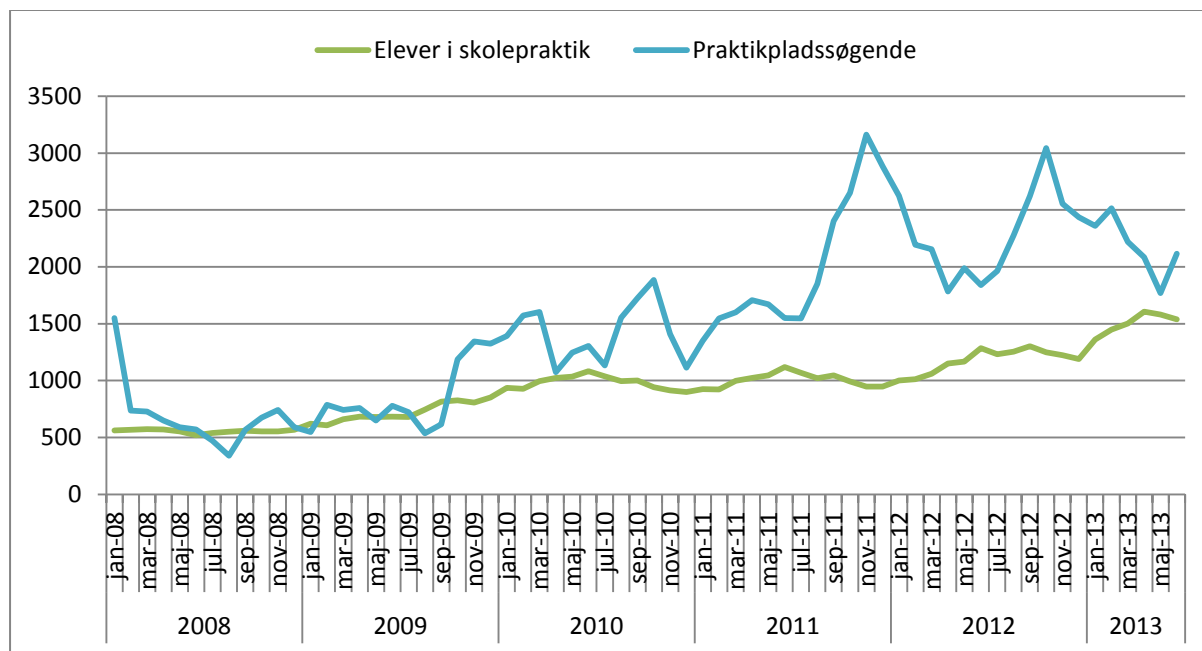
Figur 1. Udvikling i perioden 2008-2013 i Region Hovedstaden for samlet antal elever i gang med et hovedforløb (gul – venstre akse), elever med uddannelsesaftale (grøn – venstre akse), elever i skolepraktik (blå – højre akse) og elever i EUD uden virksomhedspraktik (rød – højre).



Kilde: Uni-C. Praktikpladsstatistikken.

Gennem de seneste fem år er der sket en markant stigning i såvel antallet af praktikpladssøgende og antallet af unge i skolepraktik. Denne tendens gør sig både gældende på landsplan og i hovedstadsregionen. Antallet af elever i skolepraktik på landsplan er således steget fra 1.509 til 6.804 (351 %) og i hovedstadsregionen fra 519 til 1.536 (196 %), når der måles fra juni 2008 til juni 2013. Stigningen i antallet af elever i skolepraktik har været størst i de seneste to år sammenlignet med årene før. Figuren nedenfor viser denne udvikling, og det er tydeligt at se, at udviklingen i de to forhold følger hinanden over tid.

Figur 2. Udvikling i antallet af praktikpladssøgende i hovedstadsregionen i perioden 2011-2013.



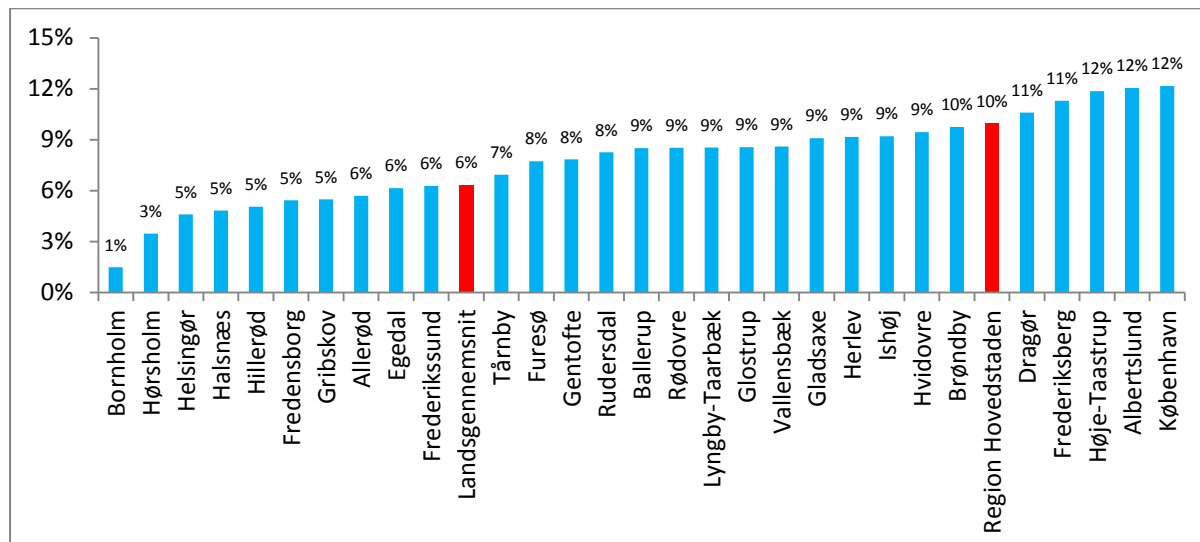
Kilde: Uni-C. Praktikpladsstatistikken.

Der er stor forskel på udviklingen i antallet af praktikpladssøgende mellem de 12 forskellige erhvervsfaglige fællesindgange. Antallet af praktikpladssøgende er steget mest inden for strøm, styring og it – dog særlig i 2012. Manglen på praktikpladser indenfor bygge og anlæg og bygnings- og brugerservice er også steget jævnt over de seneste to år. Inden for transport og logistik og produktion og udvikling er der særlig sket en stigning i 2011. På det merkantile område er der omvendt sket et fald i antallet af praktikpladssøgende. Ligeledes er der sket et mindre fald på indgangene dyr, planter og natur og krop og stil.

Endelig viser analysen, at der også er ret store forskelle mellem kommunerne, samt at andelen af unge som mangler en praktikplads er høj sammenlignet med landsgennemsnittet. For at sætte forskellene i perspektiv kan man se på andelen af praktikpladssøgende i forhold til alle elever på et hovedforløb. 10 af kommunerne i regionen ligger under landsgennemsnittet, mens 19 ligger over. De største problemer med at finde praktikpladser er i København og på Vestegnen. Omvendt er problemet med manglende praktikpladser i kommunerne i Nordsjælland og på Bornholm ikke så stort.

Figuren nedenfor viser andelen af elever på et hovedforløb, som mangler en praktikplads. Tallene for hver kommune sammenlignes med landsgennemsnittet og gennemsnittet i regionen.

Tabel 3. Andel elever på et hovedforløb som mangler en praktikplads opdelt på kommuner i hovedstadsregionen og sammenlignet med regions- og landsgennemsnittet. April 2013.



Kilde: Uni-C. Praktikpladsstatistikken og egne beregninger.

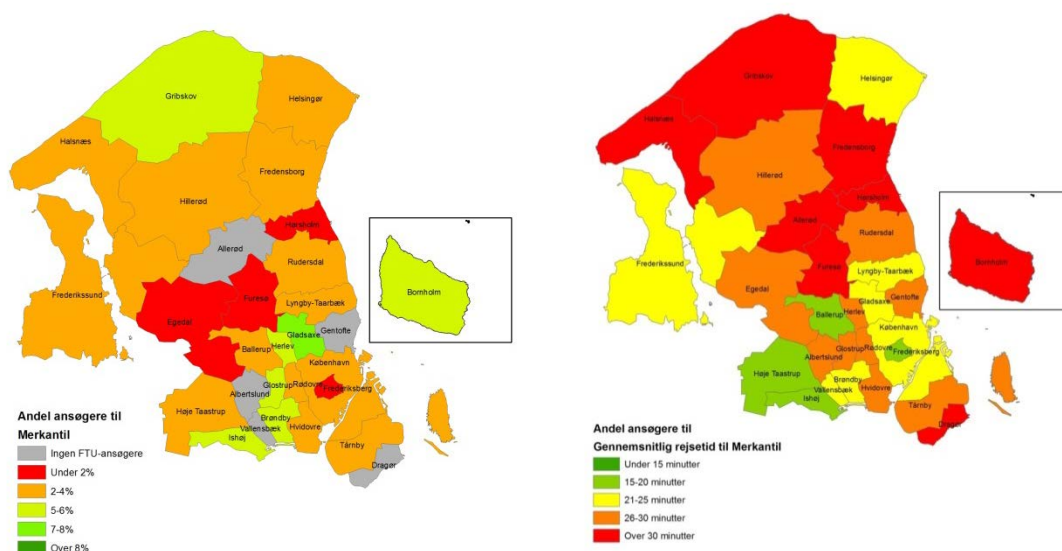
Når man sammenholder stigningen i antallet af praktikpladssøgende elever og antallet af elever i skolepraktik, tyder det på, at erhvervsuddannelserne er under pres, fordi udbuddet af praktikpladser ikke kan følge med efterspørgslen. Det gælder på landsplan og i særdeleshed for hovedstadsregionen inden for hvilken presset er væsentligt større i og omkring København og på Vestegnen sammenlignet med kommunerne i Nordsjælland og på Bornholm.

3.2.4 Sammenhæng mellem rejsetid og søgemønstre

I dette afsnit foretages en beskrivende analyse, hvor en række kort over søgemønstrene i kommunerne sammenholdes med den gennemsnitlige rejsetid til den nærmeste uddannelse. Formålet er at beskrive rejsetid og søgemønstre i forhold til hinanden, med fokus på de forskelle der er mellem kommunerne i regionen. Nærværende afsnit omhandler de fire fællesindgange til de erhvervsfaglige uddannelser. Til sidst i afsnittet foretages en opsummerende diskussion af kapitlet.

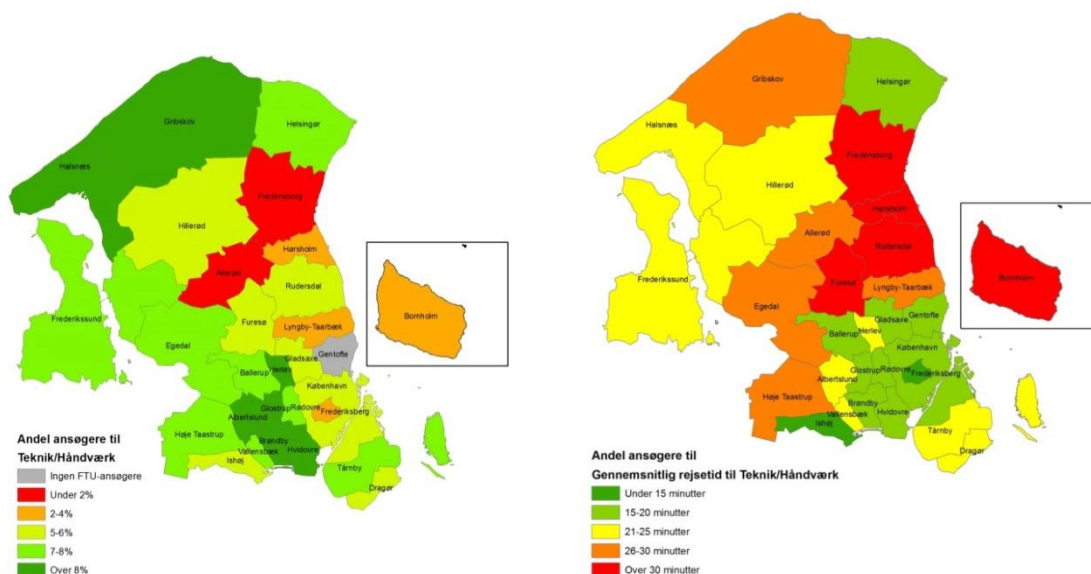
Farverne på kortene angiver dels andelen af ansøgere gennem Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse, der har søgt en given uddannelse, og dels den gennemsnitlige rejsetid til den nærmeste erhvervsuddannelsesinstitution. Når en kommune er grå skyldes det, at der er for få data.

Kort 9. Andel FTU-ansøgere til erhvervsuddannelser inden for det merkantile fagområde (venstre) og gennemsnitlig rejsetid til nærmeste uddannelsessted (højre).



Søgningen til det merkantile område varierer meget mellem kommunerne. I størstedelen af kommunerne (12 ud af 29) ligger andelen af ansøgere mellem 2 % og 4 %. Den gennemsnitlige rejsetid til det nærmeste uddannelsessted, som udbyder merkantile uddannelser, er kortest på Vestegnen og ved København og længst i Nordsjælland.

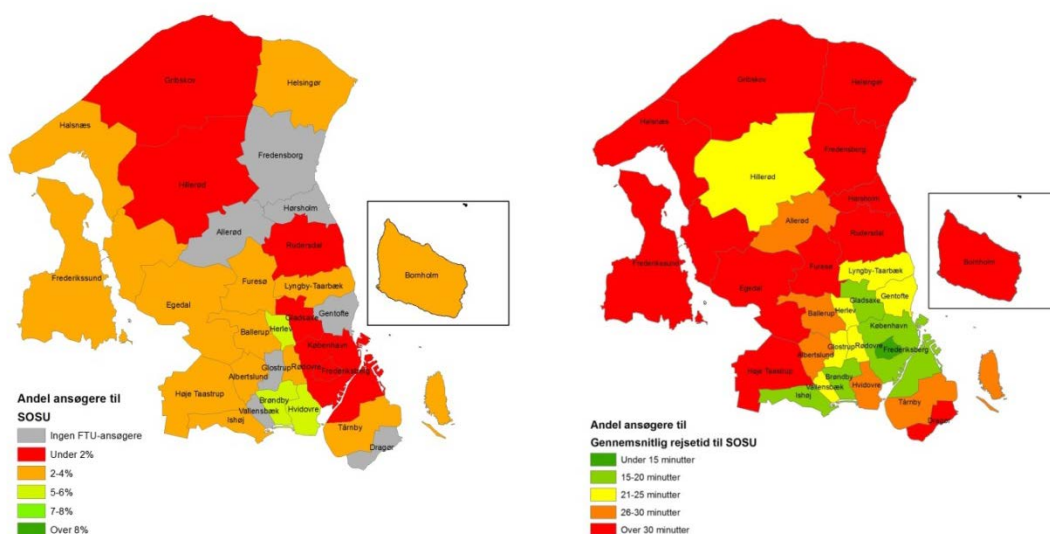
Kort 10. Andel ansøgere gennem Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse til erhvervsuddannelser inden for teknik, håndværk og transport (venstre) og gennemsnitlig rejsetid til nærmeste uddannelsessted (højre).



Teknik, håndværk og transport er den største blandt de erhvervsfaglige fællesindgange og omfatter bl.a. grundforløbet bygge og anlæg. Søgningen er størst på Vestegnen og i Nordsjælland og mindst i

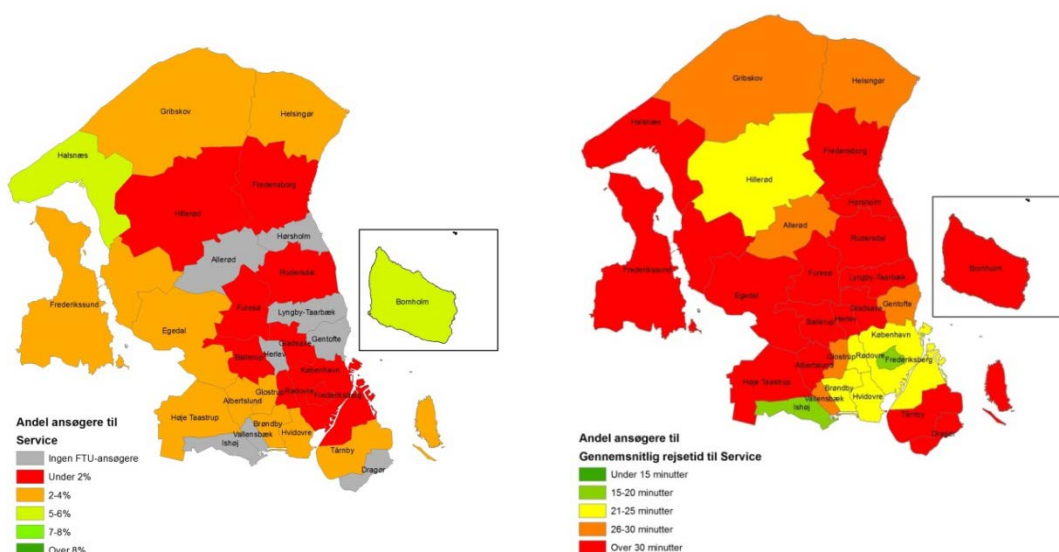
de østlige og kystnære kommuner samt kommunerne i centeret af regionen og i København. Det er altså nærmest modsat søgemønstrene til stx (jf. Kort 3). Den gennemsnitlige rejsetid til det nærmeste uddannelsessted, som udbyder uddannelser inden for dette område, er relativt kort i de fleste kommuner. I 24 ud af 29 kommuner er den gennemsnitlige rejsetid under 30 minutter, og i 14 kommuner er den under 20 minutter.

Kort 11. Andel ansøgere gennem Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse til erhvervsuddannelser inden for Sundhed, omsorg og pædagogik (venstre) og gennemsnitlig rejsetid til nærmeste uddannelsessted (højre).



Søgningen til uddannelser inden for sundhed, omsorg og pædagogik er lav i de fleste kommuner i regionen. Den gennemsnitlige rejsetid til den nærmeste uddannelsesinstitution er kortest i og omkring København og Hillerød. Den gennemsnitlige rejsetid er over 30 minutter i 12 ud af 29 kommuner.

Kort 12. Andel ansøgere gennem Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse til erhvervsuddannelser inden for krop, natur og service (venstre) og gennemsnitlig rejsetid til nærmeste uddannelsessted (højre).



Søgningen til krop, natur og service samt den gennemsnitlige rejsetid til det nærmeste uddannelsessted ligner i høj grad sundhed, omsorg og pædagogik (jf. Kort 11).

Der er mange forskellige udviklingstendenser på erhvervsuddannelsesområdet. Antallet af ansøgere gennem Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse efter 9. og 10. klasse er (kraftigt) faldende, således at der nu blot er 13 % som søger en erhvervsuddannelse. Samtidig er tilgangen til erhvervsuddannelserne stabil. Det betyder på den ene side, at andelen af en årgang som får en erhvervsuddannelse (på et tidspunkt) må være stabil, men at antallet af år på arbejdsmarkedet for den enkelte erhvervsuddannede er faldende, fordi gennemsnitsalderen ved tilgang og dermed også ved fuldførelse af en erhvervsuddannelse er stigende. Endelig er manglen på praktikpladser stor i hovedstadsregionen, hvilket er tydeligt i sammenligning med landsgennemsnittet. Udbuddet af uddannelser og uddannelsessteder er løbende tilpasset (jf. afsnit 3.2.2) i perioden fra 2008 til 2013 og udbuddet af erhvervsuddannelser synes ikke at kunne forklare faldet i ansøgere gennem Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse. Spørgsmålet belyses yderligere under inddragelse af registerdata og spørge-skemaundersøgelsen blandt uddannelsessøgende og forældre i kapitel 4.

3.3 VIDEREGÅENDE UDDANNELSER

I dette afsnit afdækkes søgningen til de videregående uddannelser, som sker via Den Koordinerede Tilmelding. Først beskrives udviklingen i søgningen til videregående uddannelser ved uddannelsesinstitutioner beliggende i hovedstadsregionen, og dernæst redegøres der for søgemønstrene i 2011 for personer, som er bosat i regionen ved ansøgningstidspunktet. Endelig redegøres der for udbuddet af videregående uddannelse i forhold til erhvervsakademier og professionshøjskoler i regionen, samt de ændringer og tilpasninger, der har været over de seneste år.

3.3.1 Søgemønstre

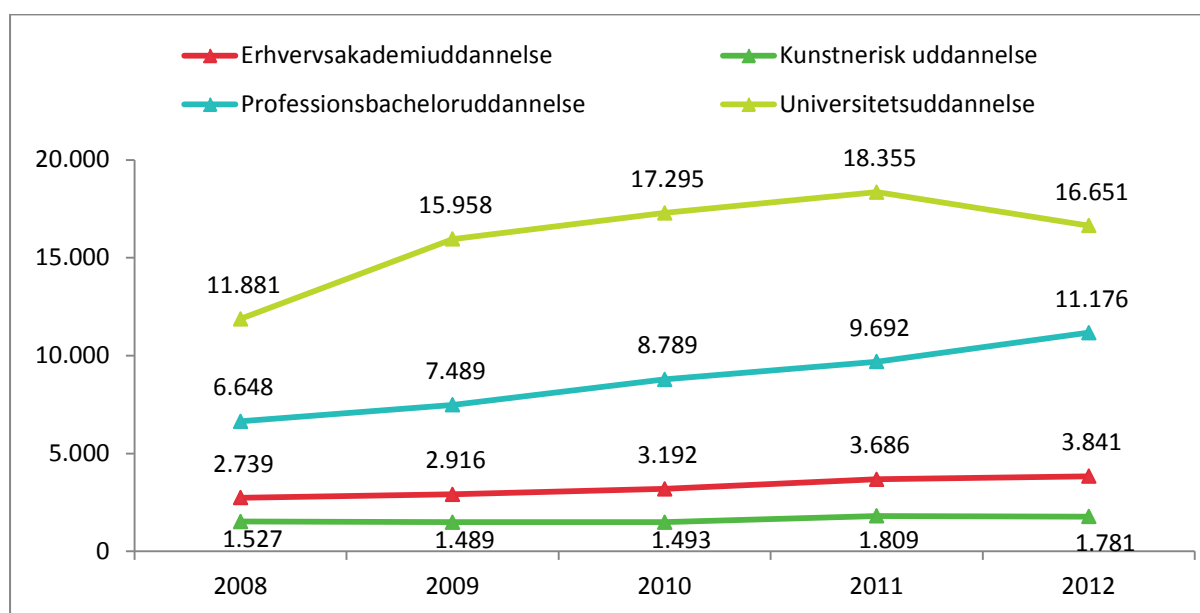
I løbet af de seneste seks år er antallet af ansøgere til videregående uddannelser i hovedstadsregionen steget fra 22.795 i 2008 til 35.820 i 2012. Det er en stigning, som svarer til 47 %. I samme periode er optaget steget fra 16.250 til 22.798, hvilket svarer til 40 %.

Der er særligt sket en stor stigning i søgningen til professionsbacheloruddannelserne, som har oplevet en stigning på 68 %. Men også søgningen til erhvervsakademiuddannelserne er steget markant, nemlig 40 %. På det erhvervsakademiske område er stigningen sket inden for det økonomisk-merkantile område, men også inden for det it-faglige og designfaglige område^{ix}. Det dækker eksempelvis over finansøkonomer, handels- og serviceøkonomer samt og eksempelvis designteknologer inden for det designfaglige område. Søgningen til professionsbacheloruddannelserne er steget inden for alle fagområder, herunder det pædagogiske område, det sundhedsfaglige område og det tekniske område. Disse områder omfatter eksempelvis uddannelserne pædagoger, lærer, sygeplejesker og diplomingeniører.

Søgningen til universitetsuddannelser er steget med 40 % fra 2008 til 2012. Der skete dog et overraskende fald i søgningen til universitetsuddannelser i netop 2008. Det skete i forbindelse med implementeringen af en ny gymnasireform. En analyse af årsagerne til faldet viser, at det særligt var de nye fagspecifikke adgangskrav, som udgjorde en barriere for ansøgerne^x. Søgningen til universitetsuddannelserne steg således 'kun' 34 % fra 2007 til 2012. Stigningen har især været på det samfundsvidenskabelige- og naturvidenskabelige område, mens søgningen til de sundhedsvidenskabelige uddannelser er faldet lidt.

Grafen nedenfor viser udviklingen i antallet af første prioritetsansøgere til videregående uddannelser på uddannelsesinstitutioner beliggende i hovedstadsregionen.

Figur 8. Udvikling i antallet af 1. prioritetsansøgninger via Den Koordinerede Tilmelding til videregående uddannelser på uddannelsesinstitutioner beliggende i Region Hovedstaden. 2008-2012.



Kilde: Den Koordinerede Tilmelding. Uddannelsesministeriet.

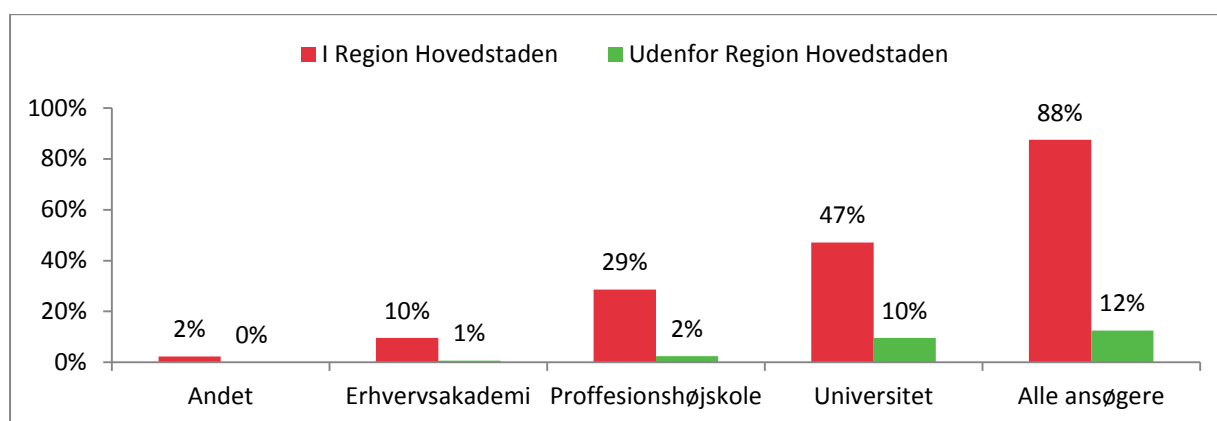
I 2011 søgte 25.344 personer fra hovedstadsregionen ind på videregående uddannelser på erhvervsakademier, professionshøjskoler og universiteter. 11 % søgte en uddannelse på erhvervsakademierne som første prioritet, og her er Copenhagen Business Academy og Københavns Erhvervsakademi de mest søgte institutioner. 31 % søgte en uddannelse på en professionshøjskole som første prioritet, og her er Metropol UC og UCC de mest søgte. 57 % søgte en uddannelse på et universitet som første prioritet, og her er Københavns Universitet og CBS de mest søgte.

Men nogle uddannelsesinstitutioner uden for hovedstadsregionen er også interessante for ansøgerne. Roskilde Universitet fik således 1.243 førsteprioritetsansøgninger fra personer bosat i hovedstadsregionen og Sjælland UC fik 348. Størstedelen søgte dog uddannelser på uddannelsessteder, som er beliggende i regionen.

Blandt ansøgerne til erhvervsakademiuddannelserne har én ud af 11 søgt erhvervsakademier uden for regionen. Det samme mønster ses for ansøgerne til uddannelserne på professionshøjskolerne, hvor kun én ud af 15 har søgt uden for regionen. Også størstedelen af ansøgerne til universitetsuddannelserne har søgt inden for regionen. Det er således én ud af seks som har søgt en uddannelse på et universitet uden for regionen, og her er det særligt Roskilde Universitet (RUC), som er populær blandt de uddannelsessøgende fra hovedstadsregionen. Godt 5 % af alle ansøgere til videregående uddannelser er til RUC. RUC ligger i en afstand fra København, som gør det muligt at pendle, og togforbindelserne er hyppige og hurtige. Hvis man ser bort fra ansøgerne til RUC, er villigheden til at søge uddannelsessteder uden for regionen ikke væsentlig forskellig fra søgningen til erhvervsakademierne og professionshøjskolerne.

Figuren nedenfor viser fordelingen af førstprioritetsansøgere på type af uddannelsesinstitution og om uddannelsen er beliggende i eller uden for hovedstadsregionen. Samlet set søger 12 % af ansøgere en uddannelse på et uddannelsessted beliggende uden for regionen.

Figur 9. Andel af ansøgere gennem Den Koordinerede Tilmelding i forhold til type af uddannelsesinstitution i og uden for hovedstadsregionen. 2011.



Kilde: Den Koordinerede Tilmelding (Uddannelsesministeriet).

På baggrund af det seneste optag i 2013 kan det konstateres, at de uddannelsessøgende fra hovedstadsregionen er de mindst mobile sammenlignet med de optagne i de øvrige regioner. Således er 81 % af de uddannelsessøgende, som er bosat i hovedstadsregionen også optaget på en videregående uddannelse her.

Tabel 4. Hvor tilbydes ansøgerne optag for delt på region (pct.)? Placering af den optagne institution i forhold til ansøgerens bopæl.

		Region Hoved- staden	Region Midtjyl- land	Region Nord- jylland	Region Sjæl- land	Region Syddan- mark	I alt (pct.)	I alt (Antal)
Bopæl	Region Hovedstaden	81	2	1	11	4	100	20.436
	Region Midtjylland	6	77	9	1	7	100	14.266
	Region Nordjylland	5	15	77	1	2	100	5.962
	Region Sjælland	44	3	2	42	9	100	6.493
	Region Syddanmark	11	16	3	2	68	100	11.572

Kilde: FIVU notat vedr. Den Koordinerede Tilmelding 2013

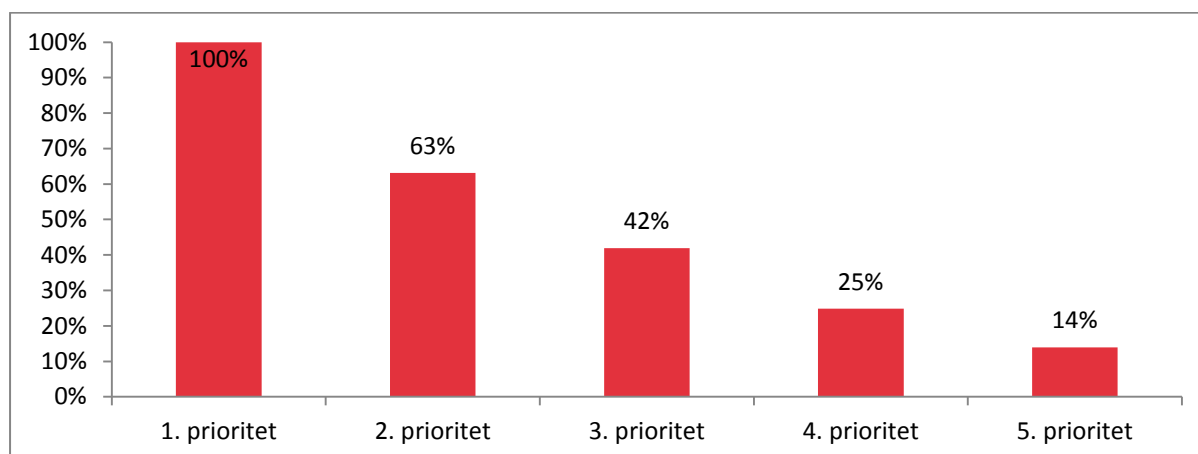
3.3.1.1 Prioritering i forbindelse med søgning til videregående uddannelser

For at beskrive søgemønstrene fyldestgørende er det også vigtigt at se på fordelingen af prioriteter i ansøgningerne gennem Den Koordinerede Tilmelding.

Prioriteterne kan indirekte bidrage til at belyse betydningen af rejsetid. Hvis en person har flere prioriteter, indikerer det alt andet lige, at vedkommende er mere villig til at rejse for at komme på en uddannelse, end hvis vedkommende kun har en prioritet. Og hvis ansøgerne generelt søger flere forskellige uddannelser, som alle ligger tæt på den uddannelsessøgendes bopæl, kan rejsetid antages af have en stor betydning.

I 2011 er der 25.344 personer, som søger en videregående uddannelse i regionen. 63 % (16.010) søger også en anden prioritet, 42 % (10.619) en tredjeprioritet, 25 % (6.296) en fjerdeprioritet og 14 % (3.542) en femteprioritet.

Figur 10. Andel af ansøgere via Den Koordinerede Tilmelding med forskelligt antal prioriteter. 2011.



Kilde: Koordinerede Tilmelding.

Tilbøjelighed til at søge en videregående uddannelse på en institution uden for regionen stiger fra 12 % til 24 % for henholdsvis første og anden prioriteterne. Dette søgemønster hænger sammen med, at mange ansøgere søger den samme eller lignende uddannelser på flere forskellige institutioner.

3.3.2 Uddannelsesdækning

I dette afsnit redegøres der først for uddannelsesdækningen i forhold til erhvervsakademier og professionshøjskoler. Dernæst beskrives udbuddet af erhvervsuddannelsessteder aktuelt og udviklingen over tid. Til sidst foretages en opsummerende diskussion af kapitlet.

Uddannelsesdækningen for de videregående uddannelser er generelt høj i hovedstadsregionen, men varierer også mellem kommunerne.

Uddannelsesdækningen er:

- over 90 % i 15 ud af 28 kommuner (ekskl. Bornholm) for erhvervsakademiuddannelser og under 50 % i 7 kommuner
- over 90 % i 14 kommuner for professionsbacheloruddannelser og under 50 % i 9 kommuner

Uddannelsesdækningen er altså dårligere for de videregående uddannelser end for ungdomsuddannelserne, hvilket virker naturligt i forhold til at de uddannelsessøgende dels er ældre på disse uddannelser, og fordi videregående uddannelser i højere grad har gavn af større (og dermed færre) faglige miljøer.

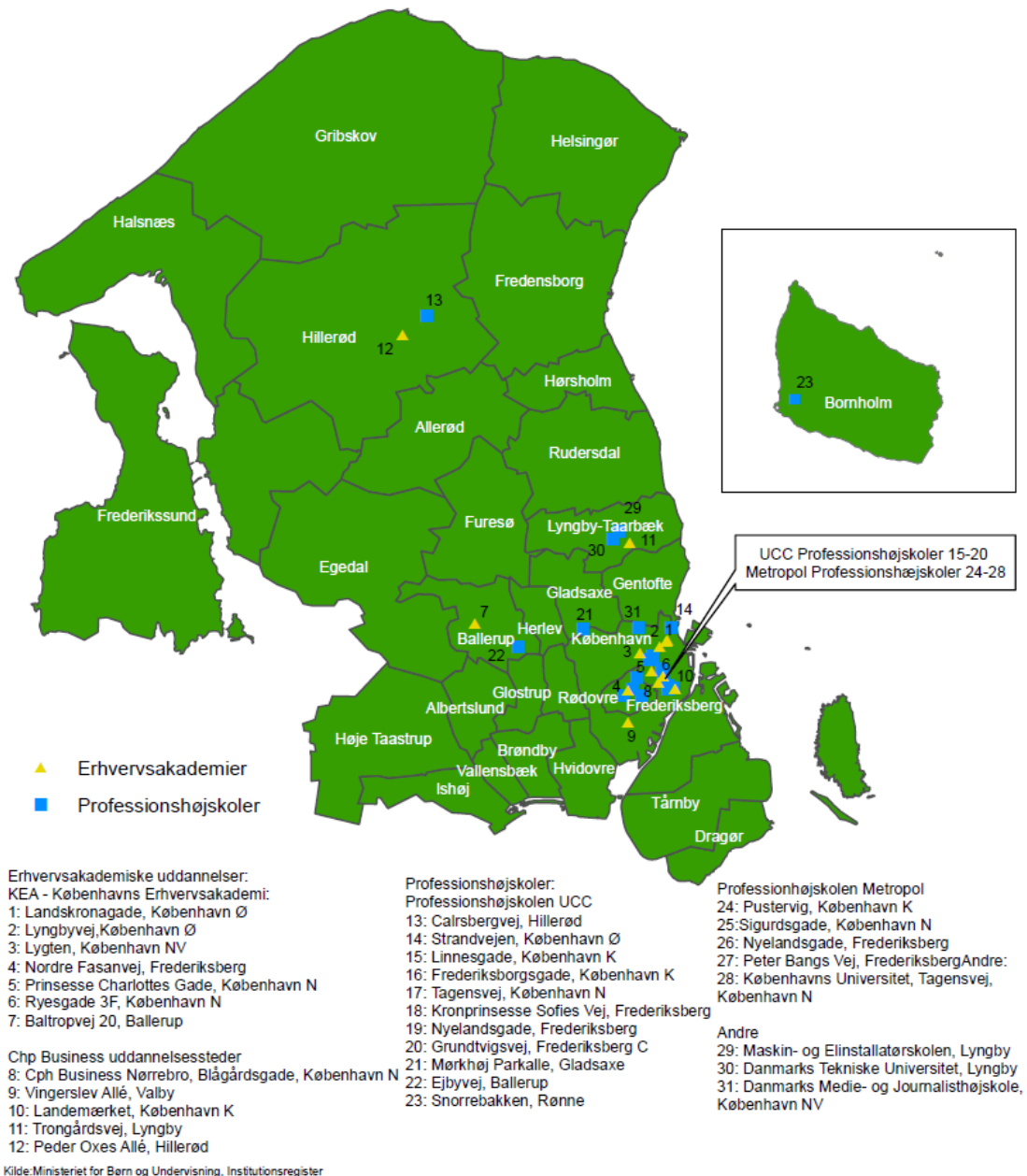
3.3.2.1 Udbud af uddannelser på erhvervsakademier og professionshøjskoler

I regionen er der to erhvervsakademier og to professionshøjskoler. Københavns Erhvervsakademi (KEA) og Cph Business ligger til sammen placeret på 17 forskellige lokaliteter. Da erhvervsakademierne i høj grad er koncentreret i København ligger flere af disse lokaliteter relativt tæt på hinanden. KEA har 12 lokaliteter og Cph Business har fem.¹ Professionshøjskolen University College Capital (UCC) har 10 lokaliteter, og Professionshøjskolen Metropol har syv lokaliteter.

Kortet nedenfor viser placeringerne af lokaliteterne for erhvervsakademier og professionshøjskoler i hovedstadsregionen.

¹ Med hensyn til KEA samles en stor del af uddannelsesstederne fremover på det nye KEA Campus i 2013.

Figur 11. Lokalteter med erhvervsakademier og professionshøjskoler i hovedstadsregionen



KEA blev etableret i 2008 og er en fusion af korte og mellemlange videregående uddannelser fra KTS, BEC Design, BEC Management, TEC og CPH WEST. KEA har siden da ligget på mange lokaliteter. I 2013 samles en stor del af uddannelsesstederne på det nye KEA Campus.

Cph Business har gennemgået visse ændringer i sammensætningen af forskellige erhvervsakademiske linjer på de lokaliteter, som hører under Cph Business. Desuden blev afdelingen København Nord, Cph Business Nørrebro oprettet i 2008. Her ligger erhvervsakademiuddannelser som computer

science, finansøkonom og datamatiker. Cph Business har også nedlagt en afdeling i Næstved, som altså ligger uden for Region Hovedstaden, og flyttet uddannelsen til finansøkonom herfra og til den nyoprettede afdeling Cph Business Nørrebro.

Fakta – reform af professionshøjskolerne

- ✓ I marts 2007 vedtog et bredt politisk flertal bestående af Venstre, De Konservative, Dansk Folkeparti, Socialdemokraterne, SF, Kristendemokraterne, De Radikale og Enhedslisten en reform af professionshøjskolerne
- ✓ Reformen trådte i kraft 1. januar 2008 og havde til formål at styrke professionshøjskolernes kvalitet, faglighed og uddannelsesdækning i det regionale nærområde og dermed øge tilgangen til og mindske frafaldet fra de mellemlange videregående uddannelser
- ✓ Der blev fra 2007-2009 afsat 325 mio. kr. til gennemførelse af reformen
- ✓ Reformen sammenlagde 17 eksisterende lærerseminarer og CVU'er til i alt syv professionshøjskoler; heraf en i Region Nordjylland, en i Region Midtjylland, tre i Region Syddanmark, en i Region Sjælland og to i Region Hovedstaden
- ✓ Reformen indeholdt en forlænget sammenlægningsperiode for ingeniørområdet, da disse uddannelser havde en særligt vigende tilgang
- ✓ Ingeniørhøjskolerne i København og Aarhus fik til 2014 til at indgå i én eller flere af de nye professionshøjskoler. Ingeniørhøjskolen i Aarhus fik i 2011 lov at fusionere med Aarhus Universitet. IHK fusionerede med DTU den 1.1.2013.
- ✓ Reformen indeholdt en særordning for Danmarks Journalisthøjskole, Den Grafiske Højskole og Den Frie Lærerskole i Ollerup, hvoraf alle fik lov at fortsætte som selvstændige institutioner
- ✓ Reformen indførte også ændringer i professionshøjskolernes styring og ledelse, bl.a. med indførelse af en enstrengt ledelsesstruktur med bestyrelse som øverste myndighed

For professionshøjskolerne er der også sket en del ændringer, særligt omkring reformen af professionshøjskolerne i 2007/2008.

Pædagoguddannelsen København er resultatet af en større fusion som er foregået mellem 2007-2009 af Gladsaxeseminariet, Gentofte Seminarium og Københavns Pædagogseminarium. Pædagoguddannelsen Nordsjælland er en fusion af Pædagoguddannelsen i Hillerød, Pædagoguddannelsen Danner og Pædagoguddannelsen Skovtoft, som blev gennemført i 2009. Alle disse uddannelser flyttede til samme lokalitet.

Psykomotorikuddannelsen under UCC blev i 2009 slået sammen med Pædagoguddannelsen Nordsjælland UCC, Sygeplejerskeuddannelsen UCC, Fysioterapeutuddannelsen Nordsjælland UCC og Socialrådgiveruddannelsen Metropol i Hillerød. Psykomotorikuddannelsen hed tidligere afspændingspædagoguddannelse. Fysioterapeut uddannelsen flyttede til Hillerød fra Skodsborg i 2010. I 2011 blev socialrådgiveruddannelsen oprettet i Hillerød.

Sygeplejerskeuddannelsen på Professionshøjskolen Metropol blev i 2010 samlet på én lokalitet i København, hvor det før havde ligger på tre lokaliteter i København og Herlev. Jordmoderuddannelsen, administrationsuddannelserne, bioanalytikeruddannelse og Ergoterapeutuddannelsen har ligeledes flyttet lokalitet internt i København siden 2008.

4. Hvad har betydning for uddannelsesvalg?

Uddannelsesvalg er et komplekst fænomen, hvor en lang række forhold har betydning.

Når man ønsker at forklare unges uddannelsesvalg, er det umuligt at komme udenom den omfattende forskning om den sociale rekruttering til uddannelserne – at valget af uddannelse og chancerne for at gennemføre en uddannelse hænger tæt sammen med social baggrund.

Der er dog væsentlig flere faktorer end opvækstbetingelserne, der har betydning for de unges forestillinger om uddannelse og arbejde og dermed uddannelsesvalget. Uddannelsesvalget er tæt forbundet med de unges identitetsproces. Behovet for identifikation med uddannelse og fremtidigt job er derfor meget afgørende: Hvem er jeg? Hvad har jeg lyst til og ikke lyst til? Hvad er jeg god til? Hvilken fremtid ser jeg for mig selv? Hvilket uddannelsessted passer til mig? Hvad vælger mine venner? Og hvad siger mine forældre? De unge orienterer sig fx ud fra værdier og interesser, som de har udviklet i deres opvækstmiljø, ud fra deres erfaringer i grundskolen og skolens bedømmelse af deres kompetencer samt ud fra nogle udbredte opfattelser af og fordomme om, hvilke uddannelser der er efterstræbelsesværdige.

Ungdomsforskningen viser, at man med fordel kan skelne mellem to forskellige sæt af forståelser af, hvad uddannelse er, som er afgørende for uddannelsesvalget. Den ene forståelse tager afsæt i den instrumentelle opfattelse af uddannelse. Man vil her lægge vægt på, at uddannelse er en nødvendighed for at få et givet arbejde. Den unge vælger i denne sammenhæng ikke direkte en uddannelse, men et arbejde/erhverv, og ud fra dette valg ser man så på, hvilken uddannelse det så vil kræve. Målet er at blive hurtigst muligt færdig med uddannelsen, og den anses primært som et middel til at nå målet. I den anden forståelse er selvrealiseringsopfattelsen i centrum, og uddannelse vil her være noget, man vælger, fordi man brænder for det. Målet er at udvikle sig, og uddannelsesforløbet må gerne være kroget og tage den tid, det nu kommer til. Det er processen, der er det vigtigste. Uddannelsessystemet betragtes som en vifte af muligheder, som man kan kaste sig ud i.

Tilbøjeligheden til at søge hhv. en gymnasial eller en erhvervsfaglig uddannelse hænger naturligt sammen med disse motivationsfaktorer, men der er også tæt sammenhæng til elevernes faglige niveau og søgningen til ungdomsuddannelserne. Den statistiske analyse viser, at tilbøjeligheden til at søge en erhvervsuddannelse frem for en gymnasialuddannelse stiger i takt med den unges ønske om at "bruge deres hænder" på uddannelsen, mens sandsynligheden falder i takt med de unges faglige evner inden for sproglige-, naturvidenskabelige- og samfunds-faglige fag. Undersøgelsen viser også, at de dygtigste elever målt på karakterer fra grundskolen helt entydigt søger en gymnasial uddannelse, men eleverne med de dårligste karakterer vælger en erhvervsuddannelse.

Aldersgennemsnittet på erhvervsuddannelserne er desuden væsentligt højere end på de gymnasiale uddannelser. Den statistiske analyse viser da også, at tilbøjeligheden til at søge en erhvervsuddannelse stiger med de unges alder. Mange faktorer har dog betydning her, ikke mindst viser flere undersøgelser at de unge, der begynder på en erhvervsuddannelse ofte er skoletrætte og uafklarede

omkring uddannelsesvalg. Mange vælger derfor at tage erhvervsarbejde efter grundskolen og bliver først senere klar til at begynde på en uddannelse.

Afstand og rejsetid som en barriere eller en årsag til fravalg af bestemte typer af uddannelser, skal derfor ses i relation til både social arv i bred forstand, faglige kompetencer og ikke mindst betydningen af de unges identitetsproces, herunder holdnings- og værdimæssig påvirkning fra forældre, venner, vejledere mv.

I det følgende præsenteres først teori om, hvad rejsetid betyder for søgemønstre. Dernæst vises hovedresultater fra empiriske test af den direkte betydning af rejsetid. Endelig omtales resultater fra analyser af, om effekten af rejsetid varierer i takt med karakteristika ved de uddannelsessøgende, deres forældre og egenskaber ved selve rejsen med kollektiv transport. I afsnit 4.2 præsenteres resultaterne af de gennemførte spørgeskemaundersøgelser blandt unge uddannelsessøgende og deres forældre, hvor de unges og deres forældres egen vurdering af ikke mindst rejsetid belyses.

Boks 5. Afstandsfølsomhed

Sådan er afstandsfølsomheden beregnet

Afstandsfølsomheden, eller betydningen af rejsetid med kollektiv transport fra bopæl til uddannelsessteder på søgning af uddannelse, er beregnet i modeller, hvor der er taget højde for de uddannelsessøgendes køn, alder, herkomst, karakterer (grundskole eller ungdomsuddannelse) og deres forældres uddannelsesniveau, beskæftigelse, indkomst, boligform og civilstand.

Det betyder, at afstandsfølsomheden er renset for betydningen af de uddannelsessøgende og deres forældres karakteristika. Med andre ord sammenligner man i modellerne uddannelsessøgende, der ligner hinanden på de nævnte karakteristika ved de uddannelsessøgende og deres forældre, men hvor deres rejsetid varierer. På den måde bliver effekten af rejsetid på søgemønstre isoleret, hvor med en effekt af rejsetid på søgemønstre ikke er et udtryk for, at uddannelsessøgende med eksempelvis en høj socioøkonomisk baggrund bor bestemte steder i Region Hovedstaden.

For mere om de statistiske modeller, se bilag 4.

4.1 HVAD BETYDER REJSETID FOR SØGEMØNSTRENE?

4.1.1 Hypotese 1: Rejsetid

En af de mest almindelige teorier indenfor uddannelseslitteraturen er ideen om, at jo kortere rejsetid til en uddannelse en uddannelsessøgende har, des større sandsynlighed har den uddannelsessøgende for at søge eller påbegynde den pågældende uddannelse.^{xi} Dette er underbygget i flere empiriske studier, hvor der findes en statistisk signifikant negativ effekt af rejsetid på søgningsadfærd.^{xii xiii}

Der findes flere forklaringer på, hvorfor rejsetid har en negativ effekt på søgning til en given uddannelse. Dels kan de uddannelsessøgende have en stærk tilknytning til deres lokalområder gennem sociale netværk, foreningsliv, idrætsklubber mv., hvilket gør dem mindre villige til at forlade lokalområdet for at opnå en given uddannelse. Dels har rejsetid en sammenhæng med omkostninger både i form af direkte omkostninger for tog- og busbilletter og i form af alternativomkostningerne ved værdien af de handlinger, de uddannelsessøgende ellers kunne have foretaget frem for tid brugt på transport.

I en dansk sammenhæng er rejsetid til uddannelse også særdeles relevant som følge af et dynamisk uddannelsesmarked, hvor der løbende oprettes, lukkes og fusioneres uddannelsesinstitutioner, hvilket netop ændrer rejsetiden til uddannelse.^{xiv xv} Disse argumenter leder frem til undersøgelsens første hypotese:

H₁: Der er en negativ effekt af rejsetid til en uddannelse for sandsynligheden for at søge den givne uddannelse.

Resultaterne af testene af denne hypotese omtales i næste afsnit.

4.1.2 Afstandsfølsomhed

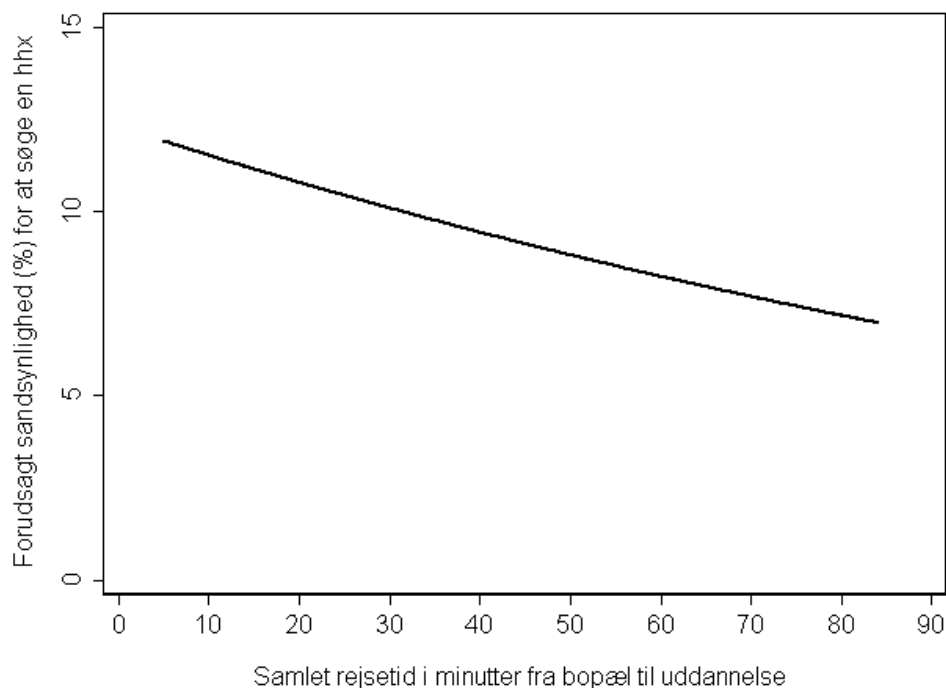
I det følgende omtales først resultaterne i forhold til søgning af ungdomsuddannelse og dernæst de centrale fund i forhold til søgning af videregående uddannelse.

4.1.2.1 Ungdomsuddannelser

Først og fremmest viser analysen, at **rejsetid med kollektiv transport har en negativ sammenhæng med søgningen af en ungdomsuddannelse**. Det betyder, at hvis rejsetiden øges til en given uddannelsesretning, falder sandsynligheden for at søge den pågældende uddannelsesretning. Omvendt betyder det også, at sandsynligheden for at søge de andre uddannelsesretninger stiger. Eksempelvis stiger sandsynligheden for at søge htx eller hhx, hvis rejsetiden til stx stiger. Dermed kan hypotesen, om en negativ effekt af rejsetid på søgning af uddannelse bekræftes i forhold til søgning af ungdomsuddannelse. Sammenhængen er statistisk signifikant.

Nedenstående figur illustrerer som eksempel, hvordan sandsynligheden for at søge en hhx falder i takt med længere rejsetid. Af den vertikale akse fremgår sandsynligheden for at søge en hhx og af den horisontale akse fremgår rejsetiden med kollektiv transport i minutter.

Figur 12. Forudsagt sandsynlighed for at søge en hhx i relation til rejsetid



Som det ses, falder sandsynligheden i takt med at rejsetiden stiger. Der er dog tale om en **meget begrænset afstandsfølsomhed**, da rejsetiden ikke ændrer markant på sandsynligheden for at søge en given uddannelse. Det gælder uanset, om man tager højde for andre forklaringer på uddannelsesvalg, såsom køn, alder mv. Kurven viser også, at det ikke gør en forskel for søgemønstrene, om man nedbringer rejsetiden for uddannelsessøgende, der har langt til uddannelse, eller om man gør det for dem, der allerede har kort til uddannelse. Med andre ord er afstandsfølsomheden ganske beskeden.²

Den samme tendens gælder, uanset hvilken uddannelsesretning der betragtes. Eksempelvis ændres sandsynligheden for at søge en erhvervsfaglig serviceuddannelse kun med 0,18 procentpoint, hvis man sænker rejsetiden med kollektiv transport med 10 minutter. Hvis man sænker rejsetiden med hele 20 minutter, ændres sandsynligheden kun med 0,38 procentpoint.

Nedenstående tabel uddyber effekten af rejsetid. Tabellen viser den ændrede sandsynlighed for at søge en given uddannelsesretning, hvis man sænker rejsetiden med et minut. Den såkaldte margina-

² Ændringen i sandsynligheden er beregnet i en model uden kontrolvariable, hvilket understreger, at rejsetid har en beskeden effekt på søgemønstre. De ændringer vil således være endnu mindre, hvis man inddrager kontrolvariable.

le effekt. De marginale effekter er opgjort for hver uddannelsesretning blandt ungdomsuddannelserne, og de er evalueret i forhold til hvert enkelt individs specifikke karakteristika og rejsetid til nærmeste uddannelsessteder. Det vil sige, at hvor den marginale effekt af rejsetid normalt både er forskellig alt efter, hvor langt de uddannelsessøgende har til uddannelse fra bopæl, og alt efter de uddannelsessøgendes og deres forældres karakteristika, bruges der her den gennemsnitlige marginale effekt på tværs af de uddannelsessøgende. På den måde tager man højde for, at den marginale effekt potentielt er forskellig alt efter individernes karakteristika, og hvor på "kurven" mellem rejsetid og sandsynligheden for at søge en given uddannelsesretning, man befinder sig.

Tabel 5. Gennemsnitlige marginale effekter ved 1 minuts mindre rejsetid for hver uddannelsesretning blandt ungdomsuddannelser

		Procentpoint ændring i sandsynlighed for at søge den givne uddannelsesretning
Gymnasiale ungdomsuddannelser	Stx	0,09
	Hhx	0,03
	Htx	0,03
	Hf	0,02
Erhvervsfaglige ungdomsuddannelser	Merkantil	0,02
	SOSU	0,01
	Service	0,01
	Teknik og håndværk	0,03

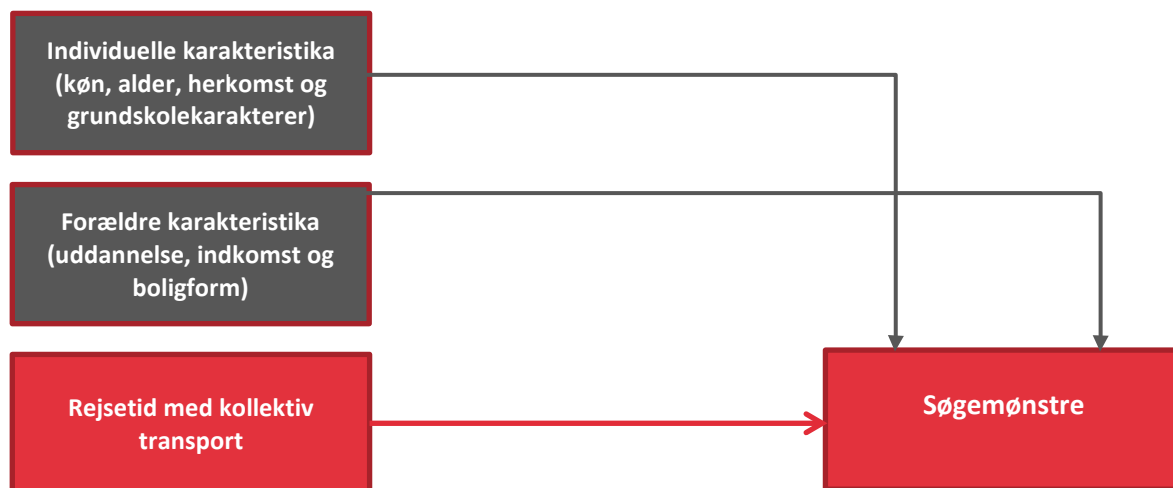
Kilde: Egne beregninger på baggrund af Tabel 21, model II i bilag 4.

Tabellen viser, at rejsetid har en meget begrænset betydning for søgemønstre. Eksempelvis ændres sandsynligheden kun med 0,03 procentpoint, hvis man sænker rejsetiden med et minut til htx. Tabellen viser samtidig, at afstandsfølsomheden varierer i takt med uddannelsesretning. Således er betydningen stærkest for stx. Det vil sige, at **afstandsfølsomheden er stærkest i forhold til søgning af stx blandt ungdomsuddannelserne**. Eller med andre ord betyder rejsetid lidt mere i forhold til søgning af stx, da større afstand til uddannelse her i højere grad får de unge til at fravælge stx til fordel for en anden ungdomsuddannelse.

Det kan altså konkluderes, at rejsetid med kollektiv transport har en betydning for søgemønstrene til ungdomsuddannelser, men at størrelsen på denne effekt er yderst begrænset. Når man inddrager flere forhold i analysen, herunder forældrebaggrund, karakterer mv., så viser det sig, at mange af disse forhold også har betydning for søgemønstrene. Dette diskuteres yderligere i det følgende.

Da denne undersøgelse er en af de første på området med så rige datakilder, er disse resultater om kontrolvariablene også interessante. For det første har de individuelle karakteristika ved de uddannelsessøgende som køn, alder, herkomst og grundskolekarakterer en statistisk signifikant betydning for søgning af ungdomsuddannelse. Ligeledes har forældrenes uddannelse, indkomst og familiens boligform også en signifikant betydning. For det andet har forældrenes tilknytning til arbejdsmarkedet og civilstand ikke en signifikant betydning. De statistisk signifikante sammenhænge er vist i figuren nedenfor.

Figur 13. Illustration af sammenhænge som forklarer søgemønstre til ungdomsuddannelser.



Figuren illustrerer, at de individuelle karakteristika køn, alder, herkomst og grundskolekarakterer har en direkte effekt på søgemønstre. Det vil sige, at disse karakteristika har en betydning for søgemønstre, der ligger ud over den betydning rejsetid med kollektiv transport har. Effekten af disse variable er således renset for den betydning rejsetid og de øvrige variable i modellen har. Figuren illustrerer ligeledes, at forældre karakteristikaene uddannelse, indkomst og boligform også har en direkte effekt på søgemønstrene. Disse effekter ligger igen ud over den effekt rejsetid har.

Eksempelvis har de individuelle karakteristika ved de uddannelsessøgende og deres forældre den betydning, at sandsynligheden for at søge hf frem for stx stiger med alder og en dansk eller vestlig herkomst. Ældre og vestlige uddannelsessøgende er altså mere tilbøjelige til at søge hf frem for stx. Omvendt falder sandsynligheden for at vælge hf frem for stx i takt med grundskolekarakterer og forældrenes indkomst, ligesom sandsynligheden for at søge hf er lavere for mænd og unge med forældre med en lang videregående uddannelse.

Det, at disse variable er signifikante, betyder altså, at de er medvirkende til at påvirke den uddannelsessøgendes valg af uddannelse. Den nærmere betydning af hver kontrolvariabel er forskellig alt efter, hvilke uddannelser der sammenlignes med hinanden. Det vil sige, at hvor mænd i eksemplet ovenfor er mindre tilbøjelige end kvinder til at søge hf frem for stx, så er de omvendt mere tilbøjelige til at søge hhx frem for stx. Den nærmere betydning af hver kontrolvariabel fremgår af Tabel 21 i bilag3. **Således har mange af de individuelle karakteristika ved de uddannelsessøgende og deres forældre en betydning for søgemønstre.**

Den statistiske model for forklaring af søgemønstre har en relativt høj forklaringskraft, men kan ikke forklare al variation i søgemønstrene. Dette hænger godt sammen med resultaterne i det kommende afsnit 5.2, der analyserer resultater fra spørgeskemaundersøgelserne. Her bliver betydningen af forhold som fordomme, forældres rådgivning, vejledning mv. diskuteret. Det er forhold, som også spiller en vigtig rolle i forhold til valg af uddannelse, og som netop ikke er mulige at undersøge i den registerdatabaserede effektanalyse.

Derudover er et interessant resultat ved modellen som helhed, at de uddannelsessøgende er mere tilbøjelige til at søge stx relativt til alle andre typer af ungdomsuddannelser, selv når man holder karakteristika ved de unge, deres forældre og rejsetiden konstant. Stx er således en særlig populær uddannelse blandt de unge uddannelsessøgende i Region Hovedstaden. Dette er heller ikke overraskende set i lyset af, at andelen af ansøgere, der søger stx er på hele 60 % i Region Hovedstaden i 2013, som omtalt i afsnit 3.1.1.

Endelig er det værd at holde sig for øje, at nærværende analyse har den begrænsning, at analysen kun omfatter unge, der rent faktisk har søgt en ungdomsuddannelse. Der ses således ikke på personer, som ikke er uddannelsessøgende. Den nærmere betydning af dette forhold omtales yderligere i afsnit 4.1.3..

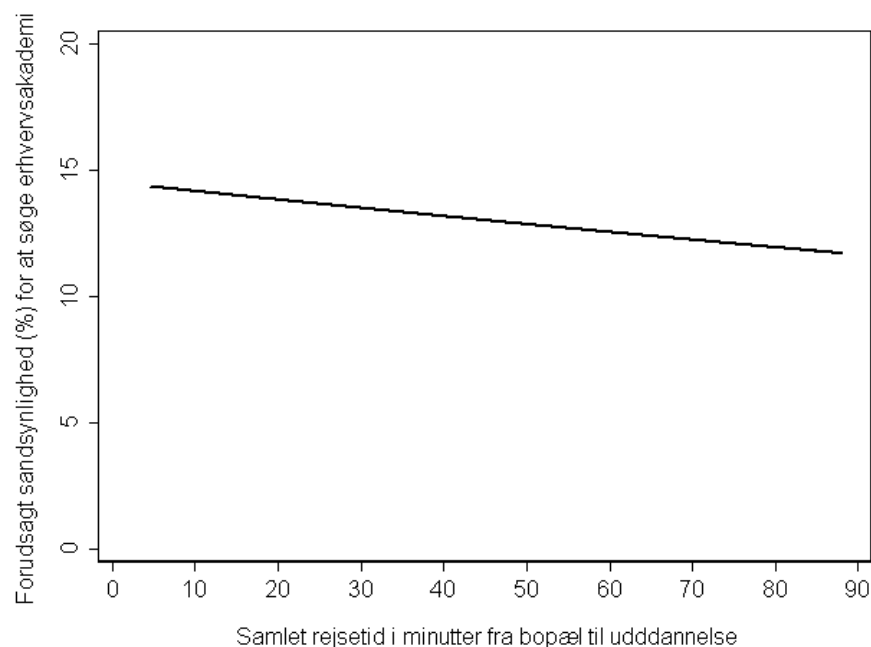
4.1.2.2 Videregående uddannelse

Ovenstående afsnit viser, at længere rejsetid mindsker sandsynligheden for at søge en given ungdomsuddannelse. Effekten er dog lille. I dette afsnit vendes fokus mod de videregående uddannelser.

Hovedresultatet er også her, at **rejsetid med kollektiv transport har en negativ sammenhæng med søgning af videregående uddannelse**. Sammenhængen er ligeledes statistisk signifikant. Dette resultat kan tolkes på helt samme vis som ved ungdomsuddannelser. Det vil sige, at hvis rejsetiden øges til en given uddannelsesretning, falder de uddannelsessøgendes tilbøjelighed til at søge den pågældende uddannelsesretning. Omvendt betyder det også, at sandsynligheden for at søge de andre uddannelsesretninger stiger. Dermed kan hypotesen, om en negativ effekt af rejsetid på søgning af uddannelse også bekræftes i forhold til søgning af videregående uddannelse.

Nedenstående Figur 14 viser, hvordan sandsynligheden for at søge en uddannelse på et erhvervsakademi ændrer sig i takt med rejsetiden. Som situationen var ved ungdomsuddannelse, er det et generelt resultat, at sandsynligheden falder uanset, hvilken uddannelsesretning man ser på.

Figur 14. Sandsynligheden for at søge en uddannelse på et erhvervsakademi i relation til rejsetid



Der er altså også i forhold til videregående uddannelser tale om en **meget begrænset afstandsfølsomhed**, da rejsetiden ikke ændrer markant på sandsynligheden for at søge en uddannelse. Eksempelvis ændres sandsynligheden for at søge en uddannelse på et erhvervsakademi kun med 0,26 procentpoint, hvis man sænker rejsetiden med kollektiv transport med 10 minutter.³ Hvis man sænker rejsetiden med 20 minutter, ændres sandsynligheden kun med 0,52 procentpoint. Med andre ord er afstandsfølsomheden lille.

Som det var tilfældet ved ungdomsuddannelser, kan man også i forhold til videregående uddannelser beregne den marginale ændring i sandsynligheden for at søge en given uddannelsesretning, hvis man sænker rejsetiden med et minut til nærmeste uddannelsessted inden for uddannelsesretningen. Disse beregninger er vist i nedenstående Tabel 6. De marginale effekter er opgjort for hver uddannelsesretning blandt videregående uddannelser, og de er evalueret i forhold til hver enkelt individs specifikke karakteristika og rejsetid til nærmeste uddannelsessteder. Dette er som omtalt i afsnittet om ungdomsuddannelser gjort for at komme frem til et samlet mål for den marginale effekt, da effekten som omtalt er forskellig alt efter de uddannelsessøgendes karakteristika.

³ Ændringen i sandsynligheden er beregnet i en model uden kontrolvariable, hvilket understreger, at rejsetid har en beskedne effekt på søgemønstre. Disse ændringer vil således være endnu mindre, hvis man inddrager kontrolvariable.

Tabel 6. Gennemsnitlige marginale effekter ved 1 minuts mindre rejsetid ift. hver uddannelsesretning blandt videregående uddannelser

	Procentpoint ændring i sandsynlighed for at søge den givne uddannelsesretning
Erhvervsakademi	0,03
Professionshøjskole	0,07
Universitet	0,08

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Tabel 22, model II i bilag 4.

Tabellen viser eksempelvis, at hvis man sænker rejsetiden med et minut til en professionshøjskole, øges sandsynligheden for at søge en uddannelse på en professionshøjskole kun med 0,07 procentpoint. **Afstandsfølsomheden er samtidig stærkest i forhold søgning af universitetsuddannelser**, men forskellen i afstandsfølsomheden mellem uddannelsesretninger er uden praktisk betydning. På den måde viser tabellen, at rejsetid kun har en lille, om end statistisk signifikant, betydning for uddannelsessøgendes søgemønstre.

Karakteristika ved de uddannelsessøgende og deres forældre har også betydning for søgning af uddannelse på dette niveau i uddannelsessystemet. Således har køn, alder, herkomst og karakterer på ungdomsuddannelser også her en statistisk signifikant betydning, ligesom forældrenes uddannelse og indkomst samt familiens boligform har en signifikant betydning. Disse variable har altså også her, som omtalt i ovenstående afsnit om ungdomsuddannelser, en selvstændig betydning for søgemønstre, der ligger ud over den betydning, rejsetid har. Samtidig er forældrenes beskæftigelse og civilstand igen uden betydning.

Eksempelvis har de individuelle karakteristika ved de uddannelsessøgende og deres forældre den betydning, at mænd er mindre tilbøjelige end kvinder til at søge uddannelse på et erhvervsakademi frem for på universitetet. Det samme gælder for personer med høje karakterer fra grundskole og gymnasium, eller personer hvis forældre har en lang videregående uddannelse, eller som bor i en ejerbolig. Omvendt er ældre uddannelsessøgende mere tilbøjelige end yngre uddannelsessøgende til at vælge erhvervsakademiet frem for universitetet. Det samme gælder for personer med vestlig oprindelse relativt til personer med ikke-vestlig oprindelse.

Den nærmere betydning af hver kontrolvariabel varierer i forhold til hvilke uddannelser, der sammenlignes med hinanden. Den nærmere betydning af hver kontrolvariabel fremgår af Tabel 22 i bilag 3. **Det er således de samme kontrolvariable, der er signifikante på tværs af modellerne for ungdoms- og videregående uddannelse.** Desuden har modellen som helhed også på dette uddannelsesniveau en høj forklaringskraft. Disse forhold peger dermed på, at resultaterne i forhold til kontrolvariablene er forholdsvis robuste.

Endelig skal det understreges, at nærværende analyser alene omfatter personer, der er uddannelsessøgende. For en uddybning af dette, se næste afsnit.

4.1.3 Hvorfor er effekten af rejsetid ikke stærkere?

Samlet viser ovenstående analyser, at rejsetid med kollektiv transport har en betydning for søgemønstre. Således mindsker en længere rejsetid sandsynligheden for at søge en given uddannelse, hvilket stemmer overens med den fremførte hypotese.

Afstandsfølsomheden er dog meget svag. Det rejser spørgsmålet om, hvordan rejsetid på den ene side kan være statistisk signifikant, men på den anden side uden praktisk betydning. Det er derfor interessant at overveje, hvad der kan forklare dette.

Modellernes relativt høje forklaringskraft vidner om, at vi har taget højde for mange af de forhold, der forklarer søgemønstre, herunder karakterer i folkeskolen og på ungdomsuddannelsen. Samtidig peger resultaterne fra spørgeskemaundersøgelser omtalt i afsnit 4.2 på, at andre forhold, som ikke er med i de statistiske modeller, også har en betydning for søgemønstre. Eksempelvis forældres vejledning samt fordomme om uddannelser og uddannelsessteder.

I den forbindelse har Region Hovedstaden rent metodisk karakter af en slags 'mindst sandsynlig' (least-likely) case i forhold til at finde en stor afstandsfølsomhed, eller sagt på en anden måde; at rejsetid skulle være en stor barriere for søgning af uddannelse. Det bunder i et metodisk argument om, at de uddannelsessøgende i regionen minder meget om hinanden i forhold til, hvor lang eller kort deres rejsetid til uddannelse er. Dette er antageligt modsat situationen i andre regioner, hvor der er større forskel i rejsetiden mellem de uddannelsessøgende inden for en region. Det skyldes, at langt de fleste i hovedstadsregionen har adgang til kollektiv transport inden for kort afstand af deres bopæl, ligesom de gennemsnitlige rejsetider til uddannelse generelt er relativt lave. Dermed er det rent metodisk sværere at påvise en effekt af rejsetid på søgemønstre, når variansen i rejsetid er mindre end andre steder.^{xvi} Det, at rejsetid alligevel har en effekt på trods af disse forhold, øger derfor tiltroen til, at rejsetid trods alt har en effekt i forhold til søgemønstre.

Rejsetid er da ikke uden praktisk betydning i hovedstadsregionen. Det er således også væsentligt at holde sig for øje, at nærværende analyse estimerer afstandsfølsomheden blandt gruppen af unge, der rent faktisk søger en uddannelse. Analysen ser ikke på betydningen af rejsetid med kollektiv transport for valget mellem det at søge en uddannelse *i det hele taget* eller ikke. Det er i den forbindelse forventeligt, at lang transporttid afholder unge med en svag socioøkonomisk baggrund fra at søge en uddannelse, da denne gruppe i højere grad end unge med en stærk socioøkonomisk baggrund er underlagt økonomiske begrænsninger.^{xvii} På den måde er det vanskeligere at bære omkostningerne ved lang rejsetid, hvilket kan afholde dem fra at søge en uddannelse. Derudover viser en analyse fra Danske Regioner^{xviii}, at de kommuner, der har de laveste andele af en ungdomsårgang, der gennemfører en ungdomsuddannelse, samtidig er de kommuner, hvor de unge i gennemsnit har længst til deres uddannelse. Det gør sig særligt gældende i forhold til erhvervsuddannelserne. En anden analyse udført af Danmarks Evalueringsinstitut viser ligeledes, at lang afstand til studiet er en årsag til tidligt frafald på læreruddannelsen.^{xix} Således har rejsetid også en sammenhæng med frafald på uddannelser.

4.1.4 Hypotese 2: Forskellig effekt alt efter socioøkonomisk baggrund?

Det er også interessant, hvornår rejsetid har en større eller mindre betydning for søgningsadfærden. I dette afsnit tages der derfor udgangspunkt i **socioøkonomiske baggrundskarakteristika ved den uddannelsessøgende**, som kan påvirke effekten af rejsetid på søgningsadfærd. Den socioøkonomiske baggrund er her karakteriseret ved forældrenes uddannelsesniveau og indkomst.

Hvis man i forbindelse med karakteristika ved de uddannelsessøgende forfølger omkostningsoptikken som forklaring på effekten af rejsetid, kan man argumentere for, at rejsetid er af lille eller ingen betydning for uddannelsessøgende med en stærk socioøkonomisk baggrund. Det skyldes, at denne gruppe kun i lav grad er underlagt privatøkonomiske begrænsninger, fordi deres forældre har en høj uddannelse og indkomst, som sætter dem i stand til at støtte deres barn økonomisk. Derfor har rejsetid alt andet lige mindre betydning, da disse unge lettere kan bære omkostninger ved rejsetid.^{xx} Eksempelvis finder et tysk studie, at rejsetid ingen rolle spiller for potentielle studerende med en stærk socioøkonomisk baggrund i forhold til deres sandsynlighed for at påbegynde en universitetsuddannelse.^{xxi} Det udmønter sig derfor i undersøgelsens anden hypotese:

H₂: Effekten af rejsetid er svagere, des stærkere socioøkonomisk baggrund hos den uddannelsessøgende

Denne hypotese er afprøvet ved at undersøge, om effekten af rejsetid på søgemønstre er forskellig alt efter forældres indkomst eller uddannelse (med forskellige operationaliseringer heraf). Dette er gjort både ift. søgning af ungdoms- og videregående uddannelser.

Analyserne peger entydigt på, at **effekten af rejsetid på søgemønstre ikke afhænger af den socioøkonomiske baggrund hos den uddannelsessøgende**. Den socioøkonomiske baggrund har altså en betydning for søgemønstrene, men effekten af rejsetid er den samme, uanset om man ser på uddannelsessøgende med stærk eller svag socioøkonomisk baggrund. Hypotesen må således forkastes, da den socioøkonomiske baggrund ikke modererer effekten af rejsetid blandt uddannelsessøgende i hovedstadsregionen.

4.1.5 Hypotese 3: Forskellig effekt alt efter karakterer?

Et andet relevant karakteristikum er **den uddannelsessøgendes karakterer**, som ligeledes kan påvirke effekten af rejsetid på søgningsadfærd. Mere konkret kunne man argumentere for, at rejsetid næsten ikke burde spille nogen rolle for uddannelsessøgende med høje karakterer i forhold til deres søgningsadfærd. Det skyldes, at det forventede afkast af uddannelse såvel som sandsynligheden for at gennemføre en uddannelse har en positiv sammenhæng med karakterer. Dermed kan det bedre betale sig for uddannelsessøgende med høje karakterer at studere, selvom det kan indebære høje omkostninger som følge af lang rejsetid.^{xxii}

Denne teoretiske formodning er underbygget i flere studier. Eksempelvis finder et amerikansk studie, at rejsetid næsten ingen betydning har for søgningsadfærd til forskningsbaserede universiteter relativt til universiteter, der kun tilbyder toårige uddannelser, da elevsammensætningen med hensyn til karakterer netop er forskellig på tværs af de to typer af universiteter.^{xxiii} En anden amerikansk undersøgelse finder ligeledes, at rejsetid blandt uddannelsessøgende med de stærkeste matematiske evner ingen effekt har på søgningsadfærd.^{xxiv} Også i en dansk sammenhæng finder man, at der er en tendens til, at unge med høje karakterer flytter sig mere efter uddannelse. Eksempelvis ser man blandt hf'ere og erhvervsfagligt uddannede, at unge med høje grundskolekarakterer flytter sig mere end personer med relativt lavere karakterer.^{xxv} Dette leder frem til undersøgelsens tredje hypotese:

H₃: Effekten af rejsetid er svagere, des højere karakterer den uddannelsessøgende har

Denne hypotese afprøves ved at afdække, om effekten af rejsetid på søgemønstre er forskellig alt efter de uddannelsessøgendes eksamensresultater. For analyserne, der ser på valg af ungdomsuddannelse, bruges de uddannelsessøgendes eksamensresultat i folkeskolen ved de obligatoriske afgangsprøver i dansk, matematik, engelsk og fysik/kemi, mens analyserne i forhold til videregående uddannelser inddrager karaktergennemsnit i gymnasiet.

Analyserne peger entydigt på, at **effekten af rejsetid på søgemønstre ikke afhænger af karakterer hos den uddannelsessøgende**. Det skal dog igen forstås på den måde, at karakterer har en selvstændig betydning for søgemønstre, men karakterer påvirker ikke forholdet mellem rejsetid og søgemønstre. Det vil sige, at effekten af rejsetid er den samme, uanset om man ser på uddannelsessøgende med lave eller høje grundskole-/gymnasiekarakterer. Denne hypotese må derfor også forkastes, da den socioøkonomiske baggrund ikke modererer effekten af rejsetid blandt uddannelsessøgende i Region Hovedstaden.

At effekten af rejsetid dermed ikke varierer i takt med de potentielle studerendes baggrund og evner er også interessant ud fra en lighedsbetragtning, da den geografiske spredning af uddannelsestilbud dermed ikke forfordeler bestemte grupper i samfundet – de relativt dårligst stillede. Men som tidligere fremhævet, er dette resultat kun gældende for den gruppe af unge, der rent faktisk vælger at søge en uddannelse. En lang rejsetid kan stadig forfordeler bestemte unge i forhold til det at vælge at søge en uddannelse i det hele taget eller i forhold til frafald på en uddannelse.

4.1.6 Hypotese 4: Forskellig effekt alt efter antal skift undervejs?

Hvis man vender blikket væk fra karakteristika ved de uddannelsessøgende til egenskaber ved selve rejsen fra bopæl til uddannelsessted, finder man et forhold, der kan påvirke effekten af rejsetid på søgningsadfærd.

Der findes i den forbindelse flere undersøgelser af, hvad der gør, at det kollektive transportsystem er attraktivt. Nogle af disse opgørelser bryder den kollektive transport ned på enkelte delelementer som ventetid, type af offentlig transport mv. for at indkredse, hvad brugerne synes er hhv. godt og skidt. Transportministeriets officielle enhedspris er her relevant.^{xxvi} Hvis man således sætter rejsetiden, hvor man sidder i bussen eller toget og alt fungerer, til én, da vægter de øvrige dele af rejsen

over én, hvis de opleves som irriterende gener, ikke kun rent praktisk, men også psykologisk i form af, at tiden føles længere.^{xxvii} Omvendt vægter positive elementer under én.

Boks 6. Rejsetid

Metode til beregning af rejsetid

Udregningerne af rejsetiden for de enkelte uddannelsessøgende er foretaget med udgangspunkt i forespørgsler på rejseplanen.dk.

Forespørgslerne er beregnet ud fra de uddannelsessøgendes bopælsadresse og adressen på nærmeste uddannelsessted inden for hver af de forskellige typer af ungdoms- og videregående uddannelser. Rejsetiden består af gang/cykling fra bopæl til stoppested/station, rejsetid i kollektiv transport, ventetid samt gang/cykling fra stoppested til uddannelsessted. Ankomsttidspunktet er sat mellem kl. 08:00 til 08:30. Forespørgslerne finder således den tid i minutter, det tager de uddannelsessøgende at rejse fra deres hjem til deres uddannelsesinstitution.

Se mere i bilag 1.

Et væsentligt element ved den kollektive transport er i den forbindelse **skiftetid**. Skift opleves kort og godt så irriterende, at skiftetid vægter 1,5.^{xxviii} Det indebærer, at hvis man sammenligner to rejser fra bopæl til uddannelsessted, der målt på rejsetid varer lige lang tid, da opleves rejsen, der indebærer skift, alt andet lige som værende væsentligt længere. Omsat til nærværende undersøgelse kan man således forvente, at rejsetid betyder mere for uddannelsessøgende, der er tvunget til kollektiv transport med 'indbyggede' skift undervejs frem mod uddannelsesstedet. Det giver undersøgelsens fjerde hypotese:

H₄: Effekten af rejsetid er svagere, hvis transporten kan foretages uden skift

Hypotesen er afprøvet i denne undersøgelse ved at analysere, om effekten af rejsetid på søgemønstre er forskellig alt efter antallet af skift undervejs fra bopæl til uddannelsessted. Analysen peger på, at **effekten af rejsetid på søgemønstre ikke afhænger af, om der er skift undervejs i den kollektive transport**. To uddannelsessøgende, der har lige langt fra bopæl til et uddannelsessted, men hvor den ene skal skifte fra fx en bus til en anden undervejs, er lige tilbøjelige til at søge den type af uddannelse, uddannelsesstedet udbyder.

Man kan dog gå et skridt dybere i analysen og se på, hvad der så at sige "udgør" effekten af rejsetid på søgemønstre. Med andre ord, hvad det er i rejsetid fra bopæl til uddannelse, som opleves som en barriere for søgning af uddannelse. Denne form for analyse er her udført ved at bryde den samlede rejsetid fra bopæl til uddannelse op på dens delelementer; det vil sige **gangtid, cykeltid, ventetid og tid i kollektiv transport**, og dernæst lade hvert element indgå i analysen alene og sammen med de andre. Her viser det sig, at det at foretage et eller flere skift undervejs samt gangtid er væsentlige når man skal forstå, hvorfor rejsetid har en effekt på søgemønstre. Dette resultat ligger i tråd med lignende analyser omkring rejsetid. Eksempelvis viser en analyse udført af Epinion for Midttrafik og Arriva^{xxix}, at skiftesituationen gør de rejsende mere utilfredse. Det skyldes blandt andet, at samlede

rejsetid ofte øges; at man ikke altid når frem i tide; at der kan være stress forbundet med at skifte til et andet transportmiddel og købe en ny billet samt at man bliver afbrudt i ens arbejde eller ro undervejs i transporten. Denne analyse viser også, at gåafstand også har en betydning for passagerenes tilfredshed. De andre elementer i rejsetid på nær cykeltid er dog heller ikke helt uden betydning. Det betyder, at selvom hypotesen om en forskellig effekt af rejsetid alt efter antal skift må forkastes, er antal skift stadig væsentligt.

4.2 UDDANNELSESVALGET SET FRA UNGES OG FORÆLDRES EGET PERSPEKTIV

I de gennemførte spørgeskemaundersøgelser er uddannelsesvalg belyst med udgangspunkt i besvarelser fra hhv. 200 forældre til unge mellem 15 og 17 år og 500 unge mellem 15 og 30 år, der har søgt enten en ungdomsuddannelse eller en videregående uddannelse.

Spørgeskemaundersøgelse blandt uddannelsessøgende og forældre

Rapporten bygger bl.a. på en spørgeskemaundersøgelse foretaget blandt 500 uddannelsessøgende i alderen 15-30 år og en spørgeskemaundersøgelse blandt 200 forældre til uddannelsessøgende i alderen 15-17 år (heraf 34 forældre hvis børn også blev interviewet). De er begge foretaget telefonisk på baggrund af to tilfældige cpr-udtræk.

I ungeundersøgelsen er 198 i alderen 15-17 år og 302 er over 18 år. 56 har søgt en erhvervsuddannelse, 186 en gymnasial uddannelse, 207 en videregående uddannelse og 51 har søgt andet.

Se mere i kapitel 5.

4.2.1 Hvad har betydning for uddannelsesvalget?

Interesse for uddannelsen er umiddelbart det forhold, som den største andel af de unge tillægger betydning for deres uddannelsesvalg (jf. Tabel 7). Det gælder særligt de unge, der har søgt en videregående uddannelse eller en erhvervsuddannelse. 84 % af de unge, der har søgt en videregående uddannelse, svarer, at det har haft betydning, at "uddannelsen passer til mine faglige interesser". Det gælder 77 % af de unge, der har søgt en erhvervsuddannelse og 61 % af de unge, der har søgt en gymnasial uddannelse. At uddannelsen giver gode beskæftigelsesmuligheder, fremhæves ligeledes primært af de unge, der har søgt en erhvervsuddannelse eller en videregående uddannelse, hvilket er naturligt, da begge er erhvervskompetencegivende uddannelser. Tilsvarende er der 58 % af de unge, der har søgt en gymnasial uddannelse, der svarer, at det har haft betydning, at uddannelsen giver mange muligheder for at læse videre. Det gælder kun 20 % af de unge, der har søgt en erhvervsuddannelse.

Tabel 7. Hvad har haft betydning for dit valg af uddannelse? (Du må gerne vælge flere svar)

	Gymnasial uddannelse	Erhvervsuddannelse	Videregående uddannelse
Uddannelsen giver mange muligheder for at læse videre	58 %	20 %	38 %
Uddannelsen passer bedst til mine faglige interesser	61 %	77 %	84 %
Uddannelsen giver gode beskæftigelsesmuligheder	23 %	41 %	53 %
Andet	3 %	2 %	3 %
Ingen af ovenstående	2 %	2 %	1 %
Ved ikke	4 %	2 %	1 %

Kilde: Ungeundersøgelse

Forældre har betydning for uddannelsesvalget for en stor andel af de unge. Dette gælder i særlig grad for de unge, der har søgt en gymnasial uddannelse, hvor 42 % svarer, at forældre har haft betydning for valget af uddannelse. Det gælder for 36 % af de unge, der har søgt en erhvervsuddannelse og 21 % af de unge, der har søgt en videregående uddannelse. Her er der også i høj grad tale om forskelle relateret til alder, idet de unge, der har søgt en gymnasial uddannelse er yngre end de øvrige og i vid udstrækning bor hjemme. For de uddannelsessøgende til videregående uddannelser spiller forældrene således naturligt nok en væsentlig mindre rolle for uddannelsesvalget.

Tabel 8. Hvem af følgende personer har haft betydning for dit valg af uddannelse? (Du må gerne vælge flere svar)

	Gymnasial uddannelse	Erhvervsuddannelse	Videregående uddannelse
Venner	26 %	25 %	20 %
Forældre	42 %	36 %	21 %
Anden familie	21 %	23 %	15 %
Vejleder	12 %	14 %	13 %
Andre	9 %	0 %	19 %
Ingen af ovenstående	27 %	32 %	41 %
Ved ikke	2 %	0 %	0 %

Kilde: Ungeundersøgelse

Spørgeskemaundersøgelserne blandt forældre viser i forlængelse heraf, at 83 % af forældrene har diskuteret valg af uddannelse med deres barn. Over halvdelen af forældrene (53 %) har anbefalet deres barn at vælge en bestemt uddannelse, mens de resterende ikke har anbefalet en bestemt type af uddannelse (Jf. Tabel 9). Af de forældre, der har anbefalet en bestemt type uddannelse, har kun 4 % anbefalet deres barn at tage en erhvervsuddannelse. Dette er ikke mindst interessant set i relation til den generelt meget lave søgning til erhvervsuddannelserne i regionen og forældrenes umiddelbart store betydning for de unges uddannelsesvalg.

Tabel 9. Hvilken type uddannelse har du anbefalet dit barn at vælge?

	Antal	Procent
Erhvervsuddannelse (fx murer, snedker, frisør)	6	4 %
Gymnasial uddannelse (fx gymnasium, erhvervsgymnasium, HF)	74	45 %
Anden type af uddannelse	7	4 %
Ingen bestemt type af uddannelse	76	46 %
Ved ikke	2	1 %
Total	165	100 %

Kilde: Forældreundersøgelse

Forældrene vurderer også selv, at de har relativ stor betydning i forhold til deres børns uddannelsesvalg (jf. Tabel 10). 25 % oplever, at de har stor betydning for deres barns uddannelsesvalg og 37 % oplever, at de har en vis betydning.

Tabel 10. Hvor stor betydning oplever du, at du som forælder har haft for dit barns til- eller fravalg af uddannelser?

	Antal	Procent
Stor betydning	50	25 %
En vis betydning	74	37 %
Begrænset betydning	48	24 %
Ingen betydning	20	10 %
Ved ikke	6	3 %
Total	198	100 %

Kilde: Forældreundersøgelse

Af de åbne besvarelser fremgår det, at forældrenes påvirkning i høj grad sker igennem den generelle opdragelse, samt gennem diskussioner omkring fremtid, arbejde og nødvendigheden af at have en god uddannelse. Som følgende citater fra forældre afspejler:

"Børn spejler sig i deres forældre. De skal have en ordentlig uddannelse. God opvækst er god uddannelse. Man skal kunne forsørge sig selv. Alt sådan noget har jeg snakket med hende om, så på den måde har jeg præget hende".

"Jeg har forklaret, at det var vigtigt, at han havde en studentereksamen at falde tilbage på".

"De unge er i tvivl. Hvad kan man forvente - hvilke krav er der i samfundet? Det er forældres pligt at forklare og vejlede".

Også anden familie og venner har betydning for uddannelsesvalget (jf. tabel 8), mens vejlederne spiller en mere begrænset rolle. Det er kun 12-14 % af de unge, der har søgt hhv. en ungdomsuddannelse eller en videregående uddannelse, der svarer, at en vejleder har haft betydning for valget. Rådgivning fra en vejleder har dermed den samme betydning på tværs af ungdoms- og videregående uddannelser. Dette er et overraskende lavt tal ikke mindst set i lyset af det store fokus der er på vejledning i de nationale indsatser for at få flere unge til at gennemføre en uddannelse. Der ses ingen tydelige mønstre i forhold til specifikt hvilke unge, der svarer, at vejlederen har haft betydning.

Det er dog primært de yngste og med en lille overvægt af drenge. Forældrebaggrund har ikke nogen betydning.

4.2.2 Valg af uddannelsessted

Ses specifikt på det konkrete uddannelsessted, den unge har søgt, er det tydeligt, at det igen er interessen for uddannelsen, der er en afgørende faktor. Uddannelsens indhold i form af udbud af fag eller fagpakker har betydning for en meget stor del af de unge – det gælder både for de unge, der har søgt ungdomsuddannelser og videregående uddannelser, men primært for de unge, der har søgt en gymnasial uddannelse (73 %) og en videregående uddannelse (74 %).

Tabel 11. Hvilke af følgende forhold om lige netop det konkrete uddannelsessted, hvor du gerne vil gå, har haft betydning for dit valg? (Du må gerne vælge flere svar)

	Gymnasial uddannelse	Erhvervs- uddannelse	Videregående uddannelse
Uddannelsesstedet udbyder netop de fag (eller fagpakker) som interesserer mig	73 %	64 %	74 %
Uddannelsesstedet har et godt ry	40 %	29 %	29 %
Mange af mine venner/veninder har også søgt til dette uddannelsessted	26 %	7 %	8 %
Uddannelsesstedet ligger tæt på, hvor jeg bor	39 %	29 %	31 %
Andet	8 %	13 %	9 %
Ingen af ovenstående	1 %	2 %	2 %
Ved ikke	1 %	0 %	0 %

Kilde: Ungeundersøgelse

Det har dog også betydning for en del af de unge, uanset hvilken type uddannelse de har søgt, at uddannelsesstedet har et godt ry. Det gælder 40 % af de unge, der har søgt en gymnasial uddannelse og 29 % af de unge, der har søgt hhv. en erhvervsuddannelse eller en videregående uddannelse.

63 % af alle de unge svarer, at de oplever, at der er fordomme om de forskellige uddannelser eller uddannelsessteder. I forlængelse heraf er der 15 % af de unge, der har fravalgt en uddannelse på grund af fordomme om uddannelsen eller uddannelsesstedet. Det gælder dog ikke for de unge, der har søgt en erhvervsuddannelse, hvor tallet kun er 4 %. Det kan tolkes sådan, at nok har disse unge også fordomme om uddannelser eller uddannelsessteder, men de har valgt at se bort fra dem.

Tabel 12. Har du fravalgt en uddannelse på grund af fordomme om uddannelsen eller uddannelsesstedet?

	Gymnasial uddannelse	Erhvervsuddannelse	Videregående uddannelse	Total
Ja	16 %	4 %	15 %	15 %
Nej	83 %	96 %	85 %	85 %

Kilde: Ungeundersøgelse

De unge uddyber deres oplevelser af fordomme i spørgeskemaundersøgelsen:

"Teknisk skole er kun dumme mennesker, stx er hippier, hhx er pop, htx er nørder"

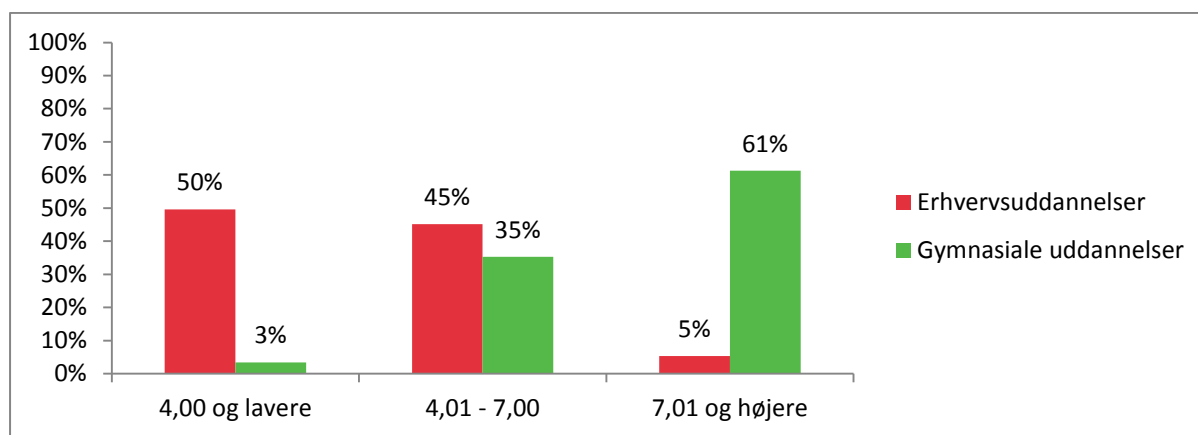
"HF er for de mindre kloge"

"Der er lidt 'hate' mod alt andet end gymnasiet - det er lidt taberagtigt ikke at have en gymnasial uddannelse (og det skal helst være almen)"

"Gymnasiet er for de boglige – de mindre kloge hopper på erhvervsuddannelserne. Der er lidt tabu omkring erhvervsuddannelser generelt".

Citaterne illustrerer en gennemgående tendens til meget stereotype opfattelser af ungdomsuddannelserne blandt de unge, men opfattelsen har ikke desto mindre reelt en betydning for både valget af uddannelsestype og selve uddannelsesstedet. Analysen viser desuden, at fordommene om at "de kloge" søger gymnasiet og "de mindre kloge" søger erhvervsuddannelserne i vid udstrækning holder stik. Ses på de unges karakterer efter grundskolen ses en tydelig tendens til at de unge, der har de laveste karakterer, søger en erhvervsuddannelse.

Figur 15. Fordeling af grundskolekarakterer for personer som tilgår henholdsvis en erhverv- eller gymnasial uddannelse i 2011.



Kilde: Uni-C

De unge i spørgeskemaundersøgelsen fremhæver også fordomme omkring de videregående uddannelser, disse fordomme omhandler dog i højere grad selve institutionerne – det gælder eksempelvis CBS og RUC. Som nogle unge siger:

"Der er hippienørder på IVA, nørder på DTU, singalongs på RUC"

"Der er mange fordomme om RUC og CBS. RUC skulle være mere useriøse og røde. CBS mere karakterrytteri og mappedyr og blå"

At uddannelsen har et godt ry og at "fordommene" om uddannelsen stemmer overens med den unges eget selvbillede, hænger også tæt sammen med vennernes valg. Her adskiller de unge der har

søgt en gymnasial uddannelse sig fra de øvrige unge i undersøgelsen ved at fremhæve betydningen af, at venner har søgt det samme uddannelsessted. 26 % af de unge tillægger dette betydning mod hhv. 7 % og 8 % af de unge, som har søgt en erhvervsuddannelse eller en videregående uddannelse (jf. Tabel 11). En stor andel (59 %) af de unge, der har søgt en gymnasial uddannelse fremhæver da også, at de foretrækker at være et sted, hvor der er et stærkt socialt sammenhold (jf. Tabel 13). Det gælder dog også i vid udstrækning de unge, der har søgt en erhvervs- eller videregående uddannelse (hhv. 48 % og 49 %). Blandt disse unge er der dog også en vis andel (hhv. 17 % og 20 %), som ikke tillægger det sociale sammenhold stor betydning.

Tabel 13. Jeg foretrækker at være et sted, hvor der er et stærkt socialt sammenhold

	Gymnasial Uddannelse	Erhvervs uddannelse	Videregående uddannelse
Helt enig	59 %	48 %	49 %
Enig	35 %	34 %	30 %
Hverken enig eller uenig	5 %	7 %	9 %
Uenig	1 %	5 %	7 %
Helt uenig	0 %	5 %	4 %
Ved ikke	1 %	2 %	1 %

Kilde: Ungeundersøgelse

Endelig har det også betydning, at det konkrete uddannelsessted ligger tæt på bopælen (jf. Tabel 11). Det gælder særligt for de unge, der har valgt en gymnasial uddannelse, hvor 39 % svarer, at det har betydning – det gælder 29 % af de unge, der har søgt en erhvervsuddannelse og 31 % af de unge, der har søgt en videregående uddannelse.

Afstand og rejsetidens betydning for uddannelsesvalget belyses yderligere i følgende afsnit.

4.2.3 De unges vurdering af transporttid

En relativt stor andel af de unge (28-30 %) svarer, at transporttiden har stor betydning for valget af uddannelse. Det gælder både de unge, der har søgt ungdomsuddannelser og videregående uddannelser.

Tabel 14. Hvilken betydning har transporttiden fra din bopæl til uddannelsesstedet for dit valg af uddannelse?

	Gymnasial uddannelse	Erhvervsuddannelse	Videregående uddannelse
Stor betydning	28 %	29 %	30 %
En vis betydning	27 %	21 %	26 %
Begrænset betydning	22 %	20 %	19 %
Ingen betydning	23 %	30 %	25 %
Ved ikke	1 %	0 %	2 %

Kilde: Ungeundersøgelse

21 % af de unge, der har søgt en gymnasial uddannelse har decideret fravalgt at søge en uddannelse på grund af for lang transporttid. Det gælder 15 % af de unge, der har søgt en erhvervsuddannelse og 22 % af de unge, der har søgt en videregående uddannelse. De unge, der har fravalgt en uddannelse, har i vidt omfang fravalgt samme type uddannelse, som den søgte. Der er således ikke nogen af de unge, der har søgt en gymnasial uddannelse, der har fravalgt en erhvervsuddannelse pga. transporttid eller omvendt.

Tabel 15. Har du fravalgt at søge en uddannelse på grund af for lang transporttid?

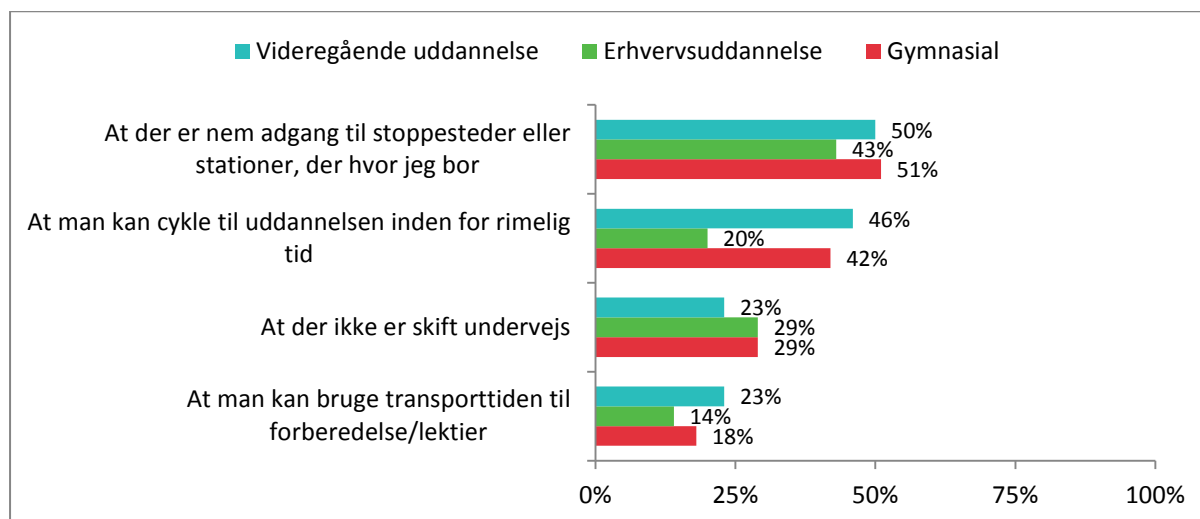
	Gymnasial uddannelse	Erhvervsuddannelse	Videregående uddannelse
Ja	21 %	15 %	22 %
Nej	79 %	85 %	78 %

Kilde: Ungeundersøgelse

En statistisk analyse foretaget på baggrund af spørgeskemaundersøgelserne viser, at de unges egen opfattelse af, hvor mange minutter de er villige til at rejse, hænger tæt sammen med valget mellem en erhvervsuddannelse eller en gymnasial uddannelse. De unge, der har valgt en erhvervsuddannelse, er således villige til at bruge væsentlig længere tid på transport fra bopæl til uddannelse end de unge, der har søgt en gymnasial uddannelse. Dette hænger formentlig tæt sammen med det faktum, at rejsetiden til erhvervsuddannelserne i hovedstadsregionen generelt er væsentlig længere end til de gymnasiale uddannelser, hvilket nødvendiggør en anden indstilling til transporttid hos disse unge.

Når vi ser på forskellige forhold, som er relateret til transport, er der interessante forskelle på hvad de uddannelsessøgende tillægger betydning (jf. Figur 16). Særligt er der forskel på, om det har stor betydning for den unge, at man kan cykle til uddannelsesstedet. Dette tillægger de unge, der har søgt en erhvervsuddannelse langt mindre betydning end de unge, der har søgt en gymnasial eller videregående uddannelse idet 20 % svarer, at det har stor betydning mod hhv. 42 og 46 % af de unge, der har søgt en gymnasial eller videregående uddannelse.

Figur 16. Elementer i transporten i uddannelse som de uddannelsessøgende tillægger 'stor betydning'.



Kilde: Ungeundersøgelse

4.2.4 Forældres vurdering af transporttid

19 % af forældrene i undersøgelsen svarer, at transporttiden til forskellige uddannelser har haft betydning for, hvordan de har rådgivet deres barn om uddannelse, og 21 % vurderer, at transporttiden fra bopæl til de uddannelser, som barnet interesserer sig for, har stor betydning. Der er dog kun 10 % af de forældre, der vurderer, at transporttiden har stor eller en vis betydning, som svarer, at barnet har fravalgt at søge eller overveje en uddannelse af denne årsag. 2 % svarer desuden, at deres barn tidligere er faldet fra en uddannelse pga. for lang transporttid.

Tabel 16. Hvilken betydning vurderer du, at transporttiden fra bopæl til de uddannelser, dit barn interesserer sig for, har for dit barns valg af uddannelse?

	Antal	Procent
Stor betydning	42	21 %
En vis betydning	40	20 %
Begrænset betydning	43	22 %
Ingen betydning	72	36 %
Ved ikke	3	2 %
Total	197	100 %

Kilde: Forældreundersøgelse

Sammenholder man svarene fra de unge i alderen 15-17 år, hvor der også er opnået interview med deres forældre, finder man en række interessante forskelle og ligheder. For det første er der overensstemmelse mellem de unges og deres forældres opfattelse af, hvilken betydning transporttid fra bopæl til uddannelsessted har for valget af uddannelse. Således mener godt halvdelen af både forældre og børn at transporttiden har en vis eller stor betydning (47 % af børnene og 50 % af foræl-

drene). For det andet er næsten tre ud af fire forældre (74 %) enig eller meget enige i, at deres barn ved, hvor de nærmeste ungdomsuddannelser er beliggende. Dette viser sig da også at være tilfældet, da næsten ni ud af ti af de unge (85 %) er klar over, hvor de uddannelser, der interesserer dem, ligger henne. For det tredje er der også enighed om, hvordan den unge vil komme frem til uddannelsesstedet. Her peger både forældre og børn på kollektiv transport (53 % af børnene og 56 % af forældrene) og cykling (56 % af børnene og 53 % af forældrene) som de foretrukne transportmidler.

Der er til gengæld forskel på, hvor mange minutter den unge er villig til at bruge på transport fra bopæl til uddannelse, og det antal minutter forældrene tror, den unge er villig til at benytte.

Tabel 17 viser således, at næsten syv ud af 10 unge (68 %) er villige til at bruge over en halv time på transport, mens kun tre ud af 10 forældre (32 %) tror, at den unge vil rejse en halv time eller mere. Faktisk er næsten to ud af 10 unge (18 %) villige til at bruge over en time på transport.

Tabel 17. Antal minutter den unge maksimalt er villig til at bruge på transport fra bopæl til uddannelsessted fordelt på barnets og forældrenes vurdering heraf.

	Børn	Forældre
0 – 10 minutter	0 %	11,8 %
11 – 20 minutter	5,9 %	26,5 %
21 – 30 minutter	23,5 %	23,5 %
31 – 40 minutter	14,7 %	2,9 %
41 – 50 minutter	8,8 %	17,6 %
51 – 60 minutter	26,5 %	11,8 %
Over en time	17,6 %	0 %
Ved ikke	2,9 %	5,9 %
Total	100 %	100 %
Antal besvarelser	34	34

Kilde: Unge- og forældreundersøgelse

Det kan derfor ikke udelukkes, at denne mangel på viden blandt forældrene om deres børns afstandsfølsomhed smitter af på forældrenes rådgivning af den unge. Det kan eksempelvis resultere i, at forældrene fraråder uddannelser, hvortil der er en relativ lang rejsetid. Som også tidligere nævnt har forældrenes rådgivning netop stor betydning for de unge; godt seks ud af ti forældre (62 %) oplever, at de har haft en vis eller stor betydning for deres barns til- eller fravalg af uddannelser, hvilket understøttes af børnenes svar, hvor lidt over halvdelen (53 %) peger på deres forældre som personer, der har haft betydning for deres valg af uddannelse.

5. Perspektiverende scenarier på erhvervsuddannelsesområdet

Analysen viser, at rejsetid ikke er en afgørende faktor for de uddannelsessøgendes uddannelsesvalg. Rejsetid har en vis betydning, men uddannelsesvalget er mere komplekst. Søgemønstrene skal også ses i lyset af de unges identitetsproces, uddannelsernes og uddannelsesinstitutionernes rygte, forældrenes vejledning mv.

Scenarierne i dette afsnit skal derfor tjene til at belyse, hvordan Region Hovedstaden opnår en eventuel målsætning om, at 25 % af en ungdomsårgang skal afslutte en erhvervsuddannelse. Denne målsætning blev anbefalet i rapporten "Unge uden job og uddannelse".

I det følgende præsenteres scenarier, der viser vejen op til de 25 % fra det niveau, som lige nu er nede på 22 % jf. uddannelsesprofilmodellen fra 2011, men som med den kraftige tilbagegang i søgningen under Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse tyder på, formentlig vil være helt nede på ca. 17 % i Region Hovedstaden i 2013.

For at holde andelen af en ungdomsårgang, som får en erhvervsfaglig uddannelse på 22 % vil man skulle flytte ca. 800 unge fra gymnasierne til EUD i regionen. Hvis vi skal op på 25 %, vil det kræve at vi flytter ca. 1200 unge inden for det årlige optag.

Dette kan ske ved en række tiltag, som også fremgår ovennævnte analyse, og det kan ske ved at styrke de vigtigste knudepunkter for erhvervsuddannelse. Det kan naturligvis ikke forudses med sikkerhed, men spørgsmålet er, om et attraktivt erhvervsuddannelsescenter kan få samme funktion, som Ørestadsgymnasiet har haft for gymnasieområdet. Og i givet fald hvor det skal ligge?

Løsningen er formentlig ikke at lægge en ny uddannelse et sted på regionens østkyst, hvor søgningen er til erhvervsuddannelserne er meget lav. Volumen er her under alle omstændigheder forholdsvis beskeden, som det også fremgår af nedenstående tabel. Hillerød er et også område med højt uddannelsesniveau hos forældrene. Men på Vestegnen og i København og i nogen grad Helsingør ville en styrket erhvervsfaglig uddannelsesgruppe givetvis kunne gøre en forskel.

Vestegnen, København og Helsingør oplevede store fald for erhvervsuddannelserne fra 2008 til 2013. At der er sket så kraftig udvikling på få år indikerer, at en modsatrettet bevægelse også er mulig. Kun Lyngby formåede at holde sin erhvervsuddannelsesandel, som i øvrigt var meget lav.

Tabel 18. Søgning til fem erhvervsuddannelsesknodepunkter i 2013 og procentvis ændringer fra 2008 til 2013

Kommuner	Søgning i 2013		Procentuel ændring fra 2008 til 2013
	Antal	Procent	
Helsingør	108	16 %	-24 %
Hillerød	81	11 %	-52 %
Vestegnen	468	13 %	-36 %
København	347	10 %	-50 %
Lyngby-Taarbæk	54	9 %	33 %

Der kunne dermed være et potentiale i en styrkelse af erhvervsuddannelserne på Vestegnen; særligt være inden for det tekniske/håndværksmæssige område. På dette område ses særligt et behov for øget tilgang, bl.a. fordi teknik-og håndværksområdet har oplevet et særligt stort søgningsfald efter 2008, jf. kapitel 3. Omvendt er Sosu-området ikke længere det store mangelområde, som der tidligere var tendens til. Det samme gælder det merkantile område. Vestegnen er det oplagte sted at styrke området i form af en mere attraktiv udgave af eksisterende uddannelsesstilbud. En eliteuddannelse, hvor der skal stilles krav om mindst syv i gennemsnit ved folkeskolens afgangsprøver er blot en af de mange ideer, der har været nævnt i den offentlige debat.

Lyngby og Hillerød er andre knudepunkter, hvor uddannelsen kunne placeres. Særligt i Lyngby er EUD-andelen lav. Men potentialet er ikke så stort, fordi området omkring Lyngby i den grad er præget af højt uddannelsesniveau i forældregruppen. Hvis der i Lyngby-området er unge, som har mod på en særlig type erhvervsuddannelse, indikerer analysen, at der ikke er afgørende forhindringer, for at motiverede unge vil flytte sig f.eks. til Vestegnen – hvis tilbuddet er attraktivt.

I Hillerød-området og nordpå er der større EUD-frekvenser. Der kunne også her være behov for at etablere en attraktiv EUD-uddannelse inden for håndværksområdet. Den gamle industriby Helsingør burde også kunne genoplive fortidens fornemme traditioner inden for håndværksområdet.

Det tekniske EUD-område i hele regionen stod i 2011 profilen for 9,6 % af en ungdomsårgang, det merkantile område for 5,7 % og Sosu for 6,2 %. Få at nå 25 % -målsætningen skal andel på det tekniske områdes stige til 14 %. Det merkantile område og Sosu vurderes at ligge på et passende niveau set i forhold til fremtidens behov. Stigningen vil kræve flere elever på EUD-teknik i Ishøj, København, Lyngby, Hillerød og Hillerød.

Et scenarium er, at ca. halvdelen nås ved at øge den direkte overgang fra 9. og 10. klasse og den øvrige halvdel ved at øge andelen blandt ældre ansøgere, både 1. gangs ansøgere og studieskiftere. En EUD andel på 25 % vil samtidig via uddannelsesovergange øge tilgangen til videregående uddannelse. Det politiske ønske om et dobbelt uddannelsesløft er hermed sikret i hovedstadsregionen; flere unge og flere ældre ufaglærte bliver erhvervsfagligt uddannede og flere faglærte bliver videre uddannet.

6. Metode og data

Afdækningen af sammenhængen mellem søgemønstre og uddannelsesdækning hviler på et omfattende datamateriale og en nyskabende analytisk tilgang. Populationen er personer, som i 2011 har søgt en ungdomsuddannelse via Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse eller en videregående uddannelse via Den Koordinerede Tilmelding. Populationens søgemønstre beskrives med udtræk fra Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse og Den Koordinerede Tilmelding, baggrundsforhold gennem en særkørsel i Danmarks Statistik, mens rejsetid med kollektiv transport afdækkes med udtræk fra rejseplanen.dk.

Særkørslen gør det muligt at analysere datamaterialet på individniveau, hvilket giver en unik mulighed for at afdække sammenhængen mellem rejsetid og søgemønstre, hvor der samtidig tages højde for alternative forklaringer, såsom karaktergennemsnit, forældrebaggrund mv.

6.1 ANVENDT DATAMATERIALE

Desk research

På baggrund af en grundig desk research er alle uddannelsessteder for ungdomsuddannelser og videregående uddannelser (EA og UC) kortlagt. Dette er sket ved personlig kontakt til alle uddannelsessteder, anvendelse af Uddannelsesguiden og databanken på uvm.dk samt via kontakt til relevante ressourcepersoner i Uddannelsesministeriet og Ministeriet for Børn og Undervisning. Kortlægningen omfatter følgende uddannelser:

- Ungdomsuddannelser
 - stx
 - hf
 - hhx
 - htx
 - Erhvervsfaglige grundforløb
- Videregående uddannelser
 - Erhvervsakademiuddannelser
 - Professionshøjskoleuddannelser
 - Universitetsuddannelser

Kortlægningen tager udgangspunkt i uddannelsesinstitutionerne. Det afdækkes, hvor mange lokalteter uddannelsesinstitutionen har og hvilke uddannelser, der er placeret på disse lokaliteter.

Endelig omfatter desk researchen en kortlægning af praktikpladser i Region Hovedstaden.

Særkørsel ved Danmarks Statistik

Særkørslen tager udgangspunkt i de uddannelsesdata mv. fra 2011 for populationen, og indeholder oplysninger om den unge og vedkommendes forældre.

Baggrundsoplysninger om den unge:

- Køn
- Alder
- Herkomst
- Bopæl
- Højest fuldførte uddannelse
- Grundskolekarakterer
- Gymnasiekarakterer

Baggrundsoplysninger om den unges forældre:

- Højest fuldførte uddannelse
- Tilknytning til arbejdsmarked
- Beskæftigelse
- Boligform
- Civilstand
- Herkomst
- Indkomst

Udover oplysningerne om den unge og den unges forældre kobles oplysninger om søgningsadfærd fra Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse og Den Koordinerede Tilmelding samt oplysninger om rejsetid fra rejseplanen.dk.

Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse

Søgningsstatistikken Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse fra 2011 anvendes til analysen via en kobling med datamateriet på Danmarks Statistiks forskeradgang. Analysens population defineres som de personer, der har søgt en ungdomsuddannelse via Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse, og som er bosat i Region Hovedstaden. Der kan foretages fem prioriteter. Denne analyse tager udgangspunkt i personernes førsteprioritetsansøgninger, da dette er udtryk for vedkommendes primære uddannelsespræference. Søgningsstatistikken indeholder oplysninger om ansøgt uddannelse, uddannelsesniveau og uddannelsessted.

Personer, som ikke ansøger om en plads på en ungdomsuddannelse via Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse, er ikke omfattet af analysen. Det gælder eksempelvis personer, som ikke kommer videre efter grundskolen, hvilket bl.a. inkluderer de unge, som var genstand for undersøgelse i rapporten Unge uden job og uddannelse^{xxx}.

Den Koordinerede Tilmelding

Søgningsstatistikken Den Koordinerede Tilmelding fra 2011 anvendes til analysen via en kobling med datamateriet på Danmarks Statistiks forskeradgang. Analysens population defineres, som de personer, der har søgt en videregående uddannelse via Den Koordinerede Tilmelding, og som er bosat i

Region Hovedstaden. Der kan foretages et stort antal prioriteter. Denne analyse tager udgangspunkt i personernes førsteprioritet, da dette er udtryk for vedkommendes primære uddannelsespræference. Alle prioriteter analyseres særskilt. Søgningsstatistikken indeholder oplysninger om ansøgt uddannelse, uddannelsesniveau og uddannelsessted.

Rejseplanen.dk

Via rejseplanen.dk trækkes oplysninger om rejsetid fra ansøgernes bopæl til uddannelsesinstitution. Datamaterialet kobles efterfølgende på Danmarks Statistiks forskeradgang. Samtidig anvendes datamaterialet til selvstændige analyser og udarbejdelse af GIS-kort.

Beregning af rejsetid med kollektiv transport

Rejsetid med offentlig trafik beregnes fra en persons bopæl til et givent uddannelsessted. Rejsetiden består af følgende elementer:

- 1) Gang/cykling fra bopæl til stoppested/station (minutter)
- 2) Rejsetid i kollektiv transport (minutter)
- 3) Skift (antal)
- 4) Ventetid (minutter)
- 5) Gang/cykling fra stoppested/station til uddannelsessted (minutter)

Rejsetid er beregnet via rejseplanen.dk ved brug af personens bopælsadresse og uddannelsesstedets adresse. Det antages, at personen cykler fra sin bopæl til stoppestedet/stationen og går fra stoppestedet/stationen til uddannelsesstedet. Denne antagelse synes at være rimelig i forhold til unges transportvaner, som også er beskrevet i rapporten "Tilgængelighed til ungdomsuddannelser".

For at kunne sammenligne rejsetiderne med hinanden er forespørgslerne i rejseplanen defineret ens for alle rejser, således at alle rejsetider er beregnet for en hverdag med ankomsttidspunkt mellem klokken 08:00 og 08:30. I flere tilfælde er undervisningen på ungdomsuddannelsesinstitutioner tilpasset bussernes ankomsttid, som i nogle tilfælde er efter klokken 08:00. For at opfange disse institutioner anvendes det 'fleksible' ankomsttidspunkt.

Der er typisk mange forskellige muligheder for at komme fra en bopæl til et uddannelsessted. Til brug for denne analyse anvendes altid den korteste rejse målt på rejsetid i minutter. Hvis man alternativt tager gennemsnittet af et antal rejsemuligheder opstår der problemer i yderområderne langt fra uddannelsesinstitutionerne, hvor der kun er få alternativer. Det resulterer i, at rejsetiden bliver kunstigt høj. Det samme problem kan også opstå i andre områder af regionen, hvor der af andre årsager er få alternativer.

En mere udførlig beskrivelse fremgår af bilag 1.

Spørgeskemaundersøgelse blandt uddannelsessøgende og forældre

Der er gennemført en telefonisk spørgeskemaundersøgelse blandt 500 uddannelsessøgende i aldersgruppen 15-30 år. Undersøgelsens repræsentativitet er sikret ved at foretage et simpelt tilfældigt CPR-udtræk i aldersgruppen 15-30 år, som efterfølgende er beriget med navne, adresser og telefonnumre. Tabellen viser antallet af gennemførte interview opdelt på alder og uddannelsesniveau.

Tabel 19. Antal gennemførte interviews blandt uddannelsessøgende opdelt efter alder og uddannelsesretning. 2013.

	15-17 år	18+ år
Gymnasial uddannelse	155	31
Erhvervsuddannelse	21	35
Videregående uddannelse	2	205
Anden uddannelse/Ved ikke	20	31

Spørgeskemaet indeholder spørgsmål om respondentens valg af uddannelse og begrundelse herfor. Der spørges endvidere ind til, hvilken transportform den uddannelsessøgende forestiller sig at tage til den søgte uddannelse, samt hvilken betydning transporttiden har for valg af uddannelse. Endelig spørges der ind til respondentens vurdering af egne faglige og praktiske evner. Blandt respondenter i aldersgruppen 15-17 år spørges der tillige om tilladelse til at kontakte en forælder med henblik på interview med denne. Spørgeskemaet fremgår af bilag 2.

Der er også gennemført en telefonisk spørgeskemaundersøgelse blandt 200 forældre til uddannelsessøgende i aldersgruppen 15-17 år. Ringegrundlaget er tilvejebragt dels via interview med unge uddannelsessøgende og dels med et simpelt tilfældigt CPR-udtræk af målgruppen. Spørgeskemaet indeholder spørgsmål om forældrerens syn på respondentens valg af uddannelse og begrundelse herfor.

Spørgeskemaet indeholder mere konkret spørgsmål om barnets valg af uddannelse og begrundelse herfor, samt hvordan forælderen har vejledt sit barn i forhold til dette valg. Der spørges endvidere ind til, hvilken transportform den uddannelsessøgende forestiller sig at tage til den søgte uddannelse, samt hvilken betydning transporttiden har for valg af uddannelse. Spørgeskemaet fremgår af bilag 3.

6.2 STATISTISK MODEL TIL ANALYSE AF SAMMENHÆNG MELLEM REJSETID OG SØGEMØNSTRE

Analysen af søgemønstre, uddannelsesvalg og afstand tager udgangspunkt i en række hypoteser som kort listes op nedenfor.

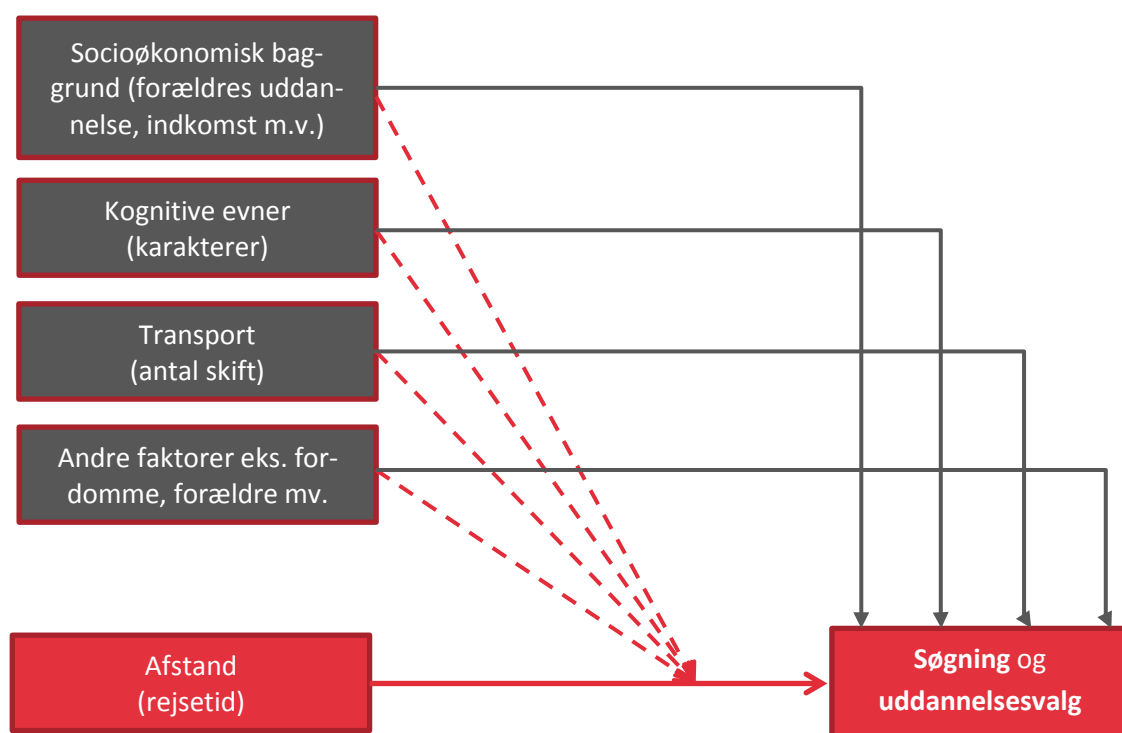
Der arbejdes med fire hypoteser. Hypotese 1 vedrører den **direkte effekt af rejsetid** på sandsynligheden for at søge en given uddannelse. Hypotese 2-4 vedrører forhold, som kan påvirke effekten af rejsetid, som derigennem får en **betingende effekt**.

Opsummering af hypoteser:

- 1) H_1 : Der er en negativ effekt af rejsetid til en uddannelse for sandsynligheden for at søge den givne uddannelse
- 2) H_2 : Effekten af rejsetid er svagere, des stærkere socioøkonomisk baggrund hos den uddannelsessøgende
- 3) H_3 : Effekten af rejsetid er svagere, des højere karakterer den uddannelsessøgende har
- 4) H_4 : Effekten af rejsetid er svagere, hvis transporten kan foretages uden skift

Hypoteserne beskriver forventningerne til effekten af rejsetid på sandsynligheden for at søge en given uddannelse. Disse forventninger er illustreret i figuren nedenfor, hvor både betingede effekter ved de enkelte parametre og den direkte effekt fremgår. Andre faktorer er forhold, som er belyst gennem spørgeskemaundersøgelserne blandt uddannelsessøgende og forældre.

Figur 17. Illustration af sammenhængen mellem rejsetid, søgning og øvrige faktorer.



For at undersøge hypoteserne gennemføres der en række deskriptive og forklarende analyser. En vigtig analyse er her den gennemsnitlige rejsetid for uddannelsessøgende til forskellige uddannelser, samt effekten af den individuelle rejsetid for den enkelte persons søgning af uddannelse.

Analysens kerne består i en statistisk model, som danner grundlag for en grundig analyse af rejsetidens direkte og modererede effekter i forhold til at forklare uddannelsesvalg. Der er estimeret en mixed conditional logit model (McFaddens choice model) for hhv. ungdomsuddannelser og videregående uddannelser. En mere teknisk beskrivelse af modellen fremgår af bilag 4.

7. Bilag

7.1 BILAG 1: SPØRGESKEMA TIL UNDERSØGELSE BLANDT UDDANNELSES- SØGENDE

[Introduction]

Hej, jeg hedder _____. Jeg ringer fra et firma, der hedder Epinion, fordi vi er ved at lave en undersøgelse for Region Hovedstaden. Regionen vil gerne høre, hvilke tanker unge gør sig om valg af uddannelse, og relateret hertil hvordan tiden man bruger på transport påvirker ens valg af uddannelse.

I den forbindelse vil jeg høre, om jeg træffer @name

[INTW: Hvis ny person i røret, gentag da indledningen]

Det tager kun 10 minutter at deltage, og alt hvad du siger, er anonymt.

Du er udvalgt til at deltage i denne undersøgelse, da vi har modtaget et tilfældigt udsnit af unge mellem 15 og 30 år i Region Hovedstaden fra CPR-registret og forskerservice ved Statens Serum Institut, som vi efterfølgende har fundet telefonnumre på.

[1 - single]

Hvor gammel er du?

- ☐ 1. Noter alder:
- ☐ 2. Ønsker ikke at oplyse

[Validation : (age<10 OR age>99) AND 1= 1 : Notér venligst dit alder med 2 cifre, fx 30]

[Condition 1= 1 AND (age<15 OR age>30)]

[2 - single]

Fake_screening out

- ☐ 1. Fake [Filtered]

[3 - single]

Hvilken af følgende situationer om uddannelser passer bedst på dig?

- ☐ 1. Jeg er lige optaget på en uddannelse
- ☐ 2. Jeg har søgt en uddannelse
- ☐ 3. Jeg planlægger at søge en uddannelse til sommer
- ☐ 4. Jeg overvejer at søge en uddannelse til sommer
- ☐ 5. Jeg er ikke under uddannelse og jeg er ikke i gang med at søge
- ☐ 6. Jeg er under uddannelse og er ikke i gang med at søge eller overveje en uddannelse til sommer (fx fordi jeg går i 8. klasse i folkeskolen, 1.g. på gymnasiet mv.)

[Condition 3= 5 OR 3= 6]

[4 - single]

Fake

- ☐ 1. Fake [Filtered]

[5 - single]

[INTW: Tilpas så vidt muligt spørgsmålsformulering i forhold til svaret i foregående spørgsmål]

Hvilken uddannelse er du enten optaget på, har søgt eller planlægger at søge til sommer?

(her tænker vi på den uddannelse, du prioriterer højest)

- ☐ 1. Almengymnasial (stx)
- ☐ 2. Handelsgymnasial (hbx)
- ☐ 3. Teknisk gymnasium (htx)
- ☐ 4. Erhvervsuddannelse (fx murer, snedker, frisør)
- ☐ 5. EUX
- ☐ 6. HF
- ☐ 7. Studenterkursus
- ☐ 8. Kort videregående uddannelse
- ☐ 9. Mellemlang videregående uddannelse
- ☐ 10. Lang videregående uddannelse
- ☐ 11. Anden type uddannelse
- ☐ 13. Ved ikke

[Condition 5= 8 OR 5= 9 OR 5= 10]

[6 - single]

Er denne uddannelse dit førstevalg, hvis du frit kunne vælge mellem uddannelser?

- ☐ 1. Ja
- ☐ 2. Nej
- ☐ 3. Ved ikke

[Condition 5= 4]

[7 - single]

Hvilken type af erhvervsuddannelse er du optaget på, har søgt eller planlægger at søge til sommer?

- ☐ 1. Bil, fly og andre transportmidler
- ☐ 2. Bygge og anlæg
- ☐ 3. Bygnings-og brugerservice
- ☐ 4. Dyr, planter og natur
- ☐ 5. Krop og stil
- ☐ 6. Mad til mennesker
- ☐ 7. Medieproduktion
- ☐ 8. Merkantil
- ☐ 9. Produktion og udvikling
- ☐ 10. Strøm, styring og it
- ☐ 11. Sundhed, omsorg og pædagogik
- ☐ 12. Transport og logistik
- ☐ 13. Anden type
- ☐ 14. Ved ikke

[Condition 5= 1 OR 5= 2 OR 5= 3]

[8 - single]

Hvilken linje er du optaget på, har søgt eller planlægger at søge til sommer?

- ☐ 1. Noter:
- ☐ 2. Ved ikke/husker ikke

[Condition 5= 8 OR 5= 9 OR 5= 10]

[9 - single]

Hvilken videregående uddannelse er du optaget på, har søgt eller planlægger at søge til sommer?

Noter:

- ☐ 1. Noter:
- ☐ 2. Ved ikke/husker ikke

[Condition 5= 1 OR 5= 2 OR 5= 3 OR 5= 4 OR 5= 5 OR 5= 6 OR 5= 7]

[10 - single]

Du har nævnt, at du er optaget på, har søgt eller planlægger at søge #a

Hvilken anden ungdomsuddannelse ville du søge, hvis du ikke kunne vælge det valgte?

- ☐ 1. Almengymnasial (stx)
- ☐ 2. Handelsgymnasial (hvx)
- ☐ 3. Teknisk gymnasium (htx)
- ☐ 4. Erhvervsuddannelse (fx murer, snedker, frisør)
- ☐ 5. EUX
- ☐ 6. HF
- ☐ 7. Studenterkursus
- ☐ 12. Jeg ville ikke vælge en anden ungdomsuddannelse
- ☐ 13. Ved ikke

[Condition 5= 1 OR 5= 2 OR 5= 3 OR 5= 4 OR 5= 5 OR 5= 6 OR 5= 7]

[11 - single]

Hvilken type af ungdomsuddannelse ligger tættest på, hvor du bor?

- ☐ 1. Almengymnasial (stx)
- ☐ 2. Handelsgymnasial (hvx)
- ☐ 3. Teknisk gymnasium (htx)
- ☐ 4. Erhvervsuddannelse (fx murer, snedker, frisør)
- ☐ 5. EUX
- ☐ 6. HF
- ☐ 7. Studenterkursus
- ☐ 8. Ved ikke

[12 - multiple]

Hvem af følgende personer har haft betydning for dit valg af uddannelse? (Du må gerne vælge flere svar)

- ☐ 1. Venner
- ☐ 2. Forældre
- ☐ 3. Anden familie
- ☐ 4. Vejleder
- ☐ 5. Andre, noter
- ☐ 6. Ingen af ovenstående
- ☐ 7. Ved ikke

[13 - multiple]

Hvilke af følgende forhold om lige net-op det konkrete uddannelsessted, hvor du gerne vil gå, har haft betydning for dit valg?

(Du må gerne vælge flere svar)

- ☐ 1. Uddannelsesstedet ligger tæt på, hvor jeg bor

- ☐ 2. Uddannelsesstedet udbyder netop de fag (eller fagpakker) som interesserer mig mest
- ☐ 3. Mange af mine venner/veninder har også søgt til dette uddannelsessted
- ☐ 4. Uddannelsesstedet har et godt ry
- ☐ 5. Andet, noter:
- ☐ 6. Ingen af ovenstående
- ☐ 7. Ved ikke

[14 - multiple]

Hvilke af følgende forhold om selve den type af uddannelse, du gerne vil begynde på, har haft betydning for dit valg?

(Du må gerne vælge flere svar)

- ☐ 1. Uddannelsen giver mange muligheder for at læse videre
- ☐ 2. Uddannelsen passer bedst til mine faglige interesser
- ☐ 3. Uddannelsen giver gode beskæftigelsesmuligheder
- ☐ 4. Andet, noter:
- ☐ 5. Ingen af ovenstående
- ☐ 6. Ved ikke

[Grid_new]

Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn?

[15 - single]

Jeg ved præcist, hvor de uddannelser, jeg interesserer mig for, ligger henne (fx adresse, område i byen mv.)

- ☐ 1. Enig
- ☐ 2. Delvis enig
- ☐ 3. Hverken enig eller uenig
- ☐ 4. Delvis uenig
- ☐ 5. Uenig
- ☐ 6. Ved ikke

[16 - single]

De uddannelser, som ikke interesserer mig ved jeg ikke hvor ligger (fx adresse, område i byen mv.)

- ☐ 1. Enig
- ☐ 2. Delvis enig
- ☐ 3. Hverken enig eller uenig
- ☐ 4. Delvis uenig
- ☐ 5. Uenig

- ☐ 6. Ved ikke

[17 - single]

Hvilken betydning har transporttiden fra din bopæl til uddannelsesstedet for dit valg af uddannelse?

- ☐ 1. Stor betydning
- ☐ 2. En vis betydning
- ☐ 3. Begrænset betydning
- ☐ 4. Ingen betydning
- ☐ 5. Ved ikke

[Condition 17= 1 OR 17= 2 OR 17= 3]

[18 - single]

Har du fravalgt at søge en uddannelse på grund af for lang transporttid?

- ☐ 1. Ja
- ☐ 2. Nej

[Condition 18= 1]

[19 - single]

Hvilken uddannelse fravalgte du?

- ☐ 1. Almengymnasial (stx)
- ☐ 2. Handelsgymnasial (hhx)
- ☐ 3. Teknisk gymnasium (htx)
- ☐ 4. Erhvervsuddannelse (fx murer, snedker, frisør)
- ☐ 5. EUX
- ☐ 6. HF
- ☐ 7. Studenterkursus
- ☐ 8. Videregående uddannelse
- ☐ 9. Anden type uddannelse
- ☐ 10. Ved ikke

[Condition 19= 4]

[20 - single]

Hvilken type af erhvervsuddannelse fravalgte på grund af for lang transporttid?

- ☐ 1. Bil, fly og andre transportmidler
- ☐ 2. Bygge og anlæg
- ☐ 3. Bygnings-og brugerservice
- ☐ 4. Dyr, planter og natur
- ☐ 5. Krop og stil
- ☐ 6. Mad til mennesker
- ☐ 7. Medieproduktion
- ☐ 8. Merkantil
- ☐ 9. Produktion og udvikling
- ☐ 10. Strøm, styring og it
- ☐ 11. Sundhed, omsorg og pædagogik

- ☐ 12. Transport og logistik
- ☐ 13. Anden type
- ☐ 14. Ved ikke

[Condition 19= 8]

[21 - single]

Hvilken videregående uddannelse fravalgte du på grund af for lang transporttid?

Noter:

- ☐ 1. Noter:
- ☐ 2. Ved ikke/husker ikke

[22 - multiple]

Hvordan regner du med, at du vil komme frem til uddannelsesstedet, hvor du gerne vil studere?

- ☐ 1. Gå
- ☐ 2. Cykle
- ☐ 3. Bil/køreløjshold
- ☐ 4. Via kollektiv transport (fx bus, S-tog mv.)
- ☐ 5. Ved ikke

[23 - single]

Hvor mange minutter regner du med, at du ville skulle bruge på transport fra bopæl til uddannelse?

- ☐ 1. 0-10 minutter
- ☐ 2. 11-20 minutter
- ☐ 3. 21-30 minutter
- ☐ 4. 31-40 minutter
- ☐ 5. 41-50 minutter
- ☐ 6. 51-60 minutter
- ☐ 7. Over en time
- ☐ 8. Ved ikke

[24 - single]

Hvor mange minutter er du villig til at bruge på transport fra bopæl til uddannelse?

- ☐ 1. 0-10 minutter
- ☐ 2. 11-20 minutter
- ☐ 3. 21-30 minutter
- ☐ 4. 31-40 minutter
- ☐ 5. 41-50 minutter
- ☐ 6. 51-60 minutter
- ☐ 7. Over en time
- ☐ 8. Ved ikke

[25 - multiple]

Oplever du at der er fordomme om de forskellige uddannelser eller uddannelsessteder?

(fx at unge på en slags uddannelse er på en bestemt positiv eller negativ måde)

- ☐ 1. Ja, om uddannelser
- ☐ 2. Ja, om uddannelsessteder
- ☐ 3. Nej
- ☐ 4. Ved ikke

[Condition 25= 1 OR 25= 2]

[26 - single]

Hvilke fordomme?

Noter venligst:

- ☐ 1. Noter:
- ☐ 2. Ved ikke/husker ikke

[Condition 25= 1 OR 25= 2]

[27 - single]

Har du fravalgt en uddannelse på grund af fordomme om uddannelsen eller uddannelsesstedet?

- ☐ 1. Ja
- ☐ 2. Nej
- ☐ 3. Ved ikke

[28 - single]

Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn?

Jeg kunne godt tænke mig en uddannelse baseret på fjernundervisning, dvs. undervisning hvor man sidder derhjemme og følger undervisningen fra ens computer

- ☐ 1. Enig
- ☐ 2. Delvis enig
- ☐ 3. Hverken enig eller uenig
- ☐ 4. Delvis uenig
- ☐ 5. Uenig
- ☐ 6. Ved ikke

[Grid1]

Nu vil jeg gerne læse nogle udsagn

op, som handler om transport eller turen fra der, hvor du bor, til en uddannelse. Alt hvad du skal gøre er at fortælle, hvilken betydning de forskellige forhold ved transport har for dit valg af uddannelse.

[29 - single]

At der er nem adgang til stoppesteder eller stationer, der hvor jeg bor

- ☐ 1. Stor betydning
- ☐ 2. En vis betydning
- ☐ 3. Begrænset betydning
- ☐ 4. Ingen betydning
- ☐ 5. Ved ikke/ikke relevant

[30 - single]

At der ikke er skift undervejs

- ☐ 1. Stor betydning
- ☐ 2. En vis betydning
- ☐ 3. Begrænset betydning
- ☐ 4. Ingen betydning
- ☐ 5. Ved ikke/ikke relevant

[31 - single]

At man kan bruge transporttiden til forberedelse/lektier

- ☐ 1. Stor betydning
- ☐ 2. En vis betydning
- ☐ 3. Begrænset betydning
- ☐ 4. Ingen betydning
- ☐ 5. Ved ikke/ikke relevant

[32 - single]

At man kan cykle til uddannelsen inden for rimelig tid

- ☐ 1. Stor betydning
- ☐ 2. En vis betydning
- ☐ 3. Begrænset betydning
- ☐ 4. Ingen betydning
- ☐ 5. Ved ikke/ikke relevant

[Grid2]

Nu vil jeg læse en række udsagn op, som handler om din faglighed. Det handler om, hvad DU synes.

Er du bedre eller dårligere end andre

på din alder til...

[INTW: Læs skalaen højt de første gange og indtil respondenterne svarer efter den]

[33 - single]

Sproglige fag som dansk, engelsk og tysk

- ☐ 1. Bedre
- ☐ 2. Hverken bedre eller dårligere
- ☐ 3. Dårligere
- ☐ 4. Ikke relevant/Ved ikke

[34 - single]

Samfundsfaglige fag som historie og samfundsfag

- ☐ 1. Bedre
- ☐ 2. Hverken bedre eller dårligere
- ☐ 3. Dårligere
- ☐ 4. Ikke relevant/Ved ikke

[35 - single]

Naturvidenskabelige fag som matematik, fysik og kemi

- ☐ 1. Bedre
- ☐ 2. Hverken bedre eller dårligere
- ☐ 3. Dårligere
- ☐ 4. Ikke relevant/Ved ikke

[36 - single]

Kreative fag som eksempelvis musik og billedkunst

- ☐ 1. Bedre
- ☐ 2. Hverken bedre eller dårligere
- ☐ 3. Dårligere
- ☐ 4. Ikke relevant/Ved ikke

[Grid new]

Nu vil jeg gerne læse en række udsagn op, som handler om din holdning til job og uddannelse.

Alt hvad du skal gøre er at fortælle, hvor enig eller uenig du er:

[INTW: Læs skalaen højt de første gange og indtil respondenterne svarer efter den]

[37 - single]

Jeg foretrækker en uddannelse, hvor jeg kan være stillesiddende og koncentreret

- ☐ 1. Helt enig
- ☐ 2. Enig
- ☐ 3. Hverken enig eller uenig
- ☐ 4. Uenig
- ☐ 5. Helt uenig
- ☐ 6. Ikke relevant/Ved ikke

[38 - single]

Jeg foretrækker en uddannelse, hvor jeg skal bruge mine hænder

- ☐ 1. Helt enig
- ☐ 2. Enig
- ☐ 3. Hverken enig eller uenig
- ☐ 4. Uenig
- ☐ 5. Helt uenig
- ☐ 6. Ikke relevant/Ved ikke

[39 - single]

Jeg foretrækker at gå på en uddannelse, hvor mine bedste venner/veninder også går

- ☐ 1. Helt enig
- ☐ 2. Enig
- ☐ 3. Hverken enig eller uenig
- ☐ 4. Uenig
- ☐ 5. Helt uenig
- ☐ 6. Ikke relevant/Ved ikke

[40 - single]

Jeg foretrækker at være et sted, hvor der er et stærkt socialt sammenhold

- ☐ 1. Helt enig
- ☐ 2. Enig
- ☐ 3. Hverken enig eller uenig
- ☐ 4. Uenig
- ☐ 5. Helt uenig
- ☐ 6. Ikke relevant/Ved ikke

[Condition 5= 1 OR 5= 2 OR 5= 3 OR 5= 4 OR 5= 5 OR 5= 6 OR 5= 7]

[Grid2-1]

Nu vil jeg læse nogle flere udsagn op, som handler om din faglighed og din holdning til job og uddannelse.

[41 - single]

Jeg vil læse videre efter jeg har afsluttet min ungdomsuddannelse

- ☐ 1. Helt enig
- ☐ 2. Enig
- ☐ 3. Hverken enig eller uenig
- ☐ 4. Uenig
- ☐ 5. Helt uenig
- ☐ 6. Ikke relevant/Ved ikke

[42 - single]

Jeg er ikke interesseret i at tage en længere videregående uddannelse

- ☐ 1. Helt enig
- ☐ 2. Enig
- ☐ 3. Hverken enig eller uenig
- ☐ 4. Uenig
- ☐ 5. Helt uenig
- ☐ 6. Ikke relevant/Ved ikke

[43 - single]

[INTW: Spørger ikke]

Er du?

- ☐ 1. Mand
- ☐ 2. Kvinde

[44 - single]

Hvordan bor du?

- ☐ 1. Jeg bor alene
- ☐ 2. Jeg bor sammen med samlever/ægtefælle
- ☐ 3. Jeg bor i anden form for bofællesskab
- ☐ 4. Jeg bor hos mine forældre
- ☐ 5. Ved ikke/ønsker ikke at svare

[Condition 44= 4]

[45 - single]

Overvejer du at flytte hjemmefra inden for den nærmeste fremtid?

- ☐ 1. Ja
- ☐ 2. Nej
- ☐ 3. Ved ikke

[Condition 45= 1]

[46 - single]

Er det for at komme tættere på bestemte uddannelsessteder?

- ☐ 1. Ja
- ☐ 2. Nej

☐ 3. Ved ikke

[47 - single]

Har du et eller flere børn?

- ☐ 1. Ja
- ☐ 2. Nej
- ☐ 3. Ved ikke

[48 - single]

Hvad er postnummeret på din bopæl?

- ☐ 1. Noter venligst postnummer:
 - ☐ 2. Ønsker ikke at oplyse
- [Validation : (code<900 OR code>9999) AND 48= 1 : Notér venligst postnummer med 4 cifre, fx 8000]

[Condition 5= 8 OR 5= 9 OR 5= 10]

[49 - single]

Hvad er din højst gennemførte uddannelse?

- ☐ 1. Grundskole (folkeskole, privatskole, efterskole)
- ☐ 2. Alment gymnasium
- ☐ 3. HF
- ☐ 4. Studenterkursus
- ☐ 5. Erhvervsgymnasium (HHX eller HTX)
- ☐ 6. Erhvervsuddannelse (fx murer, snedker, frisør)
- ☐ 7. EUX
- ☐ 8. Kort videregående (fx datamatiker, laborant)
- ☐ 9. Mellemlang videregående (fx sygeplejerske, lærer)
- ☐ 10. Bachelor (fx 1. del af en lang videregående uddannelse på universitetet)
- ☐ 11. Lang videregående (fx gymnasielærer, økonom, jurist)
- ☐ 12. Andet, notér venligst:
- ☐ 13. Ved ikke

[50 - single]

Er du medlem af en sportsklub, frivillig forening eller lignende i den kommune, du bor i?

- ☐ 1. Ja
- ☐ 2. Nej
- ☐ 3. Ved ikke

[51 - single]

Ved du, hvad din mors højeste uddan-

nelse er?

- ☐ 1. Grundskole (folkeskole, privatskole, efterskole)
- ☐ 2. Alment gymnasium
- ☐ 3. HF
- ☐ 4. Studenterkursus
- ☐ 5. Erhvervsgymnasium (HHX eller HTX)
- ☐ 6. Erhvervsuddannelse (fx murer, snedker, frisør)
- ☐ 7. EUX
- ☐ 8. Kort videregående (fx datamatiker, laborant)
- ☐ 9. Mellemlang videregående (fx sygeplejerske, lærer)
- ☐ 10. Bachelor (fx 1. del af en lang videregående uddannelse på universitetet)
- ☐ 11. Lang videregående (fx gymnasielærer, økonom, jurist)
- ☐ 12. Andet, notér venligst:
- ☐ 13. Ved ikke

[Condition 1= 1 AND age>=15 AND age<=17]

[52 - single]

Så, det var det, til sidst skal jeg bare spørge, om Region Hovedstaden må kontakte en af dine forældre i den nærmeste fremtid med et lignende spørgeskema?

- ☐ 1. Ja
- ☐ 2. Nej

[Condition 52= 1]

[53 - single]

Så vil jeg gerne bede om navn på den af dine forældre, som først har fødselsdag

Navn - notér venligst:

- ☐ 1. Noter:

[Condition 52= 1]

[54 - single]

Så vil jeg også gerne bede om vedkommendes telefonnummer

Telefonnummer - notér venligst:

- ☐ 1. Noter:

[End of Interview]

Det var det hele - mange tak for hjælpen!

7.2 BILAG 2: SPØRGESKEMA TIL UNDERSØGELSE BLANDT UDDANNELSES- SØGENDES FORÆLDRE

[Introduction]

Hej, jeg hedder _____. Jeg ringer fra et firma, der hedder Epinion, fordi vi er ved at lave en undersøgelse for Region Hovedstaden. Regionen vil gerne høre, hvilke tanker forældre gør sig om deres børns valg af uddannelse, og relateret hertil hvordan transporttid påvirker valg af uddannelse.

I den forbindelse vil jeg høre, om jeg træffer @name

[INTW: Det er ok, hvis man taler med moderen i stedet for faderen eller omvendt]

[INTW: Hvis ny person, gentag da introduktionen]

Det tager kun 8-10 minutter at deltage, og alt hvad du siger, er anonymt.

Du er udvalgt, da du har et eller flere børn mellem 15 og 17 år. Vi har mere konkret modtaget et tilfældigt udsnit af forældre med børn i den aldersgruppe i Region Hovedstaden fra CPR-registret og forskerservice ved Statens Serum Institut, som vi efterfølgende har fundet telefonnumre på.

Hvis du har flere børn i aldersgruppen 15-17 år, bedes du i det følgende tæn-

ke på det barn, der først har fødselsdag næste gang.

[1 - single]

Hvordan er dit barns nuværende uddannelsessituation?

- ☐ 1. Mit barn er lige optaget på en uddannelse
- ☐ 2. Mit barn har søgt en uddannelse
- ☐ 3. Mit barn planlægger at søge en uddannelse til sommer
- ☐ 4. Mit barn overvejer at søge en uddannelse til sommer
- ☐ 5. Mit barn er ikke under uddannelse og mit barn er ikke i gang med at søge
- ☐ 6. Mit barn er under uddannelse og er ikke i gang med at søge eller overveje en uddannelse til sommer (fx fordi barnet er i 8. klasse i folkeskolen, 1.g på gymnasiet mv.)
- ☐ 7. Ved ikke

[Condition 1= 6 OR 1= 5 OR 1= 7]

[2 - single]

Fake

- ☐ 1. Fake [Filtered]

[3 - single]

[INTW: Tilpas så vidt muligt spørgsmålsformulering i forhold til svaret i foregående spørgsmål]

Hvilken uddannelse er dit barn enten optaget på, har søgt eller planlægger at søge til sommer?

(her tænker vi på den uddannelse, dit barn prioriterer højest)

- ☐ 1. Almengymnasial (stx)
- ☐ 2. Handelsgymnasial (hhx)
- ☐ 3. Teknisk gymnasium (htx)
- ☐ 4. Erhvervsuddannelse
- ☐ 5. EUX
- ☐ 6. Studenterkursus
- ☐ 7. HF
- ☐ 8. Anden type uddannelse
- ☐ 9. Ved ikke

[4 - single]

Er dit barn flyttet hjemmefra?

- ☐ 1. Ja
- ☐ 2. Nej

[5 - single]

Hvilken betydning vurderer du, at transporttiden fra bopæl til de uddannelser, dit barn interesserer sig for, har for dit barns valg af uddannelse?

- ☐ 1. Stor betydning
- ☐ 2. En vis betydning
- ☐ 3. Begrænset betydning
- ☐ 4. Ingen betydning
- ☐ 5. Ved ikke

[Condition 5= 1 OR 5= 2 OR 5= 3]

[6 - single]

Har dit barn fravalgt at søge eller overveje en uddannelse på grund af for stor transporttid fra bopæl til uddannelsen?

- ☐ 1. Ja
- ☐ 2. Nej

[Condition 6= 1]

[7 - single]

Hvilke uddannelser har dit barn fravalgt at søge eller overveje på grund af for stor transporttid?

- ☐ 1. Noter venligst:
- ☐ 2. Ved ikke

[8 - single]

Har du diskuteret valg af uddannelse med dit barn?

- ☐ 1. Ja
- ☐ 2. Nej
- ☐ 3. Ved ikke

[Condition 8= 1]

[9 - single]

Hvilken type af uddannelse har du anbefalet dit barn at vælge?

- ☐ 1. Erhvervsuddannelse (fx murer, snedker, frisør)

- ☐ 2. Gymnasial uddannelse (fx gymnasium, erhvervsgymnasium, HF, studenterkursus)
- ☐ 3. Anden type af uddannelse
- ☐ 4. Ingen bestemt type af uddannelse
- ☐ 5. Ved ikke

[10 - single]

Har transporttiderne til forskellige uddannelser haft en betydning for, hvordan du har rådgivet dit barn om uddannelse?

- ☐ 1. Ja
- ☐ 2. Nej
- ☐ 3. Ved ikke

[11 - multiple]

Hvilke transportmidler regner du med, at dit barn vil bruge for at komme frem til uddannelsesstedet?
(Du må gerne angive flere svar)

- ☐ 1. Gå
- ☐ 2. Cykle
- ☐ 3. Bil/kørelighed
- ☐ 4. Via kollektiv transport (fx bus, S-tog mv.)
- ☐ 5. Ved ikke

[12 - single]

Hvor mange minutter tror du, at dit barn er villigt til at bruge på transport fra bopæl til uddannelse?

- ☐ 1. 0 - 10 minutter
- ☐ 2. 11 - 20 minutter
- ☐ 3. 21 - 30 minutter
- ☐ 4. 31 - 40 minutter
- ☐ 5. 41 - 50 minutter
- ☐ 6. 51 - 60 minutter
- ☐ 7. Over en time
- ☐ 8. Ved ikke

[13 - single]

Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn?

Mit barn ved præcist, hvor de nærmeste ungdomsuddannelsesinstitutioner er beliggende?

- ☐ 1. Helt enig
- ☐ 2. Enig
- ☐ 3. Hverken enig eller uenig
- ☐ 4. Uenig
- ☐ 5. Helt uenig
- ☐ 6. Ved ikke

[14 - single]

Hvor stor betydning oplever du, at du som forælder har haft for dit barns til- eller fravalg af uddannelser?

- ☐ 1. Stor betydning
- ☐ 2. En vis betydning
- ☐ 3. Begrænset betydning
- ☐ 4. Ingen betydning
- ☐ 5. Ved ikke

[Condition 14= 1 OR 14= 2]

[15 - single]

Forklar gerne hvorfor du oplever at have haft en betydning for dit barns til- eller fravalg af en uddannelse:

- ☐ 1. Noter:
- ☐ 2. Ved ikke

[Grid2]

Nu vil jeg gerne spørge dig om, hvilken betydning følgende forhold ved transport fra bopæl til et uddannelsessted har for dit barns valg af uddannelse.

[16 - single]

At det er nemt at finde ud af, hvordan man kommer til uddannelsen

- ☐ 1. Stor betydning
- ☐ 2. En vis betydning
- ☐ 3. Begrænset betydning
- ☐ 4. Ingen betydning
- ☐ 5. Ved ikke

[17 - single]

At prisen ikke er for dyr

- ☐ 1. Stor betydning
- ☐ 2. En vis betydning
- ☐ 3. Begrænset betydning
- ☐ 4. Ingen betydning
- ☐ 5. Ved ikke

[18 - single]

At busserne eller togene kommer til tiden

- ☐ 1. Stor betydning
- ☐ 2. En vis betydning
- ☐ 3. Begrænset betydning
- ☐ 4. Ingen betydning
- ☐ 5. Ved ikke

[19 - single]

At der er nem adgang til stoppesteder eller stationer, der hvor I bor

- ☐ 1. Stor betydning
- ☐ 2. En vis betydning
- ☐ 3. Begrænset betydning
- ☐ 4. Ingen betydning
- ☐ 5. Ved ikke

[20 - single]

Tryghed under rejsen fra bopæl til uddannelsen

- ☐ 1. Stor betydning
- ☐ 2. En vis betydning
- ☐ 3. Begrænset betydning
- ☐ 4. Ingen betydning
- ☐ 5. Ved ikke

[21 - single]

At der er max 1 skift undervejs

- ☐ 1. Stor betydning
- ☐ 2. En vis betydning
- ☐ 3. Begrænset betydning
- ☐ 4. Ingen betydning
- ☐ 5. Ved ikke

[22 - single]

At man kan bruge transporttiden til forberedelse/lektier

- ☐ 1. Stor betydning
- ☐ 2. En vis betydning
- ☐ 3. Begrænset betydning
- ☐ 4. Ingen betydning
- ☐ 5. Ved ikke

[23 - single]

At man kan cykle til uddannelsen inden for rimelig tid

- ☐ 1. Stor betydning
- ☐ 2. En vis betydning
- ☐ 3. Begrænset betydning

- ☐ 4. Ingen betydning
- ☐ 5. Ved ikke

[24 - single]

Er dit barn tidligere faldet fra en ungdomsuddannelse (fx gymnasial, HF, erhvervsuddannelse) på grund af for lang transporttid?

- ☐ 1. Ja
- ☐ 2. Nej
- ☐ 3. Ved ikke

[25 - single]

Hvad er din alder?

Noter alder:

- ☐ 1. Noter alder:
- ☐ 2. Ønsker ikke at oplyse

[Validation : (age<10 OR age>99) AND 25= 1 :
Notér venligst dit alder med 2 cifre, fx 30]

[26 - single]

[INTW: Spørger ikke]

Er du?

- ☐ 1. Mand
- ☐ 2. Kvinde

[27 - single]

Hvor mange personer er der i husstanden, inklusiv dig selv?

- ☐ 1. 1
- ☐ 2. 2
- ☐ 3. 3
- ☐ 4. 4 eller flere
- ☐ 5. Ved ikke

[28 - single]

Hvad er din højst gennemførte uddannelse?

- ☐ 1. Grundskole (folkeskole, privatskole, efterskole)
- ☐ 2. Gymnasie, HF, studenterkursus
- ☐ 3. Erhvervsgymnasium (HHX eller HTX)
- ☐ 4. Erhvervsfaglig (f.eks. tømrer, frisør, kontorassistent)
- ☐ 5. Kort videregående (f.eks. datamatiker, laborant)
- ☐ 6. Mellemlang videregående (f.eks. teknikumingeniør, lærer)

- ☐ 7. Bachelor (f.eks. 1. del af en lang videregående uddannelse)
- ☐ 8. Lang videregående (f.eks. gymnasielærer, økonom, jurist)
- ☐ 9. Ønsker ikke at svare

[29 - single]

Hvad er din nuværende beskæftigelse?

- ☐ 1. Ufaglært arbejder
- ☐ 2. Faglært arbejder
- ☐ 3. Lavere funktionær
- ☐ 4. Højere funktionær
- ☐ 5. Selvstændig
- ☐ 6. Medhjælpende ægtefælle
- ☐ 7. Under uddannelse
- ☐ 8. Hjemmegående
- ☐ 9. Arbejdsløs
- ☐ 10. Pensionist, efterlønsmodtager, førtidspensionist eller lign.
- ☐ 11. Andet:
- ☐ 12. Ønsker ikke at svare

[30 - single]

Hvad er postnummeret på din bopæl?

Noter venligst postnummer:

- ☐ 1. Noter venligst postnummer:
- ☐ 2. Ønsker ikke at oplyse

[Validation : (code<900 OR code>9999) AND 30= 1 :
Notér venligst postnummer med 4 cifre, fx 8000]

[31 - single]

Hvordan vil du betegne området, hvor du bor?

- ☐ 1. Bor på landet
- ☐ 2. Bor i by under 10.000 indbyggere
- ☐ 3. Bor i by mellem 10.000 og 49.999 indbyggere
- ☐ 4. Bor i by mellem 50.000 og 499.000 indbyggere
- ☐ 5. Bor i Hovedstadsområdet
- ☐ 6. Ved ikke/vil ikke svare

[32 - single]

Er dit barn medlem af en sportsklub, frivillig forening eller lignende i den kommune, dit barn bor i?

- ☐ 1. Ja
- ☐ 2. Nej
- ☐ 3. Ved ikke

[End of Interview]

Det var det hele - mange tak for hjælpen!

7.3 BILAG 3: KONTROLVARIABLE OG MODELSPECIFIKATION

I dette bilag beskrives, hvordan effekten af rejsetid på søgning af hhv. ungdoms- og videregående uddannelse er modelleret. Først operationaliseres undersøgelsens kontrolvariable, da variablene for rejsetid allerede er omtalt i bilag 1. Dernæst præsenteres den valgte modelspecifikation. Endelig vises de detaljerede resultater af analyserne.

Der er en lang række forhold, der bør kontrolleres for, når rejsetids betydning for valg af uddannelse skal undersøges. Først vil de forskellige karakteristika ved de uddannelsessøgende derfor blive operationaliseret, herunder de uddannelsessøgendes karakterer. Dernæst vil en række kontrolvariable i forhold til familiekarakteristika blive gennemgået.

Kontrolvariable – karakteristika ved de uddannelsessøgende

Der er kontrolleret for en række individuelle karakteristika ved de uddannelsessøgende. Først og fremmest er der kontrolleret for køn, herkomst samt alder. Køn måles gennem en dikotom variabel for mand, hvor 1 er mand og 0 er kvinde. Herkomst måles gennem en dikotom variabel, hvor 1 er vestlig og 0 er ikke-vestlig.⁴ Alder er målt gennem en intervalskaleret variabel, hvor alder er udtrykt i hele antal år.

En af de særlige styrker ved denne undersøgelse er, at det også er muligt at kontrollere for de uddannelsessøgendes kognitive evner, inden de starter på hhv. en ungdoms- eller videregående uddannelse. De uddannelsessøgendes kognitive evner er konkret operationaliseret på to måder. For analyserne, der ser på valg af ungdomsuddannelse, er det således målt ud fra de uddannelsessøgendes eksamensresultat i folkeskolen ved de bundne afgangsprøver i dansk, matematik, engelsk og fysik/kemi.⁵ Dansk og matematik er to meget centrale fag i folkeskolen, og de indfanger både de uddannelsessøgendes humanistiske og naturvidenskabelige evner. For at være på den sikre side, er det dog valgt også at medtage karakterer i engelsk og fysik/kemi. For analyserne, der ser på valg af videregående uddannelse, er kognitive evner målt ud fra karaktergennemsnit i gymnasiet. I begge tilfælde indgår kognitive evner i analyserne som intervalskalerede variable med et karaktergennemsnit efter 7-trins-skalaen.

⁴ Denne inddeling er lavet efter Danmarks Statistiks definition af en etnisk dansker: En person er dansker, hvis mindst én af forældrene både er dansk statsborger og er født i Danmark. Det har således ikke betydning, om personen selv er dansk statsborger eller født i Danmark. En person er indvander, hvis personen er født i udlandet og efterkommer, hvis personen er født i Danmark. Opgørelsen af vestlige og ikke-vestlige lande er ligeledes lavet ud fra Danmarks Statistiks definition af vestlige lande.

⁵ Eksklusiv dansk orden.

Kontrolvariable – karakteristika ved de uddannelsessøgendes forældre

Ud over individuelle karakteristika ved de uddannelsessøgende, er det også helt afgørende at tage højde for de uddannelsessøgendes familiemæssige baggrund. Af socioøkonomiske faktorer er der kontrolleret for både morens og farens højeste fuldførte uddannelse, deres arbejdsmarkedsstatus samt indkomst. Uddannelsesvariablerne er dikotome variable, hvor 1 er lang videregående uddannelse, og 0 er uddannelse fra og med grundskolen til og med mellemlang videregående uddannelse. Arbejdsmarkedsstatus er opgjort ud fra to dikotome variable, hvor 1 er beskæftiget, og 0 er uden for arbejdsstyrken eller arbejdsløs. Indkomst er en samlet intervallskaleret variabel, hvor morens og farens bruttoindkomst er summeret.

Udover forældrenes socioøkonomiske status er der endvidere kontrolleret for familiens boligform, som tillige har vist sig at være et godt mål for forældrenes socioøkonomiske status. For at undgå problemer med multikollinearitet er det for boligform kun valgt at inddrage familiens boligform frem for morens og farens. Såfremt den uddannelsessøgende er flyttet hjemmefra, danner vedkommende selv en familie. Boligform måles gennem en dikotom variabel, hvor 1 er ejerbolig, og 0 er lejebolig.

Derudover er forældrenes familiemønstre også inddraget. Dette måles i denne undersøgelse gennem en dikotom variabel, hvor 1 er, at moren til barnet er enlig, mens 0 er, at moren er i et fast forhold. Det er kun morens civilstatus, der bruges, fordi når forældrene er skilt, er der størst sandsynlighed for, at den uddannelsessøgende bor hos moren, hvorfor morens civilstatus er valgt frem for farens.

Opsamlende i forhold til de forskellige kontrolvariabler i denne undersøgelse, må der siges at være god kontrol for variabler, der som minimum kan tænkes at påvirke valg af uddannelse. Denne rapports forfattere er ikke bekendt med studier af betydningen af rejsetid for valg af uddannelse, der har lige så omfattende kontrol for relevante tredjevariabler.

Modelspecifikation

Analysens afhængige variabel er søgning af uddannelse. Mere konkret er der, som omtalt i bilag 1, tale om søgning til hhv. ungdoms- og videregående uddannelse. På ungdomsniveau er dette operationaliseret gennem en nominal variabel med otte kategorier, mens der på videregående niveau benyttes en nominal variabel med tre kategorier. Der er i den forbindelse en væsentlig udfordring forbundet med at estimere effekten af rejsetid på de uddannelsessøgendes valg af uddannelse.

Således er der blandt de uafhængige, eller forklarende variable, to typer af variable. Dels case-specifikke variable, som kun varierer på tværs af de uddannelsessøgende. Eksempelvis køn og alder. Dels alternativ-specifikke variable, der både varierer på tværs af individer og kategorier på den afhængige variabel. Eksempelvis rejsetid med kollektiv transport. Skematisk kan datas struktur derfor illustreres som vist nedenfor i Tabel 20.

Tabel 20. Struktur i data til den registerbaserede effektanalyse

ID	Uddannelse	Uddannelsesvalg	Køn	Alder	Rejsetid
----	------------	-----------------	-----	-------	----------

1	Erhvervsakademi	0	Mand	22	17
1	Professionshøjskole	1	Mand	22	9
1	Universitet	0	Mand	22	12
2	Erhvervsakademi	0	Kvinde	20	22
2	Professionshøjskole	0	Kvinde	20	19
2	Universitet	1	Kvinde	20	11

Tabellen viser, at den uddannelsessøgende med ID = 1 har valgt at læse på en professionshøjskole. Vedkommende er mand, 22 år gammel og har stået mellem et valg af tre alternativer, hhv. at læse en uddannelse på et erhvervsakademi, en professionshøjskole eller på universitetet.⁶ Vedkommandes rejsetid med kollektiv transport er 17 minutter til nærmeste erhvervsakademi, 9 minutter til nærmeste professionshøjskole og 12 minutter til nærmeste universitet. Denne type data med flere typer af variable kræver en helt særlig model for at estimere effekten af rejsetid på søgemønstre.

Derfor bruges den såkaldte mixed conditional logit model, også kaldet McFaddens choice model. Denne hjælper med at svare på spørgsmålet om, hvordan egenskaber ved kategorierne på den afhængige variabel (søgning af uddannelse), såsom rejsetid til hver kategori for det enkelte individ, påvirker de uddannelsessøgendes tilbøjelighed til at søge uddannelsen. Dette kan analyseres i en mixed conditional logit model, hvor man både kan inkludere case- og alternativ-specifikke variable.

Konkret estimeres først to modeller for hovedanalyserne om den direkte effekt af rejsetid, hhv. uden og med kontrol for karakteristika ved de uddannelsessøgende og deres forældre. Samtidig kan man i den forbindelse gennem inddragelse af en række interaktionsled mellem variabelen for rejsetid og kategorierne på den afhængige variabel analysere, om afstandsfølsomheden er større eller mindre for en bestemt uddannelseskategori relativt til den generelle afstandsfølsomhed.

Dernæst estimeres en række forskellige modeller for interaktionsanalyserne. Det vil sige modeller, hvor det testes, om effekten af rejsetid varierer i takt med nogle af kontrolvariablene. I den forbindelse inddrages de forskellige interaktionsled på skift. Endelig vurderes forudsætningerne for modellerne i øvrigt som tilfredsstillende opfyldte.

Regressionstabeller

⁶ Analysen afgrænser sig, som tidligere nævnt, fra individer der ikke har søgt en uddannelse.

Nedenstående tabeller viser de empiriske resultater fra analyserne af effekten af rejsetid på valg af uddannelse.⁷ Først vises i Tabel 21 analyserne vedrørende valg af ungdomsuddannelse, mens Tabel 22 efterfølgende præsenterer resultaterne i forhold til valg af videregående uddannelse.

Tabel 21. Mixed conditional logit modeller for forklaring af valg af ungdomsuddannelse

	Model I (uden kontrol)	Model II (med kontrol)
Samlet rejsetid (i minutter)	-0,0075*** (0,0013)	-0,0053*** (0,0015)
Hf	-2,3100*** (0,0378)	-25,7435*** (1,2375)
Mand (reference: kvinde)		-0,4015*** (0,0958)
Alder (i hele år)		1,6724*** (0,0749)
Vestlig (reference: ikke-vestlig indvandrere eller efterkommer)		0,7758*** (0,7758)
Karaktergennemsnit ved FSA		-0,4721*** (0,0271)
Faderen har en lang videregående uddannelse (reference: afsluttet uddannelse mindre end lang videregående uddannelse)		-0,4951* (0,2199)
Moderen har en lang videregående uddannelse (reference: afsluttet uddannelse mindre end lang videregående uddannelse)		-1,1185*** (0,3123)
Faderen i beskæftigelse (reference: arbejdsløs eller uden for arbejdsmarkedet)		-0,0645 (0,1267)
Moderen i beskæftigelse (reference: arbejdsløs eller uden for arbejdsmarkedet)		0,1586 (0,1305)
Ejerbolig (reference: lejebolig)		0,1184 (0,1106)
Moderen er enlig (reference: i forhold)		0,1054 (0,1099)
Samlet indkomst for moderen og faderen (i kroner)		0,0000*** (0,0000)
Hhx	-1,9620*** (0,0348)	-2,9558** (1,0708)
Mand (reference: kvinde)		0,7561*** (0,0730)
Alder (i hele år)		0,128 (0,0664)
Vestlig (reference: ikke-vestlig indvandrere eller efterkommer)		-0,3281** (0,1128)
Karaktergennemsnit ved FSA		-0,1692*** (0,0192)
Faderen har en lang videregående uddannelse (reference: afsluttet uddannelse mindre end lang videregående uddannelse)		-0,8066*** (0,1376)
Moderen har en lang videregående uddannelse (reference: afsluttet uddannelse mindre end lang videregående uddannelse)		-1,1898*** (0,1811)
Faderen i beskæftigelse (reference: arbejdsløs eller uden for arbejdsmarkedet)		-0,0166 (0,1053)
Moderen i beskæftigelse (reference: arbejdsløs eller uden for arbejdsmarkedet)		0,1967 (0,1071)
Ejerbolig (reference: lejebolig)		0,2461** (0,0870)
Moderen er enlig (reference: i forhold)		0,0554 (0,0889)

⁷ Tabellerne for interaktionshypoteserne er ikke gengivet. De udleveres gerne mod forespørgsel.

Samlet indkomst for moderen og faderen (i kroner)	0,0000 (0,0000)
Htx	-2,1349*** (0,0376)
Mand (reference: kvinde)	1,4268*** (0,0883)
Alder (i hele år)	-0,0111 (0,0776)
Vestlig (reference: ikke-vestlig indvander eller efterkommer)	0,0357 (0,1348)
Karaktergennemsnit ved FSA	0,0376 (0,0213)
Faderen har en lang videregående uddannelse (reference: afsluttet uddannelse mindre end lang videregående uddannelse)	-0,4053*** (0,1266)
Moderen har en lang videregående uddannelse (reference: afsluttet uddannelse mindre end lang videregående uddannelse)	-0,6201*** (0,1478)
Faderen i beskæftigelse (reference: arbejdsløs eller uden for arbejdsmarkedet)	-0,1057 (0,1151)
Moderen i beskæftigelse (reference: arbejdsløs eller uden for arbejdsmarkedet)	-0,1986 (0,1136)
Ejerbolig (reference: lejebolig)	0,1582 (0,0957)
Moderen er enlig (reference: i forhold)	0,0074 (0,0978)
Samlet indkomst for moderen og faderen (i kroner)	-0,0000*** (0,0000)
Erhvervsfaglig - merkantil	-2,7200*** (0,0477)
Mand (reference: kvinde)	-0,0772 (0,1181)
Alder (i hele år)	0,6740*** (0,0925)
Vestlig (reference: ikke-vestlig indvander eller efterkommer)	1,4066*** (0,1817)
Karaktergennemsnit ved FSA	-0,9139*** (0,0376)
Faderen har en lang videregående uddannelse (reference: afsluttet uddannelse mindre end lang videregående uddannelse)	-0,6279 (0,3244)
Moderen har en lang videregående uddannelse (reference: afsluttet uddannelse mindre end lang videregående uddannelse)	-0,5542 (0,3901)
Faderen i beskæftigelse (reference: arbejdsløs eller uden for arbejdsmarkedet)	0,0170 (0,1537)
Moderen i beskæftigelse (reference: arbejdsløs eller uden for arbejdsmarkedet)	-0,0513 (0,1550)
Ejerbolig (reference: lejebolig)	0,1582 (0,0957)
Moderen er enlig (reference: i forhold)	0,0074 (0,0977)
Samlet indkomst for moderen og faderen (i kroner)	-0,0000*** (0,0000)
Erhvervsfaglig - SOSU	-3,0100*** (0,0548)
Mand (reference: kvinde)	-1,3053*** (0,1631)
Alder (i hele år)	1,0613*** (0,1082)
Vestlig (reference: ikke-vestlig indvander eller efterkommer)	1,6364*** (0,2095)
Karaktergennemsnit ved FSA	-1,0232*** (0,0465)
Faderen har en lang videregående uddannelse (reference: afsluttet uddannelse mindre end lang videregående uddannelse)	-1,7898* (0,7326)
Moderen har en lang videregående uddannelse (reference: afsluttet uddannelse mindre end lang videregående uddannelse)	-1,3133 (0,7452)
Faderen i beskæftigelse (reference: arbejdsløs eller uden for arbejdsmarkedet)	0,1140 (0,1765)
Moderen i beskæftigelse (reference: arbejdsløs eller uden for arbejdsmarkedet)	0,0547 (0,1816)

Ejerbolig (reference: lejebolig)		-0,2072 (0,1614)
Moderen er enig (reference: i forhold)		-0,0866 (0,1610)
Samlet indkomst for moderen og faderen (i kroner)		-0,0000* (0,0000)
Erhvervsfaglig - service	-3,1380*** (0,0598)	-8,4391*** (1,8335)
Mand (reference: kvinde)		0,0303 (0,1384)
Alder (i hele år)		0,5054*** (0,1114)
Vestlig (reference: ikke-vestlig indvander eller efterkommer)		3,8371*** (0,3920)
Karaktergennemsnit ved FSA		-0,9027*** (0,0428)
Faderen har en lang videregående uddannelse (reference: afsluttet uddannelse mindre end lang videregående uddannelse)		-1,1686** (0,4373)
Moderen har en lang videregående uddannelse (reference: afsluttet uddannelse mindre end lang videregående uddannelse)		-0,3858 (0,4125)
Faderen i beskæftigelse (reference: arbejdsløs eller uden for arbejdsmarkedet)		-0,0987 (0,1866)
Moderen i beskæftigelse (reference: arbejdsløs eller uden for arbejdsmarkedet)		0,0495 (0,1946)
Ejerbolig (reference: lejebolig)		-0,0701 (0,1539)
Moderen er enig (reference: i forhold)		0,0078 (0,1562)
Samlet indkomst for moderen og faderen (i kroner)		-0,0000*** (0,0000)
Erhvervsfaglig - teknik og håndværk	-1,9373*** (0,0337)	-4,4049*** (1,1838)
Mand (reference: kvinde)		2,7470*** (0,1401)
Alder (i hele år)		0,2696*** (0,0729)
Vestlig (reference: ikke-vestlig indvander eller efterkommer)		2,3593*** (0,0729)
Karaktergennemsnit ved FSA		-0,8855*** (0,0285)
Faderen har en lang videregående uddannelse (reference: afsluttet uddannelse mindre end lang videregående uddannelse)		-1,3791*** (0,2553)
Moderen har en lang videregående uddannelse (reference: afsluttet uddannelse mindre end lang videregående uddannelse)		-0,7895** (0,2812)
Faderen i beskæftigelse (reference: arbejdsløs eller uden for arbejdsmarkedet)		0,0252 (0,1276)
Moderen i beskæftigelse (reference: arbejdsløs eller uden for arbejdsmarkedet)		0,0367 (0,1271)
Ejerbolig (reference: lejebolig)		0,0490 (0,1045)
Moderen er enig (reference: i forhold)		0,2183* (0,1053)
Samlet indkomst for moderen og faderen (i kroner)		-0,0000*** (0,0000)
Antal observationer / cases	103.736 / 12.967	90.360 / 11.295
Pseudo R²	0,001	0,357
AIC / BIC	35.710 / 35.787	23.144 / 23.944
Note:		
1. To-sidet signifikanttest. * p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001. Standardfejl i parentes.		
2. Stx er den udeladte kategori på den afhængige variabel		
Kilde: Danmarks Statistik; Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse; Den Koordinerede Tilmelding; Rejseplanen.dk		

Tabel 22. Mixed conditional logit modeller for forklaring af valg af videregående uddannelse

	Model I (uden kontrol)	Model II (med kontrol)
Samlet rejsetid (i minutter)	-0,0028*** (0,0005)	-0,0042*** (0,0007)
Erhvervsakademi	-1,7727*** (0,0245)	0,5825 (0,3467)

Mand (reference: kvinde)	-0,1736** (0,0673)
Alder (i hele år)	0,0486*** (0,0144)
Vestlig (reference: ikke-vestlig indvander eller efterkommer)	0,2585* (0,1170)
Karaktergennemsnit ved gymnasial uddannelse	-0,5675*** (0,0195)
Faderen har en lang videregående uddannelse (reference: afsluttet uddannelse mindre end lang videregående uddannelse)	-0,5019*** (0,1070)
Moderen har en lang videregående uddannelse (reference: afsluttet uddannelse mindre end lang videregående uddannelse)	-0,6424*** (0,1416)
Faderen i beskæftigelse (reference: arbejdsløs eller uden for arbejdsmarkedet)	0,0643 (0,0925)
Moderen i beskæftigelse (reference: arbejdsløs eller uden for arbejdsmarkedet)	0,0008 (0,0970)
Ejerbolig (reference: lejebolig)	-0,2081** (0,0769)
Moderen er enlig (reference: i forhold)	-0,0707 (0,0783)
Samlet indkomst for moderen og faderen (i kroner)	0,0000 (0,0000)
Professionshøjskole	-0,6785*** (0,0163) 0,0191 (0,2322)
Mand (reference: kvinde)	-0,7537*** (0,0460)
Alder (i hele år)	0,1005*** (0,0095)
Vestlig (reference: ikke-vestlig indvander eller efterkommer)	0,3364*** (0,0852)
Karaktergennemsnit ved gymnasial uddannelse	-0,4120*** (0,0121)
Faderen har en lang videregående uddannelse (reference: afsluttet uddannelse mindre end lang videregående uddannelse)	-0,3400*** (0,0647)
Moderen har en lang videregående uddannelse (reference: afsluttet uddannelse mindre end lang videregående uddannelse)	-0,4660*** (0,0818)
Faderen i beskæftigelse (reference: arbejdsløs eller uden for arbejdsmarkedet)	0,1556 (0,0631)
Moderen i beskæftigelse (reference: arbejdsløs eller uden for arbejdsmarkedet)	0,0047 (0,0664)
Ejerbolig (reference: lejebolig)	-0,2163*** (0,0514)
Moderen er enlig (reference: i forhold)	-0,1201* (0,0525)
Samlet indkomst for moderen og faderen (i kroner)	-0,0000*** (0,0000)
Antal observationer / cases	58.050 / 19.350 39.729 / 13.243
Pseudo R²	0,001 0,447
AIC / BIC	35.011 / 35.038 19.435 / 19.650
Note: 1. To-sidet signifikantstest. * p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001. Standardfejl i parentes. 2. Universitet er den udeladte kategori på den afhængige variabel Kilde: Danmarks Statistik; Fælles Tilmelding til Ungdomsuddannelse; Den Koordinerede Tilmelding; Rejseplanen.dk	

7.4 BILAG 4: UDBUD AF ERHVERVSUDDANNELSER I REGION HOVEDSTADEN

I tabellen nedenfor præsenteres en liste over alle erhvervsuddannelser opdelt i forhold til de 12 erhvervsfaglig fællesindgang. Der er i alt 108 uddannelser. Komplexiteten er altså relativ stor. 67 af uddannelserne kan tages på erhvervsskoler i Region Hovedstaden, mens 41 af uddannelserne kun er tilgængelige på erhvervsskoler uden for regionen.

Tabel 23. Udbud af erhvervsuddannelser i Region Hovedstaden.

Erhvervsfaglig fællesindgang	Udbydes i Region Hovedstaden	Uddannelse
Bil, fly og andre transportmidler	Ja	Cykel- og motorcykelmekanikeruddannelsen Flymekaniker Karrosseriuddannelsen Lastvogsmekaniker Personvogsmekaniker
	Nej	Bådmekaniker Entreprenør- og landbrugsmaskinuddannelsen Vognmaler
Bygge og anlæg	Ja	Anlægsstruktør, bygningsstruktør og brolægger Byggemontagetekniker Bygningssmaler Maskinsnedker Murer Snedker Træfagenes byggeuddannelse VVS-energiuddannelsen
	Nej	Boligmonteringsuddannelsen Garmester Skorstensfejer Stenhugger Stukkatør Tagdækker Teknisk isolatør
Bygnings- og brugerservice	Ja	Ejendomsservicetekniker Serviceassistent Sikkerhedsvagt
	Nej	
Dyr, planter og natur	Ja	Skov- og naturtekniker
	Nej	Anlægsgartner Dyrepasser Greenkeeper Landbrugets lederuddannelse Landbrugsuddannelsen Produktionsgartner Veterinærsygeplejerske Væksthusgartner
Krop og stil	Ja	Fitnessinstruktør Frisør

Erhvervsfaglig fællesindgang	Udbydes i Region Hovedstaden	Uddannelse
		Kosmetiker
	Nej	
Mad til mennesker	Ja	Ernæringsassistent Gastronom Receptionist Tjener
	Nej	Bager og konditor Detailslagter Industrislagter Mejerist Tarmreenser
Medieproduktion	Ja	Film- og tv-produktionsuddannelsen Fotograf Grafisk tekniker Mediegrafiker Skiltetekniker
	Nej	Digital media Web-integrator
Merkantil	Ja	Detailhandel Eventkoordinator Handelsuddannelsen Kontoruddannelsen Sundhedsservicesekretær
	Nej	Finansuddannelsen Generel kontoruddannelse
Produktion og udvikling	Ja	Beklædningshåndværker Beslagsmed Cnc-teknikuddannelsen Finmekaniker Guld- og sølvsmedeuddannelsen Industrioperatør Industrieteknikeruddannelsen Laboratorietandtekniker Maritime håndværksfag Metalsmed Modelsnedker Oliefyrstekniker Ortopædist Produktør Smed Støberitekniker Teknisk designer Værktøjsuddannelsen
	Nej	Køletekniker Overfladebehandler Plastmager Skibsmekaniker Skibsmontør Skibstekniker Urmager Vindmølleoperatør

Erhvervsfaglig fællesindgang	Udbydes i Region Hovedstaden	Uddannelse
Strøm, styring og IT	Ja	Automatik- og procesuddannelsen Data- og kommunikationsuddannelsen Elektriker Elektronik- og svagstrømsuddannelsen Forsyningsoperatør Teater-, udstillings- og eventtekniker Procesoperatør
	Nej	Frontline radio-tv-supporter Frontline pc-supporter Elektronikoperatør
Sundhed, omsorg og pædagogik	Ja	Den pædagogiske assistentuddannelse Social- og sundhedsuddannelsen Tandklinikassistent
	Nej	Hospitalsteknisk assistent
Transport og logistik	Ja	Lager- og terminaluddannelsen Lufthavnsuddannelsen Personbefordringsuddannelsen Redderuddannelsen Vejgodstransportuddannelsen
	Nej	Havne- og terminaluddannelsen Togklargøringsuddannelsen

Kilde: ug.dk

Der er 12 fællesindgange til de fire grundforløb. Teknik, håndværk og transport omfatter fællesindgangene: Bil, fly og andre transportmidler, Bygge og anlæg, Medieproduktion, Produktion og udvikling, Strøm, styring og IT, Transport og logistik. Fællesindgangene Merkantile og Sundhed og pædagogik er ikke opdelt yderligere. Krop, natur og service omfatter fællesindgangene: Bygnings- og brugerservice, Dyr, planter og natur, Krop og stil, Mad til mennesker. Tabellen nedenfor giver et overblik hvilke fællesindgange der er på hvilke institutioner. Opgørelsen er lavet per institution. Mange institutioner vil dog have mere end en lokalitet, hvor uddannelserne udbydes.

Tabel 24. Erhvervsskolernes udbud af erhvervsuddannelser i forhold til fællesindgang.

	Merkantil	Sundhed, omsorg og pædagogik	Dyr og planter	Krop og stil	Mad til mennesker	Bil, fly og anden transport	Bygge og anlæg	Bygnings og brugerservice	Strøm og styring	Medieproduktion	Produktion og udvikling	Transport og logistik
Bornholms Sundheds- og Sygeplejeskole		x										
Campus Bornholm	x				x	x	x		x		x	
CPH - Uddannelsescenter København Vest	x	x		X	x				x		x	
Erhvervsskolen Nordsjælland	x				x	x	x	x	x		x	x
Handelsskolen København Nord	x	x			x							
Hotel- og Restaurantskolen					x							
Københavns Tekniske Skole							x	x	x	x	x	
Københavns Universitet		x	x*									
Niels Brock - Copenhagen Business College	x	x			x							
SOPU Sundhed, omsorg, pædagogik København og Nordsjælland		x										
SOSU C Social- og Sundhedsuddannelses Centret		x										
TEC Teknisk Erhvervsskole Center						x	x	x	x	x	x	x
UC Diakonissestiftelsen Social- og Sundhedsuddannelsen		x										

Kilde: Uni-C.

Note: * Skovskolen.

-
- ⁱ "Uddannelsesanalyse for Region Hovedstaden", udarbejdet i 2011 af GisGroup.
- ⁱⁱ "Tilgængelighed til ungdomsuddannelser", udarbejdet i 2012 af Tetraplan.
- ⁱⁱⁱ "Unge uden job og uddannelse" udarbejdet i 2013 af Pluss og Epinion.
- ^{iv} "9. og 10. klasseelevernes tilmeldinger til ungdomsuddannelserne og 10. klasse 2013", udarbejdet i 2013 af Uni-C.
- ^v "Uddannelsesanalyse for Region Hovedstaden", udarbejdet i 2011 af GisGroup.
- ^{vi} Flemming Ibsen (2007). "Udviklingstendenser i handelssektoren & Handelskartellet". CARMA. Aalborg Universitet.
- ^{vii} "Uddannelsesanalyse for Region Hovedstaden", udarbejdet i 2011 af GisGroup.
- ^{viii} Nielsen, U. (2011). Transportafstand og uddannelsesmønstre, Artikler fra Trafikdage på Aalborg Universitet, Danske Regioner, s. 1-12.
- ^{ix} "Designteknologernes arbejdsmarked" udarbejdet i 2011 af Epinion.
- ^x "Analyse af den faldende søgning til universiteternes bacheloruddannelser" udarbejdet i 2009 af Epinion.
- ^{xi} Tinto, V. (1973). College proximity and rates of college attendance, American Educational Research Journal, Vol. 10 (4), 277-293.
- ^{xii} Frenette, M. (2006). Too far to go? Distance to school and university participation, Education Economics, Vol. 14 (1), 31-58.
- ^{xiii} Alm, J. & J.V. Winters (2009). Distance and intrastate college student migration, Economics of Education Review, Vol. 28 (6), 728-738.
- ^{xiv} UNI-C (2009). Ungdomsuddannelser og udbudseffekter, UNI-C (ikke offentliggjort rapport), 1-47.
- ^{xv} UNI-C (2010). Notat om fusioner/campus og omvalg/fravalg, UNI-C (ikke offentliggjort rapport), 1-13.
- ^{xvi} King, G., Keohane R. & S. Verba (1994). Designing Social Inquiry: Scientific Inference in Qualitative Research. Princeton University Press.

-
- ^{xvii} Denzler S. & S.C. Wolter (2011). Too far to go? Does distance determine study choices?, Iza Discussion Paper Series, Discussion Paper No. 5712, 1-20.
- ^{xviii} Nielsen, U. (2011). Transportafstand og uddannelsesmønstre, Artikler fra Trafikdage på Aalborg Universitet, Danske Regioner, s. 1-12.
- ^{xix} Danmarks Evalueringsinstitut (2013). Frafald på læreruddannelsen, 1-54.
- ^{xx} Denzler S. & S.C. Wolter (2011). Too far to go? Does distance determine study choices?, Iza Discussion Paper Series, Discussion Paper No. 5712, 1-20.
- ^{xxi} Spiess, K.C. & K. Wrohlich (2010). Does distance determine who attends a university in Germany?, Economics of Education Review, 29, 470-479.
- ^{xxii} Denzler S. & S.C. Wolter (2011). Too far to go? Does distance determine study choices?, Iza Discussion Paper Series, Discussion Paper No. 5712, 1-20.
- ^{xxiii} Alm, J. & J.V. Winters (2009). Distance and intrastate college student migration, Economics of Education Review, Vol. 28 (6), 728-738.
- ^{xxiv} Denzler S. & S.C. Wolter (2011). Too far to go? Does distance determine study choices?, Iza Discussion Paper Series, Discussion Paper No. 5712, 1-20.
- ^{xxv} UNI-C (2009). Ungdomsuddannelser og udbudseffekter, UNI-C (ikke offentliggjort rapport), 1-47.
- ^{xxvi} Region Hovedstaden (2012). Let at komme rundt. Regional tilgængelighed med kollektiv transport, Tetraplan, 1-49.
- ^{xxvii} Region Hovedstaden (2012). Let at komme rundt. Regional tilgængelighed med kollektiv transport, Tetraplan, 1-49.
- ^{xxviii} Region Hovedstaden (2012). Let at komme rundt. Regional tilgængelighed med kollektiv transport, Tetraplan, 1-49.
- ^{xxix} Epinion (2012). Den sammenhængende rejse. Kunde- og ikke kundeundersøgelse 2012. 1-30.
- ^{xxx} Region Hovedstaden (2013). Alle unge vil gerne have et godt liv - Analyse af Unge uden job og uddannelse i Hovedstadsregionen. Pluss og Epinion, 1-106.